

EPISTOLARI FAMILIAR
DE SANTA JOAQUIMA DE MAS I DE VEDRUNA
(1823-1889)

Poc després d'iniciar els nostres estudis sobre santa Joaquina de Mas, vàrem anar descobrint que la seva figura — tan pròxima encara — havia estat objecte d'una sèrie inevitable de piadoses interpolacions que afectaven el nom, l'efígie i, fins i tot, els escrits d'aquesta gran barcelonina. El cas té certa semblança amb el que fa pocs anys s'ha fet públic, relatiu a santa Teresa de l'Infant Jesús.

D'una banda, des que s'inicia la causa, es desenrotlla paral·lelament un procés d'idealització, ben intencionat, que tendeix a acostar la seva individual persona a un cànon comú de sant, més o menys preestablert. Per a això calia llimar certs caires vius, tinguts fallaçment com a aspectes vulgars, i embellir el seu físic, per tal que inspirés simpatia i devoció a les masses. Aquesta mena de procediment de difuminació i d'estilització, l'han sofert gairebé tots els sants i egrègies personalitats en entrar en contacte amb el poble.

A més, durant uns anys, no solament no és valorada l'espiritualitat que prové de la seva vida matrimonial exemplar, sinó que, amb un ànim impregnat de jansenisme, el seu casament és tingut con un passat una mica «pecaminós», del qual val més no parlar.

Si la primera consideració ens ha portat a deixar de banda la *vera efígie* de la santa, basada en la foto que l'any 1843 va obtenir la seva filla espiritual, mare Veneranda Font, per les pintures convencionals de Barberis (1939) i de Missori (1958), la segona ens ha dut a mudar l'autèntic nom de la santa. Des de l'any 1799, que enllaça la seva vida amb la de Teodor de Mas i de Sauleda, la nostra Joaquina anteposa sempre el cognom del seu espòs al propi, com era costum a Catalunya en aquella època. És curiós que, inclús després de vestir l'hàbit de la tercera ordre i de prendre el nom

de *Joaquima del pare sant Francesc* (agost 1825), i també després de professar com a carmelita (6 gener 1826), continuï signant invariablement les cartes familiars, exceptuades dues ocasions (cartes 75 i 84), amb el nom de Joaquina de Mas i de Vedruna, però mai amb el de Vedruna i Vidal, que és el seu nom de soltera.

El nom de religió, el reserva per a la seva correspondència amb les Germanes Carmelites, si bé moltes d'aquestes cartes porten igualment la signatura de Joaquina de Mas. Això vol dir que, en virtut de la gràcia sacramental, ella es va sentir soldada per sempre amb els Mas, i el cognom de Vedruna no torna a aparèixer en primer terme fins que l'any 1905 es comença a publicar la famosa biografia del pare Jaume Nonell. No sabem si aquest jesuïta egregi va ser víctima dels escrúpols puritans de certs sectors religiosos que desvaloraven la vida matrimonial com a mitjà de perfecció, o si és ell el qui comença a desvirtuar un dels aspectes més originals del missatge de la nostra santa. De fet, el pare Nonell no és solament el responsable de la transposició dels cognoms que, d'una manera conscient i voluntària, usava la santa — i que fins llavors havien respectat biògrafs tan eminents com el cardenal Sanz i Forés —, sinó que, a més, exerceix una severa censura sobre moltes expressions i paràgrafs sencers de les cartes, relatius a la vida de família, que desfiguren la seva exemplaritat com a esposa i com a mare ¹.

Fins ara, l'única via d'accés al pensament de la santa ha estat a través dels textos publicats pel pare Nonell en la seva notable biografia. Durant un cert temps, nosaltres pensàrem que santa Joaquina de Mas, per a la seva expressió escrita, s'havia valgut del castellà, àdhuc per adreçar-se als fills, com era corrent al segle XIX, donada la màxima postració a què havia arribat la nostra llengua. Mes ens vàrem adonar d'un fet que posava al descobert que les cartes de Nonell no eren les originals, sinó la traducció d'un text català més pur i autèntic. Això es veu quan transcriu per dos cops la carta datada a Vallbona el 12 d'agost de 1829 (que

¹ Ens plau d'assenyalar que, d'uns anys ençà, s'ha vingut operant un canvi d'orientació, en el sentit de valorar les gràcies que provenen de la vida sobrenatural i sacramental del matrimoni de santa Joaquina. Impulsen aquest corrent les pròpies Carmelites de la Caritat, com es pot veure pels estudis d'Emidio Federici i de les mares Catalina Serna i Dolors Vives, que esmentem a la bibliografia.

a l'epistolari porta el n.º 76), puix que s'aprecien notables diferències entre les dues versions, que publica a les pàgines 204 i 402², respectivament, del volum primer de la biografia.

Aquesta apreciació va ser confirmada comparant nombrosos fragments de cartes, reproduïts per Sanz i Forés, amb els que ens dóna Nonell, i així arribàrem a les conclusions següents:

a) Que les discrepàncies que s'aprecien de la confrontació dels textos castellans de santa Joaquina de Mas, inserits per cardenal Sanz i Forés i pel pare Nonell, no són degudes a errors de còpia, sinó al fet que cada un traduïa pel seu compte d'un mateix original català.

b) Per tant, que el text de Nonell no és l'original, com es dóna a entendre, sinó una mera versió del manuscrit català primitiu, més o menys arreglada, segons el seu gust, criteri i finalitat.

A més, generalment, la traducció peca de massa literal. Malgrat ser el pare Nonell un notable humanista, que cultiva els estudis gramaticals i les llengües clàssiques, escriu un castellà catalanitzat, amb sintaxi catalana i ple de barbarismes. Recordi's que era autor d'una *Gramàtica de la llengua catalana* i que figurava entre els elements catalanitzants. Sabut això, no és estrany que les cartes fins ara conegudes no hagin pogut ser llegides, amb veritable gust, pels lectors castellans o per aquells a qui agrada el bon castellà.

D'ací ve l'interès de publicar el text original de les cartes que nosaltres hem pogut reunir, després de vèncer tota mena de dificultats.

LES FONTS

1) El dipòsit principal d'aquestes cartes continua a l'arxiu de la família de Mas, del qual és guardadora la rebesnéta de la santa, senyora Elvira de Mas i Bach, vídua de Traveria, resident a Vic. Totes les que nosaltres publiquem sense indicació de pertinença són d'aquest fons, d'on últimament s'han extraviat, d'una manera inexplicable, les vint darreres cartes. Gràcies a la diligència, comprensió i ajuda prestada pel culte arquitecte senyor Manuel Gausa i Raspall — espòs de la també rebesnéta de santa Joaquina, se-

² Quan no s'indica altra cosa, els volums i pàgines fan referència als autors i obres que en la bibliografia esmentada a la pàgina 8.

nyora M.ª Jesús de Mas i Bach —, hem pogut obtenir microfilm de les cinquanta-cinc cartes que encara es conserven. Això ha facilitat molt la nostra tasca.

A la mateixa casa de la Sra. Elvira de Mas vàrem veure els següents objectes que, segons autoritzada tradició, pertanyeren a la santa: un tros del cordó i de la tela de la túnica de terciària franciscana que ella va vestir; una gorreta de punt de mitja, feta amb fil blanc, que la santa confeccionà per al primer nét, Lluís J. de Mas (les germanes carmelites en tragueren una còpia); una tassa i un platet de vidre, junt amb una cullereta de p'ata, amb què la mare donava aigua ensucrada als nadons, abans de començar a mamar. A més, l'esmentada senyora ens digué que posseïa unes memòries del seu pare, Teodor de Mas i Nadal, que no ens va mostrar, i que durant la revolta de 1936 es va perdre una curiosa col·lecció d'estampes d'aquest, amb dedicatòries de les filles de la santa i de les monges de Vallbona i de Pedralbes.

2) Pel que es refereix a les vint cartes últimament perdudes, hem comptat amb la còpia mecanogràfica tret per les Germanes Carmelites de la Caritat, l'any 1959, la qual avui es guarda a la casa general de la Congregació, a Roma (carpeta n.º 3). Aquesta còpia es troba plena d'errors, per culpa de les presses amb què fou feta; n'hem corregits molts en el nostre text, després de familiaritzar-nos amb el lèxic de la santa i amb els afers que ella portava entre mans. No obstant això, caldrà revisar de nou tals missives si un dia surten les vint cartes extraviades per la senyora Elvira de Mas. Pertany al mateix arxiu la lletra 42, que hem pogut examinar personalment (carpeta n.º 2).

La Congregació guarda els originals d'altres 87 cartes adreçades a les monges, que també vàrem estudiar, malgrat que només afecten els afers propis de la vida religiosa (carpeta n.º 2). Darrerament la germana Anna Maria Alonso del Sagrat Cor ha descobert una carta inèdita de la santa a la Casa de Caritat de Barcelona; és datada a Berga l'11 de febrer de 1840, s'adreça a don Joan Draper, director del referit establiment, i tracta del personal de la Congregació. També ha trobat els passaports de la santa, dels quals publiquem un resum a l'apèndix (n.º 3).

Hem d'agrair sincerament a l'anterior superiora general, mare Ramona Castany de Sant Josep (al cel sigui); a la secretària, mare Manuela Català del Rosari, i a la historiadora de la Con-

gregació, germana Anna Maria Alonso del Sagrat Cor, l'oportunitat que ens donaren obrint per a nosaltres els secrets de l'arxiu i proporcionant-nos les dades i aclariments que els hem demanat.

3) També hem pogut ampliar l'epistolari amb una sèrie de catorze cartes dels fills, néts i besnéts de la santa, gràcies a la col·laboració de la rebesnéta, senyora Montserrat Bertran i Vives, fidel continuadora de les antigues virtuts familiars. A ella i al seu marit, senyor Josep M.ª de Castellar i López, parent també de santa Joaquina, hem d'agrair l'ajuda, l'entusiasme i els estímuls rebuts constantment per a la realització del present treball.

Entre les relíquies de la santa, la família de Castellar-Bertran guarda zelosament uns rosaris de borla, muntats sobre cordó; un tinter de butxaca i un mànec de fusta tornejat, on s'acoplava la ploma d'oca, amb els quals la santa va escriure part de les cartes que componen l'epistolari; l'opuscle *Semana mariana*, de què parlem més avall, i un cofret de mà, usat per ella, on es conserven un floc de cabells i un tros d'hàbit. Quan la santa es posà malalta a la Casa de Caritat de Barcelona, cada diumenge l'anava a visitar en Josep Joaquim, acompanyat de la seva filla Dolors, els quals, en morir, recolliren aquests records d'ella.

4) Per últim, d'una quarta porció de cartes, procedents de l'arxiu familiar i del cenobi de Vallbona, no en tenim altra referència que la que ens dona el pare Nonell. Són, en total, onze missives. Per haver-se perdut els originals, donem de cada una un resum al seu lloc.

Sobre la pèrdua de les cartes adreçades a les filles de Vallbona, a la qual alludim en la nota *a* de la carta 85, vegeu les obres de Sanz i Forés, pp. 225-226, i Nonell I, p. 10, i II, p. 11.

No incloem en l'epistolari les referències i textos de cartes, que es troben a la bibliografia coneguda, anteriors al període que nosaltres estudiem (1823-1889), a excepció de la que reproduïm a l'apèndix (n.º 1).

A més de les relíquies esmentades a la nota *b* de la carta 78, a Vallbona hom conserva els següents objectes piadosos de santa Joaquina: dues reproduccions dels claus de la Crucifixió i una campaneta, record de la santa casa de Loreto. Durant la revolta de 1936 es perderen les tisores i la toca de la santa, donades respectivament per les Carmelites de la Caritat a les filles M.ª Teodora, i a la néta del germà gran, Joaquina Preciado de Vedruna.

EL TEXT

La santa escriu amb una ortografia anàrquica, difícil de desxifrar. Sovint manquen els signes elementals d'entonació i de puntuació que haurien de marcar les pauses entre les oracions i entre els paràgrafs. No hi sol haver separació entre l'article i el nom substantiu, ni entre el verb i el pronom personal feble que el segueix. Escriu tal com pronuncia. No observa cap norma respecte de les majúscules.

Davant aquest desori, hem tingut interès a fer la lectura fàcil per a tothom, introduint els accents i els signes de puntuació, regulant l'ús de les majúscules i separant o aglutinant les paraules segons les regles d'avui dia. En fi, hem modernitzat tot el que es refereix a l'ortografia.

En canvi, per tal de respectar l'estil de la santa i conservar el regust de l'època, mantenim tot el que afecta la morfologia, sintaxi i lèxic originals.

Totes les cartes en castellà, les deixem com en l'original, regulant-ne només l'accentuació, puntuació, ús de majúscules i algunes abreviatures.

Santa Joaquina es manifesta, a través de les cartes, amb un llenguatge viu, directe i fresc. No se serveix de figures ni retoricismes; amb prou feines utilitza exclamacions — cosa rara en aquell temps —, i té un estil senzill i pla, de conversa, que captiva profundament.

De vegades empra el to didàctic; de vegades usa diminutius familiars. Escriu sempre obeint una necessitat interior. És absolutament sincera. El verb de les cartes transparenta els sentiments d'una ànima abrindada, però que toca de peus a terra.

El seu estil auster — com la seva vida —, afectiu i realista alhora, es troba fortament entroncat amb la parla del poble de la Plana, on va residir des del seu casament als quinze anys (24 de març de 1799). Els modismes típics de Barcelona a penes surten a l'epistolari. Quan escriu la primera lletra — el 26 de novembre de 1823 —, ja fa vint-i-quatre anys que resideix a Vic.

De totes les cartes de les quals donem les mides hem tingut

SANTA JOAQUIMA DE MAS I DE VEDRUNA
Retrat al carbó, fet sobre la foto presa vers l'any 1843.

l'original a la mà. Les que no porten mida, poden ser postdates de les anteriors, escrites al mateix paper, com les cartes 3, 11, 13, 15, 19, 29, 41 i 92, i no cal dir que les mides són idèntiques; o bé són lletres extraviades, de les quals hem donat la relació fa poc. Algunes d'aquestes presenten la transcripció dubtosa. La publicació present salvarà el que resta d'aquest tresor inèdit tot incorporant santa Joaquina de Mas a la literatura espiritual del nostre país.

Els dies de la setmana, així com els temps litúrgics, han estat identificats servint-nos dels calendaris de l'època. Ens hem valgut, per exemple, del *Calendario del año 1823, año doce de la Constitución política de España, para las provincias de Barcelona, Lérida, Tarragona y Gerona...* (Barcelona, Miguel y Tomàs Gaspar, s. a., 8 ff. s. n., 12.º) i altres de la mateixa collecció que es troben a la Biblioteca de Catalunya. Poder precisar el dia de la setmana ens ha permès de verificar molts fets i datar-ne d'altres d'imprecisos.

També ens ha semblat oportú de posar la cita de Nonell, ja que fins ara ha estat l'única font de referència. Quan no reproduïx la carta sencera, s'indiquen les següents modalitats:

- a) *Mutilada*: Vol dir que hi manca alguna expressió o frase, o algun paràgraf poc important. Generalment oblida la postdata.
- b) *Parcialment*: Indica que deixa de transcriure un o més trossos d'interès i extensió considerables.
- c) *Fragments*: Expressa que hi falta la major part del text.

Com ja hem indicat, Nonell tradueix al castellà les cartes catalanes de santa Joaquina, suavitzant qualque expressió, corregint les construccions i ometent allò que creu que pot sonar malament a les castes oïdes dels lectors. Amb aquestes manipulacions s'esvaeix la vivacitat d'estil de santa Joaquina.

En tot l'epistolari familiar només hi ha una carta de la santa en castellà — la 89 —, sobre un total de setanta-cinc. En canvi, de les lletres que adreça a les monges, les catalanes no arriben a la meitat. Com fàcilment es pot veure, comparant els textos, el domini del castellà era notablement inferior al de la llengua pròpia. El castellà de santa Joaquina és pensat en català, construït sintàcticament en català i ple de mots catalans i de catalanismes. A més, quan escriu en castellà, passa sovint, sense advertir-ho, a la llengua

vernacla, i molts cops posa la postdata en català. Entre les cartes de les Germanes Carmelites n'hi ha una, datada a Vic el 24 d'abril de 1848, que adreça a la mestra de novícies, mare Maria de Sant Antoni, en la què salta per dues vegades del castellà al català, i quan se n'adona, buscant la causa, exclama: «No sé com escric castellà i català; con és festa, lo Senyor no ho vol escriga.» Però la raó del fenomen és que la santa escrivia i parlava català *ex abundantia cordis*.

JOSEP JOAN PIQUER I JOVER

BIBLIOGRAFIA ESMENTADA:

- FEDERICI, Emidio, pbro., *La beata Gioacchina de Vedruna, vedova de Mas, fondatrice delle Carmelitane della Carità (1783-1854)*. Roma, Carmelitane della Carità, 1940, 308 pàgs. + 11 làms.
- [MASCARÓ DEL CARMEN, M.ª Dolores-Francisca ECHEVARRÍA DEL SAGRADO CORAZÓN]. *Compendio ilustrado de la historia del Instituto de RR. Carmelitas de la Caridad*. Año jubilar, primer centenario de la fundación, 1926. S. p. i., 296 pàgs., molt il·lustrat. (Es va publicar en forma de suplement de la revista «Mi Colegio», editada per la Casa Mare de Vic.)
- NONELL, Jaime, S. J. *Vida y virtudes de la Venerable Madre Joaquina de Vedruna de Mas, fundadora del Instituto de las Hermanas Carmelitas de la Caridad*. Manresa, tip. San José, 1905-1906, t. I (557 pàgs. + 1 lám. frontis); t. II (560 pàgines + 1 full plegable).
- [SALA, Bernardo, O. S. B.]. *Historia del Instituto de las Hermanas Terciarias de Ntra. Sra. del Carmen, fundado en la ciudad de Vic el año 1826*. Vich, imp. Soler, 1861, 127 pàgs.
- SANZ Y FORÉS, cardenal Benito arzobispo de Sevilla. *Vida de la Madre Joaquina de Mas y de Vedruna, fundadora de la Congregación de Hnas. Carmelitas de la Caridad*... Madrid, imp. Vda. e Hija de Fuentenebro, 1892, 363 pàgs. + 1 retrat.
- SERNA, Satalina, C. a Ch. *Espiritualidad de Santa Joaquina de Vedruna*. Publicacions «Vedruna». [Barcelona, imp. Gráficas Marina, 1960], 489 pàgs. + 5 làms.
- [VIVES DE JESÚS, Dolores, C. a Ch.]. *La beata madre Joaquina de Vedruna de Mas, educadora*. Conferencias que se dieron en los cursillos ascético-pedagógicos de Valencia y Vitoria... por una Religiosa del mismo Instituto [Barcelona, imp. José Cantero, 1955], 61 pàgs.
- XIBERTA, Bartolomé M., O. Carm. *Santa Joaquina de Vedruna*. En «Orbis Catholicus», Barcelona, edit. Herder, 1959, t. II, n.º 12, pp. 472-499.

Donat que en Josep de Mas milita al costat dels reialistes, a primers de setembre de 1822 els constitucionals s'apoderen del patrimoni familiar, i la santa, amb els seus fills, ha d'emigrar a França. Resideixen tots a Prada.

El fill retorna a primers d'abril de 1823, formant part del cos d'exèrcit que comana el baró d'Eroles, capità de l'avançada dels *Cent mil fills de sant Lluís*. L'1 d'abril entra amb les forces a Vic, on obté el grau de tinent dels voluntaris reialistes.

Santa Joaquina regressa el mes següent amb les filles. Com que encara no ha recuperat el mas Escorial, que es troba als defores de la població, i no saben on instal·lar-se, recomanats pel pare Llorenç de Barcelona, caputxí, són admesos a casa de Josep Estrada, prohom d'Igualada, calceter, o sigui fabricant de mitges (calces), i administrador del sant hospital, que viu al carrer de la Soledat, número 13. El pare Llorenç era, al mateix temps, director espiritual del citat senyor Estrada i de la santa, i això ens ho explica tot.

El 4 d'agost del mateix any 1823, Josep Joaquim contreu matrimoni, a Vic, amb Rosa Poudevida i Samsó, la nora que esdevé filla predilecta i entranyable de santa Joaquina, i a la qual dedica les mostres d'afecte més grans. El 21 d'octubre, Agnès es casa, també a Vic, amb el culte i actiu advocat Josep d'Argila i Fàbregas, per qui la santa té molta estima. Quan li tornen el mas Escorial, a mitjan novembre, i la mare pot organitzar altre cop la seva llar, només resten amb ella les filles petites — Teodora, Tereseta i Marieta —, a les quals alludeix constantment en el curs de l'epistolari.

Les tres menudes són la nina dels seus ulls. A causa de llur edat, la santa es veu obligada d'ocupar-se sempre de llur criança i formació. I quan ha de separar-se'n i les confia — les integra — a la llar del fill gran, a través de les cartes, que sovintegen, els dedica les més delicades tendreses maternals.

1

Carta dirigida a en Josep Joaquim, que des de l'1 de novembre exerceix el càrrec d'interventor de rendes a Igualada. Com hem dit, es troba provisionalment allotjat, amb la seva muller, a casa del calceter Josep Estrada. La santa li escriu quan acaba de reintegrar-se a la seva llar de Vic, després de conviure durant sis o set mesos amb els fills a Igualada.

Els temes de la missiva són els que dominaran des d'ara tot l'epistolari, és a dir: els esforços de la mare per millorar la col·locació del fill, que aspira a obtenir un càrrec a Manresa; la seva lluita constant contra l'apatia d'en Josep Joaquim, i l'angoixa i estretor econòmiques que passa a conseqüència dels plets que li promou, sobretot, la seva tia Saubleda — Agnès Munot — i dels censos i pensions que li ha de pagar periòdicament.

145 × 103 mm. Escrita en dimarts. NONELL I, pp. 166-167 (parcialment).

Escoria!^a, 26 noembre de 1823.

Caríssims fills: Hi rebut la carta entregàreu al P. Llorens, en la qual vets lo que me dius; en quant a ma part, jo ja escriuré a Joaquim, ton oncle, però tu, fill, m'has de tenir ànsia i, si és necessari, anar a Manresa. La delligència tot ho logra. És menester que procuris per la tua esposa i per los que vindran. Procureu estar ben alegres, que jo no m'olvido de vosaltres amb les mies oracions. Con vas^b partir d'eixa, passant per Mojà, vas saber que al vespre el P. Esteve perdicava i m'hi vas quedar fins l'endemà a la tarda. Li vas fer saber que ja estàveu col·locats^c, lo que quedà molt content; ja vos encomana a Déu; ara és a fer un novenari d'ànimes.

Penso haver d'anar a Barcelona, perquè lo fill de la Saubleda m'ha escrit cartes molt fortes^d, i no sé lo que farem. De penes mai me'n faltaran, gràcies al Senyor.

M'escriuràs dos llibres — que demanen a casa Onyós — on són: l'un diuen que és Gil Blas, també m'escriuràs el comte de Xas i Carbonell, si és tret i on és, que diuen que los el enviï que mi pagaran^e.

Procureu a mantenir-vos amb salut i amb la gràcia de Déu. Prego als cels que la Santíssima Trinitat vos beneesca. Vostra humil mare,
Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P.-S.] Diràs al Sr. Josep que no hi vist el Sr. Rvd. Capíscol, però que ho vas dir que li diguessen; diràs a dit senyor [Josep] que Francisco Adam no sé qui és. Assaludaràs a tota esta amada casa, a tots i, en particular, al Sr. Josep, junt amb los demés, que disposin d'esta indigna servidora,

Joaquima de Mas.

^a Datada, com la majoria de les cartes, al mas Escorial, antiga casa de la família Sauleda — després dels Mas —, situada als defores de Vic.

^b «Vas» sovint equival a *vaig*.

^c AHudeix als matrimonis de Josep Joaquim i d'Agnès. L'expressió «tenir els fills col·locats», que usa la santa, encara és viva avui (vegeu la carta 2).

^d Li féu cartes molt fortes, degudes, segurament, al fet que, per causa de l'expatriació soferta, no li pagaven a son temps les pensions convingudes.

^e Es tracta del conegut llibre d'A. R. Lesage, *Aventuras de Gil Blas de Santillana*, del qual es coneixen moltes edicions castellanes.

2

Acusa rebut d'una unça que li ha enviat el fill, sembla que per pagar uns deutes que té contrets amb el seu cunyat Josep d'Argila. Li promet d'enviar-li els comptes que li demana, així que els tindrà arreglats.

En segon terme, mostra la seva temença que la Sauleda l'embargui, si bé insinua que el seu procurador li aconsella que interposi un recurs, donat que hi ha poques terres per a aconseguir de pagar 150 lliures. (Dóna més precisions a la carta 14.)

No té inconvenient a deixar anar la Teodora a Igualada, per fer companyia a la Roseta, de qui diu que «si fos filla, no li tindria més amor». Els conceptes denigrants de sogra i nora, a través d'aquesta carta, queden totalment superats i dignificats.

208 × 148 mm. Escrita en diumenge. NONELL I, pp. 171-172.

Escorial, 4 gener de 1824.

Caríssim fill: Hi rebut l'onzo ^a m'enviaves per lo traginer ^b, lo que li ha fet recibo; cuidaré de fer lo que me dius d'ella, luego que Josep púguia treure els comptes que m'escrives per enviar-te. Penso dins pocs dies tindrè algun embarc o segrest per la Sauleda, però me diu el procurador Tona que, atès lo poc hi ha terres, no se pot aconseguir cent cinquanta lliures, que li han de rebaixar. Pots pensar com estic. Déu me do paciència que, ara que estava tan contenta per estar vosaltres col·locats, ara tinc altra pena.

En quant a la Teodora deixar-la venir amb la vostra companyia, no hi tinc dificultat, atès que vos aporteu bé i teniu bona conducta ^c; que cregues, fill, que estic molt contenta de la Roseta i, si fos filla, no li tindria més amor. I no cesso de clamar als cels que vos beneesquen, i prego sin cessar. Ta mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Unça és una moneda d'or que pesa una unça (33,33 gr.), i valia setze duros.

^b Podia tractar-se d'un dels traginers o transportistes ordinaris que feien el servei de Vic a Igualada i viceversa, citats en altres missives; per exemple, en Matoses (carta 24) o bé en Bastardes (carta 39).

^c D'aquest paràgraf sembla desprendre's que la santa està tan contenta dels fills establerts a Igualada perquè se li han ofert de fer-se càrrec de les nenes petites, a fi que ella es pugui consagrar a Déu mitjançant la fundació religiosa que té projectada.

3

S'adreça a la filla política Rosa Poudevida, de la simpatia de la qual parlen constantment les filles petites de la santa, recordant el període que convisqueuren a Igualada. Hi ha una al·lusió a la caritat que la nora practica amb els pobres malalts. Per últim, es preocupa de la seva transformació espiritual, volent «unir los nostres esperits i voluntats per saber alabar el Senyor, i saber fer la sua voluntat», oi més que la Roseta serà la cooperadora seglar principal que li ha de permetre dedicar-se a la fundació i suplicar-la parcialment en les seves funcions de mare.

NONELL I, pp. 172-173.

[*Post escriptum* de la carta anterior, posat seguint el mateix full:]

Caríssima i amada Roseta: Después d'haver tirat la carta al correu, ne vas rebre una de vostra, la que me dónes les bones festes i demanes la Teodora. Confia que ho lograràs i conec que també és del gust del noi ^a, lo que també m'ho ha escrit per lo traginer: passat est mes, o per est mes, te diré quan serà i vosaltres m'escriureu lo que necessiteu, pues que tot ha de ser vostre, i aixís, digueu lo que voleu, que vos ho enviaré ^b. Les noies totes parlen de tu i totes voldrien estar-hi; sols la Terseta que diu que per alguns dies sí, però que vol estar amb la mare. Les altres t'enyoren molt.

Vos ^c veure el pare Mora, de St. Felip, i està molt content que tu facis l'obra de caritat que fas d'anar al sant Hospital ^d i el mateix los demés que tu saps, que tots t'encomanen a Déu i m'han dit que tu facis lo mateix, i el pare Mora me digué que te desitjava un bon començament d'any i acabament.

Jo, Déu sap lo que te desitjo, que és unir los nostres esperits i voluntats per saber alabar al Senyor, i saber fer la sua voluntat. Sí, filla, busquem a Jesús, que, si el tenim al nostre cor, tot ho tindrem, i te donarà paciència per sofrir els vòmits, i tu ofereix-li lo fruit que portes a les entranyes ^e, que és seu, i que, sent seu, la faci un sant o santa, lo que t'ajuda sen cessar. Ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[Al dors del mateix plec:] Al Sr. Dn. Josep Joaquim de Mas i de Vedruna, Intreventor d'Aduanes, que Déu lo guard molts anys, en Igualada ^f.

^a Com la majoria de les mares, designa talment Josep Joaquim, el fill gran, ja casat i pròxim a ser pare, com si encara fos petit.

^b Alludeix, per una banda, a les robes de llit de Teodora: llençols, coixineres, etc. I per altra, al fet que Josep Joaquim és l'hereu i, segons aquesta institució jurídica catalana, el primogènit ha de rebre els béns dels pares. (Vegeu la carta 5.)

^c «Vos» = vaig.

^d Mentre la santa residí a Igualada (maig-novembre 1823) introduí el costum de rentar les mans i els peus dels malalts de l'hospital i de practicar amb ells altres obres de caritat, acompanyada de les senyores Josepa Estrada i Rita Arge-lagós (NONELL I, p. 159). No cal dir com li plaïa que la seva jove continués tan pietosa observança.

^e Segons es dedueix de la data de naixement de Lluís Joaquim, aquesta època la Rosa acabava d'entrar al quart mes de gestació.

^f Conserven la mateixa adreça les cartes 4, 6, 7, 8, 9, 11, 15, 16, 21, 22, 25, 26, 30, 31 i 37, que, puix que no ens aporten dades noves, ens abstenim de reproduir. L'adreça porta dues marques de correus, en part il·legibles, que diuen: «Cataluña» i «6».

4

En lloc de la Teodora, que té catorze anys, la santa els confia la Marieta, que en té nou, perquè tem que les familiaritats amoroses dels novells esposos puguin obrir els ulls de la filla adolescent.

S'adreça en primer lloc, a en Josep Joaquim per dir-li com ha planejat el viatge i per recomanar-li que observin davant la nena la més gran modèstia i circumspècció. Després, diu a la nora que, amb l'ofici de la maternitat espiritual que exercirà sobre la germana petita, comença a entrenar-se a ser mare i a cooperar a la gràcia dels místics desposcoris que Jesucrist vol fer amb santa Joaquina. Les salutacions que prepara per a la Marieta són una bella lliçó de pedagogia.

150 × 103 mm. Escrita en diumenge. NONELL I, pp. 174-176 (parcialment).

Escorial, 25 gener de 1824.

Caríssims fills: Acabo de veure lo traginer, amb lo que hem quedat que dimecres al vespre seria en esta i lo dijous, ajudant Déu, partiran d'esta amb la Patela i la Marieta, i lo divendres al vespre seran en eixa. Encomana-li bé que tinga compte amb totes dues^a. Lo que t'enviaré ja ho saps, que entre lo fato^b i la Patela serà una càrrega, i, després, la Marieta que no és pas mitja càrrega, i aixís concerta-ho i regateja, que ells sempre contenen per alt.

La Marieta cada dia li és un any i diu que a l'arribada te dirà: «Déu te guard, germà, pare i padri!» Veia[m] lo que farà. I jo li dic que a la Roseta l'abraci i li diga: «Que ara m'has de fer de mare, perquè con farà una cosa mal feta la mare no ho veu per renyar-me i tu m'has de renyar, que aixís ho vol Déu, i també vol que vosaltres m'estimeu i que jo vos crega de tot, lo que tinc de ser obedienta per agradar a Déu.» Podreu veure lo que vos dirà; ella és molt viva, aneu molt alerta, que a les criatures vives no els passa res per alt.

Caríssima Roseta: vas exercitar-te lo ser mare antes de dar llum lo fruit del teu ventre. Confio que lo Senyor te beneirà los bons desigs i que te fa recuperar a la gràcia me vol fer mon espòs Jesucrist. Amada

filla, secrets del Ser diví que no hi podem entrar. Lo Senyor té los vulls^c posats sobre dels dos, sigueu-li agraïts^d. Quedo clamant als cels benediccions. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a El viatge de Vic a Igualada fou realitzat amb dos rucs i fent dues etapes. Partiren el dijous, dia 29, al matí i feren nit, probablement, a Calders, que es troba a la meitat del trajecte. L'endemà, divendres, continuaren en direcció a Manresa, per a arribar a Igualada al capvespre. Les carreteres d'avui ens assenyalen un trajecte de 82 km., però seguint els camins tortuosos de l'època i la manca de ponts (que s'observa en l'obra d'A. LABORDE, *Itinerario descriptivo de las provincias de España* (València, 1826), hem de creure que la distància recorreguda durant l'estació més freda de l'any superava, de bon tros, els 100 km.

^b Equipatge.

^c «Vulls» = ulls.

^d Insinua als seus fills que, per designis inescrutables de Déu, han estat escollits per a participar de la gràcia de la seva consagració a Crist.

5

Missiva donada a mà, per mitjà de la Patela, amb ocasió del viatge que s'explica en la carta precedent.

A més de subratllar la col·laboració dels fills a la seva obra fundacional i la responsabilitat que des d'ara pesa damunt d'ells, com a pares putatius, en encarregar-se de la Marieta, la carta té gran interès des del punt de vista domèstic: descripció dels objectes que formen part del bagatge, de la roba necessària per a l'infant que hom espera i del present de queviures que vol fer a l'Annetta, monja de Pedralbes. També trasllueix les dificultats econòmiques amb què topa sempre la santa.

150 × 103 mm. Escrita en dimecres ? Desconeguda per Nonell.

[Escoria!, 28? gener 1842.]

Caríssims i amats fills: Estic contentíssima per lo bé vos aporteu, i conec que, encara que en ausència, estimeu les germanetes. Sí, fills, tant com vosaltres ho fareu, aixís Déu vos beneirà^a. Fills, no compreu res, que tot lo de casa és vostre. Vos envio la conxa i tres llençols, i quatre coixineres, i dos coixins, un matalàs i un farcellet de roba per l'infant que ha de venir, lo que suplico al Senyor lo faci un sant. En quant la roba que s'ha de comprar per la criatura: una dotzena de bolquers, mitja de camises, lo demés [solament] lo més necessari. Amb la Sra. Josepa t'ho podràs enraonar. Filla, confia amb^b lo Senyor i nostra estimada mare la Verge Maria, que de continu vos està beneint. Sí, fills, Déu és tan bo que dóna cent per u, i quan agraïts hem de ser en aquell Senyor que tant nos estima!

Noi, si me pots enviar algun diner per la Patela, fes-ho, que del vale^c, con cobris, t'ho podràs quedar; i també si podies enviar alguna cosa per

l'Annetta, jo n'hi compraria un poc de tocino i formatge i li enviaria, dient-li que tu i la Roseta ho feu. Lo demás vos ho dirà la Patela, i jo con siga ocasió. Confio que s'acerca aquella hora tan desitjada per mi. «Ai, Jesús meu, als vostres braços m'entrego!». Roseta, continua l'anar al sant Hospital, que res agrada més a Déu que la constància. Déu t'ho premiarà molt i los bons desigs los lograràs.

Quedo, fills meus, confiada que vos portareu com a pares de vostra germana, que ne quedeu encarregats, i jo confiant amb vosaltres. L'obligació de pares és gran i vosaltres ne quedeu al puesto, i m'escriureu ella com se portarà.

Quedo, fills meus, suplicant a tota la Santíssima Trinitat que derrami sobre de vosaltres la sua copiosa benedicció.

Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P.-S.:] M'escriuràs si t'ha entregat el vale de Porta^d.

Roseta, si pots, per la Patela, envia un poc d'aquell gipó de seda, per fer coixinets i altres coses, i digues al noi que m'envie figues i nous.

^a Fa referència al concurs que en Josep Joaquim i la Rosa presten a la seva obra providencial.

^b «Amb» sovint equival a *en*.

^c Val és un document estès a favor d'una persona, on es fa constar l'obligació que contreu, el qui signa, de pagar determinada quantitat. Durant el segle passat hi havia una espècie de paper moneda que es deia *vales reales*.

^d Aquest Porta, que deu diners a la santa, és, potser, el qui tantes vegades designa amb el nom de l'«home de l'Espluga de Francolí». (Vegeu les cartes 24, 27, 31, 35, 37, 38 i 39.)

6

Correspon a uns presents rebuts, pregunta per la salut de la Marieta i anuncia que es traslladarà a Barcelona a fi d'interessar-se pels afers del fill.

150 × 103 mm. Escrita en divendres. NONELL I, pp. 176-177.

Escorial, 6 gener [febrer]^a de 1824.

Caríssims fills: Estic plena de contentó al veure de la manera vos aporteu i confio que Déu vos concedirà lo que desitgeu.

Amada Roseta: lo dator de la present vos donarà una cistella que hi ha dinou o vint botifarres; no hi són del tot tres carnisseres^b, perquè no hi han cabut. Desitjo sien a ton gust. Lo confiar del cuidado haureu tingut amb la Marieta no m'ha trastornat, però sí que voldria saber-ne notícies. Me podràs escriure en Barcelona, per quant lo dimarts, ajudant Déu, hi seré; posa lo sobre escrit a casa Dn. Ramon Vedruna, i aixís no se perdrà la carta. Dilluns partiré d'esta per fer les delligències per tu, fill^c.

Les noies^d estan molt contentes del regalo i jo també. Fills, dareu una abraçada a la Marieta per mi i altra per les germanes i, tots junts, disposeu de qui no cessa de clamar al Senyor per vosaltre[s], i tota la Santíssima Trinitat vos benesca. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Ha de ser 6 de febrer, segons ja observa NONELL I, p. 176.

^b Una carnissera equival a tres terces o lliures, o bé a 1.200 grams.

^c Comença noves gestions per millorar la col·locació del fill, de manera que es pugui fer càrrec de les altres dues noies, per poder la mare consagrar-se a Déu.

^d Teodora i Tereseta.

7

Explica les gestions anunciades en la cartu anterior per tal de millorar la situació econòmica del fill, problema fonamental perquè pugui ella tirar endavant amb el projecte d'erigir una congregació de monges.

208 × 150 mm. Escrita en dimarts. NONELL I, pp. 178- 179.

Barcelona, 17 febrer de 1824^a.

Caríssim i estimat fill: Hi parlat amb ton oncle Joaquim de tu i n'està content, perquè t'portes bé. Me dóna moltes confiances per tu. Diu que, con serà hora, ja pensarà amb tu. Que no te faltarà i estaràs content. Fill, tu procura aportar-te bé i confia amb Déu, que t'ajudaré amb tot.

Si me vols escriure a vuelta de correu (si és que púguia rebre la carta el divendres vinent), i si no, no escrigues, perquè no rebria la carta, que, passat est dia, nos veurem; que vos vindré a fer una abraçada a tots^b, i tu, per endavant, fes-la a ta amada esposa de ma part i, tots dos, feu-la a la Marieta, mentres quedo pregant a la Santíssima Trinitat vos beneesca. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P.-S.:] Esta tarda torno anar a casa ton oncle Joaquim.

^a Sobre l'adreça hi ha dues marques de correus, en part il·legibles, que diuen: «Cataluña» i «B.6».

^b El «divendres vinent», que és el dia 20, serà el darrer que passa a Barcelona; l'endemà té intenció d'anar-los a veure a Igualada.

8

La santa demana al fill que li envii dos ases per a poder traslladar-se, amb la Teodora i la Tereseta, de Manresa a Igualada. Té moltes ganes de passar uns dies amb els fills.

150 × 105 mm. Escrita en divendres. NONELL I, p. 179.

Manresa, 20 [febrer] de 1824.

Caríssim i amat fill; estimats al Cor de Jesús tots vosaltres, fills meus: Remet per lo dador, traginer Franquesa^a, dos rucs i que l'un porti sàrria i, encomanant-ho a dit traginer, no ha de venir cap home per menar-los^b, i lo dematí^c poden eixir d'eixa i lo vespre ja hi poden tornar a ser amb nosaltres. A la vista^d. Al demés, espero amb vives ànsies per poder abraçar l'estimada Roseta i tots vosaltres; juntament té los mateixos desigs la Teodora.

Quedo pregant al Senyor i la Verge vos beneesca. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a El traginer Franquesa feia el servei ordinari d'Igualada a Manresa i vice-versa, com veurem per altres cartes (39 i 40) i admetia correspondència i en-càrrecs.

^b Aquesta expressió significa que tant la santa com la Teodora menaven elles mateixes el ruc que els servia de mitjà de transport. Ens diu, a més, que una de les bèsties anava proveïda de sàrria, per a dur l'equipatge, i l'altra d'albarda sola. La santa planeja el viatge de manera que els rucs surtin d'Igualada al matí, amb el traginer, descansin a Manresa al migdia i estiguin de retorn a Igualada al vespre. Ambdues capitals es troben separades per una distància de 30 km.

^c Nonell llegeix *dimarts* on diu clarament *dematí*.

^d Fins a la vista.

9

De retorn d'Igualada, on ha deixat la Tereseta, la santa explica les incidències del viatge i les dificultats econòmiques que passa. S'interessa per un afer de consciència que li ha consultat el fill i, també, perquè la nora acabi de fer la robeta preparada per a l'infant que esperen. La mare resta solament amb la Teodora.

210 × 147 mm. Escrita en diumenge ? NONELL I, pp. 179-180.

Escorial, 31 [29?] ^a febrer de 1824.

Caríssim i estimat fill: Vas arribar en esta sens novetat, gràcies al Senyor, encara que per lo camí, antes d'arribar a Moià, nos vàrem mullar bastant. Los quatre duros que havia de dar a En Santpere^b, no hi pogut, perquè, dient jo a la Teodora^c que havieu comprat vestit a la Terseta^d, me turmentà perquè n'hi comprés un, i com també tenia que comprar los mocadors i pagar al Bernat^e i alguna altra cosa, no me quedaven diners. Hi pensat que lo mes entrant podries enviar mitja onça, i l'hi daré, i ara no li diré res, i si per cosolitat lo veig, li diré alguna cosa.

Demà farà les dilligències per lo certificat^f. Diràs a la Roseta que cuidi bé de les noies, que lo Senyor vos ho beneirà tot. Jo no m'olvido de vosaltres a tots los istants del dia i clamo al Senyor vos faci uns sants a tots. Desitjo saber si has anat a cofessar i si has consultat los teus

assumptos; procura a tenir la consciència tranquil·la i la consciència neta.

Diràs a la teva esposa que procuri a fer tot lo que té tallat, que lo temps passa i després no ho tindria tot fet. Fills, no vos olvideu de vostra mare, mentres prego per tots volsaltres al Senyor de les misericòrdies, les derràmia sobre de vosaltres; sí, fills meus. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Suposant que la carta fos escrita el dia darrer de mes, per ser any de traspass ha de portar la data del 29; mai, del 31 de febrer. Sobre l'adreça hi ha dues marques de correus que diuen: «B.6» i «V.44.Cataluña».

^b La santa escriu *St. Pera*. Persona de Vic a la qual deu quatre duros; no es voldria trobar amb ella.

^c La Teodora se'n tornà amb la mare a Vic i la seva reacció de voler que també li comprin un vestit, com s'ha fet amb la Tereseta, és normal a la seva edat.

^d La Tereseta es quedà a Igualada, junt amb la Marieta. Molt pobrament devia anar quan els fills grans decidiren de comprar-li un vestit.

^e Aquest Bernat serà potser el traginer Franquesa?

^f Es tracta segurament d'un certificat de serveis de l'època que estigué amb els reialistes.

Les quatre cartes que vénen, escrites el mateix dia, constitueixen un model de concisió i d'expresivitat literària, difícils de trobar en una època en què imperava el barroquisme decadent. Les dues darreres, adreçades a les filles petites, tenen una marcada intencionalitat pedagògica i assenyalen un camí avançat en la matèria que després se'n dirà «educació sexual». Insisteix en el mateix tema en la carta 16 i altres.

10

Felicitació onomàstica enviada a Josep Joaquim. La mare li tramet diversos objectes domèstics i aliments, perquè celebrin el sant i per ajudar-lo a mantenir les dues filles que conviven amb ell. A més, s'interessa perquè activi la tramesa del memorial que ha de servir per a demanar un treball més remunerat.

212 × 146 mm. Escrita en divendres. NONELL I, p. 181.

Escorial, 12^a març de 1824.

Caríssim fill: Lo dador de la present t'entregarà lo baval^b i dins trobareu el cobrellit d'endiana carmesina i unes estovalles, i un llençol, i una casserola d'aran^c, i la panera per posar la roba de l'infant o infanta que ha de venir, Déu lo fàcia un sant o santa. Junt trobareu, al baval, uns pocs de feso's i una carnissera de botifarres, que seran per fer la festa del gloriós St. Josep, i nosaltres també la farem, amb la

Teodora; vos desitjo uns bons dies a tots junts. Déu me vulga oir com li suplico.

Envia lo M[em]orial^d que el gendre^e te va enviar, que lo podrem despatxar en esta, perquè tu ho tingues corrent con ho hàgies de menester. Qui vos ama de veres i prega al cel sin cessar, vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Nonell llegeix equivocadament la data; diu que és del 4 de març.

^b Bagul.

^c Aram.

^d Es refereix a un memorial que fou presentat per la santa a l'intendent o cap superior de la hisenda de Barcelona, a darrers d'agost del mateix any (carta 26). Aquest document serví de base per a la *Relación de méritos y servicios* (NONELL I, pp. 371 i 521), i per al *Recurso al Rey* (ídem, pp. 151-152 i 522-523), en què explica els serveis prestats per la seva família a partir de 1823, que va adreçar al rei dels carlins, Carles Vè, des de Perpinyà, pel gener de 1837 (ídem, p. 522). Amb l'ajuda del seu cunyat Josep d'Argila i l'estímul de la seva mare, anava preparant aquests memorials i adaptant-los a les canviants situacions polítiques d'aquella època convulsa. Ni per això demostra Josep Joaquim gaire interès, com es desprèn dels constants tocs d'atenció que li ha de fer la santa.

^e Josep d'Argila.

11

Escriu a la nora, a qui tant estima, per ajudar-la a preparar-se adequadament a ser mare: amb autèntica joia espiritual, amb esperit de pregària i amb la fortalesa que dóna la meditació constant de la passió i mort de Crist.

NONELL I, pp. 181-182.

[*Post scriptum* posat al mateix full de la carta precedent:]

Caríssima i estimada filla: El bon Jesús sia al nostre cor. Vas dir al pare Esteve que tu havies escrit que t'encomanés a Déu, i ell me digué que, con t'escrigués, te digués que tu també ho fesses. Roseta: amb les cartes que has escrit conec que esteu alegres; procura a posar-te ben bona i a fer bones rialles^a amb les noies, i escriviu con horeu rebut la present. Amb la present, t'envio la novena i un altre llibret que a mi moltes vegades m'ha servit per agradar a Déu. Procura tu a fer lo mateix. Lleges-lo sovint, que crec t'agradarà i Déu te beneirà totes les coses. I suplica al Senyor i a la sua Santíssima Mare te doni un bon part; pensa tots los instants del dia amb la passió i mort de nostre Redemptor^b, que és la medecina principal. Diràs al teu espòs que, si no ha comprat butlles per les noies, que ne compri; confio que ja horeu fet. Encomana'm a Déu, mentre suplico al cel vos beneesca. Ta humil mare,

Joaquima de Mas.

^a La medicina de l'època aconsellava a les gestants que procuressin de viure

en un estat anímic d'equilibrada satisfacció, creient que així influïen d'una manera favorable en el desenvolupament harmònic del fetus.

^b La carta és datada el divendres de la primera setmana de quaresma. El dia 3 va escaure ser dimecres de cendra. No és estrany que, sempre tan identificada amb el sentir de l'Església, vingui al pensament de la santa la consideració de la passió, i que es preocupi, a més, de les butlles de les filles.

12

Contesta una carta de la Tereseta, malalta d'una important afecció d'ulls, animant-la a posar la confiança en Déu i a estimar als germans grans que li fan de pares, i a la germaneta amb la qual conviu.

147 × 106 mm. Escrita en divendres. NONELL I, pp. 184-185.

Escorial, 12 març de 1824.

Caríssima i estimada filla Tereseta: Hi estat molt contenta al'ver-me escrit ^a que estaves alegre, i ten confiança amb lo bon Jesús i a la Verge i als Sants, que poden més que tots los remeis ^b dels homes. Jo, estimada filla, estic contenta, molt, que tots esteu alegres. Procura estimar al germà i a la Roseta, que Déu t'estimarà a tu. T'envio la corbata i la bossa que t'havies fet, i dos corbates més, que l'una podrà ser per la Marieta. T'envio el paneret que et va donar l'Anneta. Procura estimar al bon Jesús i jo, con vindré, te faré una bona abraçada. Qui suplica al cel te beneesca, ta humil mare,

Joaquima de Mas.

^a Les cartes que la santa va rebre de llurs filles devien ser molt elementals o potser simples còpies d'esborranys preparats per la Rosa, si tenim en compte el seu escàs progrés literari, segons se'ns revela per la carta 16.

^b Sobre l'afecció dels ulls, que li durà tota la vida, es donen més detalls a la carta 21.

13

Correspon les lletres que li ha enviat la Marieta i l'estimula a treballar i a estimar als germans. Amb nítida claredat i pureza li diu que, com a tia que serà, comenci a tenir amor a la criatura que la seva cunyada Rosa porta al ventre.

NONELL I, p. 185 (parcialment).

[*Post scriptum* posat al mateix full de la carta precedent:]

Caríssima filla Marieta, estimada al cor del bon Jesús: Hi quedat molt contenta al'ver-me escrit que havies acabat les mitges i que ja ne tenies un tros més. Procura estimar al germà i a la Roseta, i estime[u]-vos ben bé amb la Tereseta, que Déu t'estimarà molt a tu, i jo, con vindré, te faré una abraçada. Al bavul trobaràs la nina i les coses. I fes una abraçada a la Roseta; i a la criatura que porta al ventre estima-

la com a tia que seràs. Ja conec que estàs alegre i jo t'estimo molt. Prego al cel te beneesca. Ta humil mare,

Joaquima de Mas.

14

Tracta sobre diversos afers domèstics que, com a mestressa de casa, la preocupen. A més, no està tranquil·la, perquè encara no li han comunicat si van comprar les butlles de les noies.

210 × 150 mm. Escrita en dimarts. NONELL I, pp. 185-186.

Escorial, 23ª març de 1824.

Caríssim i amat fill: La baieta no te l'hi enviada perquè no me n'han quedat més que dues. Lo que podries fer, si trobaves alguna cosa de poc preu, podria ser per la criada, i la flassada pot ser per lo vostre llit, que per lo llit de la criada és malagonyada, no tenint-ne d'altra. Jo la vas comprar a Barcelona i me'n vas fer cinc duros; podrieu veure de comprar alguna cosa de pocs diners^b.

Fill, ten confiança que tons oncles^c no s'olviden de tu. Ara s'ha lograt que la Saubleda consentís a posar un advocat per cada part. Jo hi escrit i enviat un estat de los mals que fa la casa i los deutes que hi ha, que per tenir tan poques terres no se pot acudir^d. Crec que per tot est mes s'ha de resoldre; encomana-ho a Déu que se pugui arreglar bé.

Quedo suplicant al Senyor vos donia salut d'ànima i de cos a tots; voldria saber si vàreu comprar butlles per les noies^e, que no t'ho vas pensar a dir; ja t'ho havia escrit i no m'has contestat. Ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Nonell equivoca la data; posa 29 de març.

^b La santa pateix perquè la flassada bona de llana, que va comprar per al llit gran de matrimoni, la posen al llit petit de la criada. Creu que malversen una peça cara i que, per al llit petit, amb una talla de baieta n'hi hauria prou.

^c Ramon i Joaquim de Vedruna.

^d La santa es defensa contra els intents d'embarg de la Sauleda (carta 2), dient que en tornar de l'exili va trobar la casa molt derrotada i que les poques terres que queden no donen per a poder pagar els censos establerts. A més del mas Escorial, la santa posseïa dos camps d'una extensió aproximada de tres quarteres de sembradura cada un, procedents del dot de Mònica Solà de Sauleda, mare del seu espòs Teodor de Mas i de Sauleda; l'un, tocant a Vic, on després s'aixecà l'església del Remei, i l'altre al poble veí de Santa Eugènia (NONELL I, pp. 40 ss.). La quartera és una mesura agrària que correspon a l'extensió de terra on es pot sembrar una quartera de llavor; la seva capacitat era variable: així veiem que a Barcelona tenia 24,28 àrees i a Igualada 29,63 àrees.

^e Som ja a la tercera setmana de quaresma i la santa pateix per les butlles de la Tereseta i la Marieta.

15

Seguint la tònica de la lletra anterior, amb els ulls posats en Déu, resta atenta als petits detalls de la vida quotidiana que condicionà la seva santificació, mentre hagué d'ocupar-se de la família. I presta especial cura al nét que espera.

Desconeguda per Nonell.

[*Post scriptum* posat al mateix full de la carta anterior:]

Caríssima Roseta: La gorra me demana la Terseta no l'envio perquè no és sinó per jaure; si n'ha de portar, n'hi podem fer una que estiga un poc bé. La bossa que me demana no l'hi trobada. Los pedaços del vestit van junt amb la present, i també lo quadret i la capsa de palla. Diràs a les noies que no vos facin enfadar ^a, que, con jo seré en eixa i horem anat a bateig, no los deixaria tenir lo noi o noia. I tu, estimada filla, procura a tenir-ho tot ben arreglat per aquella hora; no sé si saps lo que se diu: «Tota dona ben casa[da], a set mesos deu estar la roba apariada.» Procura governar lo prenyat ^b, i supliquem junts que lo que portes a les entranyes sia un sant o santa, que aixís ho desitja vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

P. D.: Una abraçada a cada filla: Tantes coses de la Teodora. I ja vos voldria veure a tots. Digues al noi si ha fet cap pas per cobrar d'aquell vale que li vas enviar.

Tota vostra.

^a Sembla que la mare comença a rebre queixes de la conducta de les noies, principalment de la Marieta.

^b Aquesta època la Rosa està de sis mesos i la santa es troba ansiosa perquè aquella encara no té les robes a punt; a més, li diu que cuidi bé de l'embaràs, de l'ésser en formació que porta al seu si, que es dediqui a ell, que pregui a Déu que el santifiqui (carta 17).

16

Escriu al fill, plena d'ansietat, per saber notícies. Ignora si ha rebut la missiva anterior i una cistella amb pedaços del vestit de la Tereseta (carta 15). Igualment vol aclarir si ha fet algun pas per cobrar el val (cartes 5 i 15). Per últim s'interessa per la conducta de les noies i per si aprenen a llegir i escriure.

240 × 151 mm. Escrita en dijous. NONELL I, p. 186 (parcialment).

Escorial, 1 abril de 1824 ^a.

Caríssim i amat fill: Estic molt ansiosa de saber notícies de tots vosaltres. Ni sé si heu rebut una carta que anava amb una cistelleta

que hi havia pedaços del vestit de la Terseta. Desitjo saber si tots esteu bons.

Voldria saber si has fet cap medi per cobrar el vale que te vas enviar; si no ho has fet, procur'ho a fer, que per pagar a la Saubleda tindrè de menester diners i vindrien bé.

Diràs a la tua esposa que voldria saber si les noies l'enfaden gaire, i la Marieta si fa gaire tros de mitja i si aprèn de llegir. La Terseta, què fa de l'ull?, i que percuri^b apendre d'escriure aviat, que me pugui fer una carta, i con serà amb mi vos podrà escriure a vosaltres^c. Diu la Teodora que espera amb gran desig el dia de venir i ser tia; Déu lo fàcia un sant o santa lo que vindrà.

Escriviu, no sigueu tan peresosos^d, encara que siguen només dos ratlles; que d'est modo sabré de vostra salut, la qual vos desitjo a tots. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas.

^a Sobre l'adreça hi ha dues marques de correus que diuen: «B.6» i «V.44. Catalunya».

^b «Percuri» = *procuri*.

^c Cada vegada està més preocupada per la conducta de la Tereseta i la Marieta. Com a bona mare que és, viu sempre pendent de les incidències familiars més menudes i del curs del treball de les noies, de llurs avenços literaris, de l'estat de salut, de tot. Aquesta lletra ens dóna la clau per a valorar les cartes 12 i 13, puix que ens descobreix que la Marieta encara no ha après a llegir i que la Tereseta no sap d'escriure.

^d En Josep Joaquim, al qual adreça la majoria de les cartes, és un abúlic incorregible. La santa lluita sens parar contra la seva indecisió, manca d'iniciativa i incompliment de les obligacions. La indiferència del fill, per a una mare sempre tan volenterosa i activa, degué constituir un vertader martiri.

17

Carta de felicitació amb motiu de la Pasqua. És una de les més belles de l'epistolari i té un valor pedagògic excepcional.

Davant la rebel·lió contumaç de la Marieta enfront del germà gran, la santa creu que ha arribat el moment d'actuar. Ara bé, en lloc de fer ús de l'autoritat rigorosa, intuïnt amb finor la causa, exprimeix les més exquisides dolçors del seu cor de mare per tal de curar la ferida i restablir l'equilibri.

Sembla que al fons de la consciència de la nena havia començat d'arrelar un sentiment d'abandó, perquè notava que el tracte que rebia dels germans, malgrat esforçar-se, era distint del de la mare autèntica. Per això la santa encarrega a la Rosa que sigui especialment amorosa amb ella.

150 × 105 mm. Escrita el dijous sant. NONELL I, pp. 187-188 (mutilada).

Escorial, 15 abril de 1824.

Caríssims i amats fills: Esta és per donar-vos les bones festes, com suplico al Senyor vos les concedesca amb molts oments^a de virtuts i los ousilis^b de la gràcia, per perseverar i donar una bona ensenyança a totes les plantes^c que lo Senyor serà servit posar a vostra custòdia, que haureu de cuidar. Sí, fills meus, Déu vos augmentarà los béns espirituals i temporals, tant com veurà als vostres cors bones disposicions per rebre la sua gràcia i que oïu les sues veus.

Fills del meu cor: tots sé que vos aporteu bé i voleu agradar al bon Jesús, i de qui ho sento és de la Marieta, que no creu al germà, com a pare i padrí que li és, que ja sap que ell l'estima, i també a la Roseta. Caríssima Roseta: t'estimaré molt que m'escrigues si la Marieta fa més bondat, que, si no, jo no l'estimaré com l'estimo. T'estimaré que tu, caríssima filla, l'estimis com a mare, que [la] cuidis, com confio ho feu, tant tu com el noi, i, después de llegida la present, les prenguis a tos braços, a la Tereseta i Marieta, i les abraçis en nom meu, i, después, ne facis altra abraçada a ton espòs^d. I el dia que rebreu la present, tingues la caritat de fer una súplica al cel per mi, que jo tots los dies ho fas per tu i los demés. El pare Esteve me digué que te saludava, i l'encomanaras a Déu; lo mateix el pare Ricard.

I tots volsaltres, també, caríssim fill, com també caríssimes filles, per tots suplico a la Santíssima Trinitat vos beneesca, com vos desitja quedeu beneïts vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Caríssims i amats fill, filla Roseta, filla Tereseta i filla Marieta. La Teodora vos assaluda a tots, i esperem, amb desig, el dia que nos abraçarem, i tu, Roseta, cuida bé del prenyat.

^a «Oments» = *augment*s.

^b «Ousilis» = *auxilis*.

^c Al·lusió als set fills que Déu els va concedir.

^d La santa té especial cura de no ferir la susceptibilitat de ningú. Encara que la qui li dóna ànsia és la Marieta, encarrega a la Rosa que prengui en els seus braços, també, la Tereseta, i que estrenyi després el seu espòs. A la postdata els torna a esmentar tots. Aquestes precaucions ens confirmen que es tracta d'un problema de gelosia.

18

Escriu sota la temença d'haver de canviar la situació de les noies que viuen amb els fills grans i la por de no poder acudir a totes les càrregues pecuniàries que pesen sobre ell. S'interessa també per millorar el treball del fill i vol aparentar que es fa la il·lusió que la Marieta ha rectificat de conducta.

151 × 105 mm. Escrita el dijous de la setmana de Pasqua. NONELL I, pp. 189-191.

Escorial, 22 abril de 1824.

Caríssim i estimat fill: Responent a la tua estimada, veig lo teu bon cor en quant a col·locar a ton cunyat ^a, però és cosa que t'hi has de pensar, que jo hi miro molts inconvenients, i que conta que compareixerà a luego sa mare, i aleshores jo hauré de fer per les noies un altre pensament. Pensa-ho bé i fes lo que el Senyor t'ispiri.

Vas escriure a ton oncle Ramon i m'ha respost que havia parlat a l'intendent per tu, i li va respondre que ja atendria a lo que li deia, i, després, altra ocasió li va parlar Joaquim i tam[bé] li va respondre molt bé que, aportant-te bé, pots tenir confiança que t'anirà bé per poder tu lograr tres pretensions ^b. Has de tenir compte amb qui te fas, que tot se mira ^c.

Desitjaria saber com vos van les pagues i si avenceu gaire, perquè has de tenir per lo que vindrà, que tindràs gastos.

La Francisqueta Just, ta tia, va molt curta, i va dir a la Ignès (que ara va ser a Barcelona) que, dels diners que li devem, si cada mes li podíem dar quatre duros, li faríem molt favor i nosaltre[s] no ho sentiríem tant: jo no puc, perquè no hi cobrat res, ni sols un diner, que ni la terça ^d no hi pogut pagar. Algun dia Ramon m'escriurà per fer algun pago a la tia Saubleda, perquè ara dos advocats s'ho estan trancant i després lo resultat m'ho posaran amb pagues, lo que li hauré de dar dels endarrerits. Jo confio que Déu m'obrirà un camí, perquè mai m'ha deixat.

Diràs a la Marieta que me sembla que algun dia d'estos s'ha tornat bona minyona ^e. Déu ho fàcia com jo desitjo. Si creu, se farà molt gran. I també voldria saber si va a combregar i si estima al bon Jesús i a Maria Santíssima.

Fill, rep mill abraços de qui prega a Déu te beneesca. Ta humil mare,
Joaquima de Mas

^a En Josep Joaquim vol col·locar i posar-se a casa el germà de la Rosa. La santa creu que, si això es porta a terme, compareixerà tot seguit la mare d'ambdós, cosa que canviaria l'*statu quo* familiar establert, i es veuria obligada a retirar la Tereseta i la Marieta. Això comportaria un greu retard en els seus plans de fundar l'institut religiós.

^b Els oncles recolzen les pretensions del fill per a obtenir una col·locació més remunerada, per la qual cosa, com hem dit abans, preparava un memorial de mèrits (carta 10), amb l'ajuda del seu cunyat Argila, que la santa lliurà a l'intendent per l'agost d'aquest any (carta 26). Com es veu, a causa de la seva desocupació, li han de donar tot fet i beneït.

^c L'adverteix que eviti certes amistats de caràcter polític que, donada la volubilitat dels temps, el poden comprometre.

^d Cadascun dels pagaments parcials—generalment tres—, que s'han de fer durant l'any per a cobrir el total d'una quantitat convinguda (cartes 31 i 36).

^e L'expressió de la santa és una forma fina de donar la mà a la Marieta, per ajudar-la a sortir de la seva actitud rebel. Ens trobem al dijous de la setmana després de Pasqua i pregunta si va anar a combregar el diumenge de Resurrecció. Segurament que la mare devia insinuar que la noia combregués, si el sacerdot la trobava preparada, creient que la freqüència de sagraments la tornaria més bona. La primera comunió es feia aquell temps sense cap mena de solemnitat.

19

De la mateixa data que la carta precedent. La nora ha arribat al setè mes de gestació i la mare, volent assegurar el pas de l'infantament — llavors més difícil que ara —, no deixa de recórrer a la intercessió dels sants.

152 × 105 mm. Escrita en dimecres. NONELL I, pp. 191-192.

[*Post scriptum*, posat en full a part, del mateix dia de la carta precedent:]

Caríssima i amada Roseta: Faré lo que me dius de fer la novena a Sta. Anna ^a. Ara n'hi fet una a Sta. Rita; lo que li ha suplicat perquè tinguesses un felix part. Avui als pares caputxins han començat la novena a la Divina Pastora, i després te faré la de Sta. Anna, i vosaltres feu la de St. Joan Batista ^b, que ja teniu un quadret de dit sant; i, junt amb la Teresa i Marieta, supliqueu-li perquè curi l'ull a la Tereseta, i que a tots, fins lo que tens al ventre, vos gordi de mals incurables, i tenni bona confiança amb dit sant, que pot molt amb lo Senyor.

Confio que les noies se portaran bé. Voldria saber si la Marieta va a combregar, que, si hi va, confio que serà més bona minyona ^c, i la Tereseta que procura escriure.

Querides filles: totes rebeu una abraçada de la Teodora, i de mi, tantes sens fi, i suplico al Senyor vos faci a tots unes santes. Suplicant-li derràmia la sua benedició sobre vosaltre[s] tots, vostra humil mare,
Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Santa Joaquina considera l'àvia de Jesús integrada dins la sagrada família, i s'hi sent unida per una afinitat de situació que el naixement del primogènit ha de confirmar.

^b La santa alludeix implícitament, per una banda, al fet que les meravelles ocorregudes amb el Baptista, amb motiu dels misteris de la seva concepció (Lc. 1, 11 ss.) i de la visitació de Maria (Lc. 1, 39 ss.), el converteixen en un mitjancer per als casos de part. Així mateix fa menció de l'elogi que Crist féu del Precursor (Mt. 11, 7 ss.), quan diu «que pot molt».

^c Precisa la idea insinuada en la lletra anterior, que la comunió eucarística la farà més bona.

20

Contestant una consulta del fill, la mare l'exhorta a no prendre part en una empresa de què li podien venir grans mals. Segurament es tracta d'alguna aventura política a les quals Josep Joaquim estava aficionat. Sembla que, com que no es podia obrir camí amb el seu propi esforç, confiava més aviat que li donessin un càrrec els seus correligionaris.

210 × 151 mm. Escrita en dimecres. NONELL I, pp. 192-193.

Escorial, 5 maig de 1824^a.

Caríssim i amat fill: Hi rebut la tua apreciada i amb ella veig lo que me dius. Sí, fill, no pensis amb una tal cosa, perquè les coses del dia no estan assossegades i no siga cas que, per lo teu bon cor, no saltis tu de la banca^b, lo que tal vegada seria, i aleshores seríeu uns perduts, i ara, no ficant-te amb res, pots confiar que Déu no te faltará. Fill meu, rep estes oxhortacions d'una mare que, desitjant fer la voluntat de Déu, no me regeixo per mon dictamen. M'han dit que no convenia i, entre molts, lo pare Fèlio, que pren les nostres coses amb molt interès; també diu que ell veu lo que naixeria, i no convé per ningun terme^c.

D'altra part, no vos fiqueu amb res, que ell en esta de Vic ja trobarà feina per escriure, que D.ª Rosa amb ella ne parlarem.

Tinc nou trastorn: la tua tia Maria i Pareire^d se presentaren amb ton oncle Ramon, amb un paper demanant moltes coses, i dit mon germà ne féu una còpia i me l'envià dient que, si no tenia papers per provar que no se li havia de dar lo que demanen, se come[n]çaria un gran plet, però amb los recibos que tinc, molta cosa hi ha fora. Fi[ll], Déu me doni paciència per tot. Perquè tinc lo consol més gran que desitjava^e; Déu ho beneesca tot, i nos doni a tots la sua gràcia. Dins quinze dies nos veurem. Escriviu, si voleu res. Mentres suplico al cel per tots. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Sobre l'adreça, marques de correus iguals que les de la carta 16.

^b «Saltar de la banca» és una frase feta que vol dir perdre el prestigi o la bona posició.

^c El llenguatge velat de la santa descobreix que es tracta de participar en alguna acció bèl·lica o política contrària al règim imperant. I, a més, que el fill s'hi barrejava, degut al seu bon cor, per ajudar un amic que es troba sense feina. Per això li remarca que no es fiquin en res i que l'amic trobarà treball d'escrivent a Vic.

^d El cunyat Jordi Pereira era home d'idees antirealistes, que amb el grau de capità servia a l'exèrcit dels constitucionals. Enemic, per tant, de la família Mas, instigà la seva esposa Maria i les cunyades Ramona i Madrona a promoure diferents plets contra la santa (NONELL I, pp. 193 ss.).

^e Malgrat tantes dissorts, corpressa d'un arravatament místic, exclama: «Tinc lo consol més gran que desitjava!» Amb aquesta expressió ens indica que la santa fou objecte d'una gràcia especial.

21

Escriu des de Barcelona, on ha anat a interessar-se per millorar la col·locació d'en Josep Joaquim i a fer visitar la Tereseta per un oculista.

215 × 155 mm. Escrita en dimarts. NONELL I, p. 196.

Barcelona, 25 maig 1824^a.

Caríssim i amat fill: Hi parlat amb Ramon, lo que té grans confiances, per lo que lo Sr. Intendent li va dir que te volia millorar^b, i hem quedat que li tornarà a parlar-n'hi con tinga ocasió.

Hi mirat per l'ull de la Terseta i la primera vista ja hi tingut que dar un duro, i, si la vui curar, me costarà una onça ^c, i encara no s'hi veurà. Però me diu que, si no l'hi curo, li passarà a l'altre [ull] l'humor; no sé què fer.

En quant a la Roseta, escriu si hi ha res de nou ^d. Tantes coses a la Roseta, i Marieta, que siga bona minyona.

Déu vos beneesca a tots. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Sobre l'adreça, marques de correus iguals que les de la carta 16.

^b Recordem el viatge anterior que la santa féu a Barcelona, el mes de febrer, iniciant les diligències per fill (cartes 6 i 7) i els contactes tinguts pels germans amb l'intendent (carta 18). La seva preocupació per augmentar els ingressos de Josep Joaquim és constant a través de tota la correspondència, perquè es deixa dur per l'esperança — molt humana — que això ha de facilitar la seva consagració. Però Déu, que té grans designis sobre d'ella, no vol que es deslligui mai dels seus deures i angoixes de mare, i porta les coses per un altre camí.

^c Pels preus que assenyala, es devia tractar d'un dels oculistes més eminents. Sembla que, per culpa de la penúria econòmica que amargà sempre la vida de la santa, no pogué seguir del tot el tractament i l'afecció esdevingué crònica (cartes 12 i 16).

^d La santa es troba alerta per al moment que s'hagi de traslladar a Igualada a assistir la seva jove.

22

El 25 de juny va néixer a Igualada el primer nét de la santa, que el mateix dia ella portà a batejar, com a padrina única; li foren imposats els noms de Lluís, Joaquim i Francesc. Amb aquest motiu, estigué uns dies al costat dels fills per assistir la jove i cuidar el Lluïset. Se'n tornà sola a Vic, deixant les tres noies a Igualada, segons es desprèn d'aquesta carta. En arribar al mes Escorial, els envia queviures i, després, junt amb la missiva, diverses peces de roba útils per a les filles i per a la casa.

205 × 149 mm. Escrita en dilluns. NONELL I, pp. 201-202 (mutilada).

Escorial, 5 juliol de 1824.

Caríssim i amat fill: Hi buscat tots els papers ^a i los capítols ^b no s'han trobat; i los hi enviat uns testaments que crec que serviran. Hi escrit que los treguen del manual de l'estudi d'En Just, encara que costin, i també hi escrit que, si convé, tu acudiràs a la causa, i que per la causa de Gelpí ^c, si convé anar a Madrid, jo hi aniré, que allà ja hi ha presona que me farà costat.

Crec que hauràs rebut la cistella amb tres llangonisses i dos formatges; i jo, amb la present, t'envio un farcell de la cortina del balcó, que crec vos vindrà molt bé, i dins trobareu un cobrellit, el coixí del bressol amb dos coixineres, unes estovalles, un vestit i una corbata i un sac vell que lo pot la Roseta desfer per fer-ne un cendrer ^d per passar

bugada ^e. Demà passat penso anar amb l'Antonet de casa Argila a Vilamajor ^f, i estaré cinc o sis dies fora. Con tornaré, ja vos escriuré. Procureu de cuidar bé a Lluïset ^g, i que les senyores ties l'estimin, i la tia Teodora, com a més gran, treballi bona cosa perquè la Roseta no doni la llet cansada al filllet: i la tia Teresa que l'encomània a Déu i a St. Lluís que el faci un sant: i la tia Maria li canti cançonetes al bresol i que no li ensenyi cap raresa ^h.

I a tots junts, fills, vos dono una abraçada, igualment a la Roseta, com a filla que la tinc al cor, i junts a tots suplico al Senyor derrami sobre de vosaltre[s] copioses gràcies i la sua benedicció. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S:] També hi ha una camisa i corbata de la Terseta.

^a Els papers que cerca la santa els hi demana el seu germà Ramon de Vedruna, per defensar-la contra les demandes del matrimoni Pereira (carta 20).

^b Es refereix als capítols matrimonials o pactes fets, per mitjà d'escriptura pública, en tractar-se de concertar el casament. Els de la santa, els publica NONELL, I, pp. 48-53.

^c Família de Vic, amb la qual els hereus de Fèlix Solà i de Sauleda van sostenir un plet per una casa situada al carrer Comtal. (Vegeu la carta 36 i NONELL, I, p. 369).

^d Drap gruixut en què hom posa la cendra per passar bugada.

^e Operació que té per objecte blanquejar i desinfectar la roba, un cop rentada, escaldant-la amb el lleixiu de la cendra.

^f Alludeix a Sant Antoni de Vilamajor, municipi del partit de Granollers, que es troba al peu del Montseny, a 4 km. de Llinars del Vallès. Els Argila hi posseïen l'antiga masia de càn Mora.

^g La seva partida de naixement diu així: «A vint y cinc dias del mes de juny de mil vuyt cents vint y quatre nasqué y fou batejat solemnement y segons ritu de la Santa Mare Iglésia, en las fonts baptismals de la parroquial de Santa Maria de la vila de Igualada, bisbat de Vic, per lo Rnt. Dr. Francisco Bruch, pbre. y vicari perpètuu de ella, Lluís, Joaquin, Francisco, fill lligítim y natural dels cònjuges Don Josep de Mas, actual interventor de la real aduana de la present vila, natural, emperò, de la ciutat de Barcelona, y de D.ª Rosa Poudevida, natural de Vich: sent padrina sola D.ª Joaquina de Vedruna, viuda de D. Theodoro de Mas, àvia materna (sic) del batejat.» (Llibre de Baptismes de l'any 1824, n.º 200.)

La primera persona a qui comunica, des d'Igualada, la notícia del naixement del nét és al pare Esteve d'Olot, qui li correspon des de Vic, el 30 de juny, amb una carta de la qual ens plau de copiar el paràgraf següent: «He rebut la sua; me alegro del bon part de la nora y, a ella, a V.M. y a tots, los ne dono la enhorabona y procuren ser agrahts a Déu. La nora, que ab los de més cuydaran de encomanarme a Déu, no sia delicada: per gens que puga qués crie lo Lluïset, com Sara a Isaac, com Anna a Samuel; quem crega, que aixís ho claman fortament los PP. sant Ambròs, sant Basili y sant Gregori.» (A.G.C.C.; carpeta 7, lligall 1.)

^h Tracta les filles de «senyores ties» i, com a tals, no les anomena aquí en diminutiu, segons té per costum, sinó pels seus noms de Teodora, Teresa i Maria. A cada una assenyala una missió especial per complir envers el nebodet, segons les possibilitats de les edats i caràcters respectius.

23

Es queixa als fills grans que fa temps que no li han escrit, ni per acusar-li rebut d'un present que els va fer. Els anuncia que els envia dos parells de sabates i que anirà a Igualada per sant Joaquim.

150 × 106 mm. Escrita en diumenge. NONELL I, p. 203.

Escorial, 18 juliol de 1824.

Caríssims i amats fills: En esta fa molta calor^a; apareix que no se pot viure, si durés gaire. Josep: t'hi fet fer sabates; per lo traginer te les enviaré. També n'hi fet fer per la Teodora; juntes les entregaré a dit traginer. Me direu si heu rebut la cistella amb dos formatges i tres llangonisses, que n'estic amb ànsia, perquè no heu escrit que ho tingueu.

Los primers de l'altre mes seré en eixa, que desitjo passar lo dia de St. Joaquim^b amb la vostra companyia; me direu lo Lluïset què fa, i també totes les filles: que el cuidin bé, que no li ensenyin cap raiesa.

Vas escriure a Ramon i encara no m'ha contestant. Tantes coses a la Roseta, i escriviu a qui clama al Senyor per tot[s] vosaltre[s] vos doni la sua gràcia i vos beneesca. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P.S.:] Recados al pare Antonino, präsident dels Caputxins, que m'encomani a Déu.

^a El dia 18, a les vuit del matí, la lluna feia el quart minvant i un calendari de l'època anunciava «calores vivitos». El dia 23 assenyala l'entrada a la «canícula».

^b Aquesta festa s'escau el 16 d'agost. La santa considera sant Joaquim i santa Anna com a part integrant de la sagrada família. (Vegeu la carta 76, com ella celebrava el seu onomàstic.)

24

Novament insisteix prop del fill a causa del silenci que observa. La seva deixadesa se'ns fa difícil de comprendre davant la munió dels obsequis i manifestacions amoroses de la mare. Ni es commou quan li anuncia la seva pròxima arribada.

150 × 103 mm. Escrita en diumenge. NONELL I, pp. 205-206.

Escorial, 25 juliol de 1824.

Caríssim i amat fill: Te vas escriure per lo correu que t'enviaria un parell de sabates per tu i altre per la Teodora, les quals sabates vas enviar per lo traginer Matoses, i no me dius ni escrius si les has rebudes, ni tampoc podem saber si vas rebre la cistella amb dos formatges i tres llangonisses. Jo també te vas escriure que los primers d'agost seré en eixa i que vui passar St. Joaquim amb l'amada companyia de

tots vosaltres. El dia de Nostra Senyora dels Àngels ^a penseu amb lo pare Esteve i també penseu amb vostra mare, que jo també pensaré amb tots volsaltres, que, com vos tinc escrits al meu cor, no me'n puc olvidar. M'ha dit el gendre que, del que li escrius, en quant a l'Inter-ventor, no s'ha mogut; l'Administrador, sí, que és altre que ja hi havia estat, i diu que creu que tampoc no hi estarà.

Lo de la Saubleda va molt mal. S'ha de pagar tot, i si no, execució. Escriu a l'Espluga.

Diràs a la Roseta que faci tres petons a Lluïset i una abraçada a cada noia ^b; i tu, a Lluïset, fes lo mateix. Que tots siguen bons, que jo los estimaré; i dins pocs dies nos veurem. Déu vos beneesca com desitja vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a El 2 d'agost, festivitat de la Mare de Déu dels Àngels, es guanya el jubileu de la Porciúncula i és natural que, trobant-se la família Mas sota la direcció dels pares caputxins de Vic i d'Igualada, aprofitin aquella jornada per a demanar i obtenir gràcies especials.

^b La Teodora, la Tereseta i la Marieta. Les tres filles petites viuen ara amb en Josep Joaquim.

25

La santa s'ha traslladat a Barcelona per tal de trobar una solució a l'afer apremiant de la Saubleda. Com que no ha aconseguit la rebaixa que pretenia i ho ha de pagar tot (vegeu la carta precedent), no li resta altra sortida que crear un nou censal sobre els béns migrats que li queden. Encomana que preguin per aquesta intenció.

220 × 154 mm. Escrita en dissabte. NONELL I, pp. 206-207.

Barcelona, 28 agost de 1824 ^a.

Caríssim i amat fill: Confio que no haré fet los passos en va. En quant a la Saubleda, hi escrit a Josep, perquè a vuelta de correu m'enviï los paper[s] del mas Escorial; perquè fins haver vist lo papers no me deixaran los diners per lo censal. Crec que amb los papers que vegin estarà corrent tot. I tu procura encomanar-ho tot a Déu lo dia que vagis a la iglésia per rebre los sagraments tots junts; rebeu-los amb la intenció per lograr lo que desitgem, a major glòria del Senyor.

Est matí, mentres jo era encontrar el Secretari ^b, el P. Josep de Cervera era en esta casa de Ramon i li ha dit que havia parlat amb lo senyor ^c que li havíem escrit i que antes del vespre hi tornaria a parlar. Confiem amb Déu que ell tot ho pot i fem obres per agradar-lo, que ell se cuidarà de proveir los nostre[s] necessitats.

Diràs a la Roseta que faci una bona abraçada a Lluïset i altra a les filles, mentres jo vos abraço amb lo cer i suplico al Déu de les misericòrdies les derrami sobre de tots. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Les cartes que hi hagi per est correu, fe'me un plec i me les enviaràs per lo tratarer.

- ^a Sobre l'adreça hi ha dues marques de correus que a penes es llegeixen.
- ^b Es refereix al secretari de l'intendent, com queda clar a la carta 26.
- ^c Al·ludeix a l'intendent.

26

Escriu la carta el dia de sant Ramon Nonat, patró del seu germà i de la cunyada, per donar compte de les gestions realitzades a Barcelona. Contrasta la diligència del gendre amb la passivitat alarmant del fill.

217 × 154 mm. Escrita en dimarts. NONELL I, pp. 207-208.

Barcelona, 31 agost de 1824^a.

Caríssim i amat fill: Hi rebut la mantellina, i no cap carta, i encara perquè hi fet anar a l'hostal, i han dit que hi havia dos cartes, però jo no les hi rebudes, lo que me sap molt greu. No entenc com de juntes no n'has fet un plec i no los has encomanat que me les entreguessen^b.

Per lo correu de Vic ja han vingut los papers de què 'via escrit remetessen^c; Ramon los mirarà i veurem si podrem lograr la partida per lo censal.

Est matí hi entregat lo Memorial^d i certificat al Secretari del Sr. Intendent; encoman'ho a Déu; hem quedat que d'aquí dos dies jo hi tornaré a veure-lo. Déu ho beneesca tot.

Ramona, ta tia, dos dies ha que jeu d'una inflamació a l'ull; ja va bé, gràcies al Senyor. Avui en esta ha plogut^e. Encara no hi vist l'Aneta; penso demà, ajudant Déu, anar a Pedralbes. Procureu a estar bons. I voldria estar llesta el divendres^f per poder tornar, però no sé si podrà ser. Diràs a les noies que siguen bones minyones, i una abraçada a la Roseta, i un petó a Lluïset i, tots junts, vos abraço, entregant-vos al Senyor, perquè derràmia sobre de tots la sua benedicció. Ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Si hi ha cap carta per lo correu, fes tu un plec, digues-los on les han de portar, que jo fins dimarts no podré venir.

- ^a Sobre l'adreça marques de correus com a la carta 16.
- ^b Es queixa al fill perquè no li envia el correu. A la postdata torna a insistir.
- ^c En canvi, els papers que ha demanat al gendre Josep d'Argila (vegeu la carta anterior) obren ja al seu poder. Es tracta d'instituir un nou censal per fer front als pagaments de la Sauleda.
- ^d Vegeu la carta 10.
- ^e En la lluna nova del 24 d'agost el calendari anuncia temps revolt.
- ^f Aquest dia, que s'esqueia el 3 de setembre, volia estar de retorn a Vic, passant abans per Igualada per abraçar els fills. Després, a la postdata diu que

no hi podrà anar fins dimarts, o sigui fins el 7 de setembre. La vida de tràfec de Barcelona li era carregosa (vegeu la carta següent).

27

Per aquesta carta i la següent es dedueix que la santa hagué de perllongar la seva estada a Barcelona fins a darrers de setembre. La poca diligència del fill contribuí que es produís el retard. La santa estava angoixosa per tornar al seu recés de Vic.

96 × 72 mm. NONELL I, pp. 219-220.

[Barcelona, setembre 1824]^a.

Caríssim i amat fill: No facis cas de! tros de paper que falta a la carta, que jo m'hi equivocat; que pensant escriure a Argila, li havia escrit a la tua carta, i per això hi tret el tros de paper i l'hi posat a la sua carta.

Fill: per Déu, immediatament de rebuda la present, fes lo que te diu ton oncle, que falta per despatxar-ho tot; i jo ja voldria que tot fos llest per tornar.

Est matí hi vist el Secretari del Sr. Intendent, lo qual m'ha dit que li havia dit dit senyor que ja s'hi daria son curs, i jo li ha dit que, si s'havia de fer altra cosa, que m'ho digués, i dins dos dies tal vegada m'ho dirà; i de tot ne daré raó al pare custodi, pare Josep de Cervera.

Confiem que Déu nos ajudarà, que jamai nos ha deixat. Si no has tingut cap resposta d'aquell home de Francolí, escriu-li, i si t'ha remès alguna cosa, escriu-me-lo, que me n'alegraré.

Diràs a la Roseta que faci una abraçada a cada noia i a Lluïset; procureu que no piori.

Qui suplica al cel vos beneesca, vostra humil mare que ja voldria estar llesta de tot per marxar de Barcelona, que no m'agrada. Tantes coses de l'Anneta.

Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

* Nonell creu que ha de datar-se entre el 17 i el 23 de novembre (I, p. 219); però, pel context, resulta evident que és d'abans del 3 d'octubre (vegeu la carta que segueix). Quan la santa escriu, fa dies que es troba a Barcelona i se sent fatigada pel mareig de les visites i gestions; per això creiem que s'ha de situar cap a mitjan setembre.

28

Dóna compte de la conclusió dels tràmits del recurs enviat a Madrid contra les pretensions de la Sauleda, i demana que, fetes totes les gestions possibles, posin només la confiança en Déu. D'aquesta manera

Joaquima de Mas coordina meravellosament l'acció temporal, que comporta l'ascesi de la vida quotidiana, amb la seva vida teològica interior.

153 × 107 mm. Escrita en diumenge. NONELL I, pp. 208-210.

Vic, 3 octubre^a de 1824.

Caríssim i estimat fill: Gràcies al Senyor s'ha conclòs tot. Fins ara no s'ha acabat de despatxar lo de la Saubleda, perquè ha tingut que passar per les hipoteques^b d'eixa. Per est mateix correu envio el recurs a Madrid. I hi trobat una bona presona que me'l dirigés al pare ministre dels Trinitaris, i l'asseguro al correu perquè no s'esgarriï (encara que costarà tres o quatre pessetes).

Adjunt amb la present, t'envio l'original del certificat de Dn. Benet de Targarona, i lo borró del recurs; i junt hi ha una carta per la Sra. Josepa Calçonera, la qual assaludo. Al correu sigüent escriuré al pare Custodi^c. I confiem que Déu farà lo demés. Fareu un septenari a Nostra Mare dolorida, que intercedesca per nosaltres.

Fill: bona confiança amb lo bon Jesús. Ja vas dir lo que me vares dir al pare Esteve, i volsaltre[s] no vos olvideu d'ell.

Clamo a la Santíssima Trinitat envii copioses benedicions. Ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Nonell data aquesta lletra el 3 de setembre (I, p. 207). Però nosaltres llegim 3 d'octubre sense cap mena de dubte.

^b Registre de la Propietat.

^c Josep de Cervera, caputxí.

29

Les lletres que adreça a la jove tenen per objecte — després d'interessar-se per la salut del nét — organitzar una mena d'ofensiva de pregàries coordinades, destinada a obtenir l'ajuda de Déu en una gran necessitat. La santa viu sempre unida amb els seus, malgrat les distàncies que els separen, a través de l'oració practicada unànimement. Cal subratllar l'actitud oblative que observa respecte del seu nét, que ofereix al Senyor, perquè l'ompli dels dons que necessita per a ser sant.

NONELL I, p. 210.

[*Post scriptum* posat en el mateix full de la carta anterior:]

Caríssima i amada al Cor del bon Jesús, Roseta: Desitjo saber si l'amat Lluïset ha tingut més dolors de ventre i si està gras. Digues-li que l'àvia l'estima molt i que cada dia l'entrega al Senyor, que faci lo que vulga d'ell i que l'úplia^a d'aquells dons que té menester per ser un sant.

Amada filla: comenceu un septenari a Nostra Mare dolorida^b, que nos ajudi amb nostra pretensió^c, que jo faré lo mateix. Comenceu-lo

el dissabte pròxim, que serà lo dia 9. Encomana a Déu el pare Esteve i el pare Ricard, que ells fan lo mateix.

I quedant suplicant a Déu, perquè sapiguen fer la sua voluntat, vostra mare que de cor t'ama,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a «Úpia» = *ompli*.

^b El comentari de Nonell sobre la celebració de la festa dels Dolors de Maria (I, p. 209), seria vàlid si la carta fos datada el 3 de setembre.

^c Sembla que es tracta del plet de la Sauleda.

30

Aprofita qualsevol avinentesa per escriure unes ratlles als fills. Aquí ens dóna curioses precisions sobre certes creences agrícoles. Ha fet enquadrar un llibret de pregàries, usat per ella, i el destina a la Tereseta, perquè demani per les dues necessitats peremptòries: la millora de col·locació d'en Josep Joaquim i el recurs contra la Sauleda.

Escrita en dissabte. NONELL I, p. 213.

Escorial, 9 octubre ^a de 1824.

Caríssim i amat al Cor del bon Jesús: Lo que envio és per les noies. I en quant lo que me diguéreu, que vos compràs estam per mitges ^b, io só de sentir que no, especialment per tu, que est any tot s'arna; perquè los animals han patit molt per no haver-hi hagut herbes ^c, i tu luego les tindries dolentes. A la Terseta li envio un llibret que jo tenia, i és molt bo; l'hi he fet compondre: ella que procuri a suplicar a Déu per lo que desitgem lograr per tu i demés.

Tantes coses a la Roseta i Lluïset. Que Déu vos colmi de benediccions, com vos desitja vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.] Es dia ^d començarem lo septenari; i després fareu la novena del gloriós St. Josep, per qual fi te l'envio dins lo farcell.

^a Nonell també llegeix 9 de setembre (I, p. 213).

^b Els homes portaven mitges, dites també calces, que els cobrien el peu i la cama fins al genoll (*calça curta*).

^c Segons aquest testimoni, el 1824 fou un any de secada.

^d *Es dia* equival a «est dia», o sigui, avui.

31

Angoixosa lletra que ens revela certs detalls sobre l'estretor econòmica en què viu la santa, a causa dels plets que ha de sostenir per defensar el patrimoni del seu espòs i per culpa de la deixadesa del fill. Per ella es desprèn que la Marieta torna a estar al costat de la mare.

204 × 148 mm. Escrita en diumenge. NONELL I, pp. 217-218.

Escorial, 17 octubre ^a de 1824.

Caríssim i amat fill: Estranyo molt tants correus que no m'has escrit, i no sé si has cobrat de l'Espluga o no. Si no has cobrat, és precis que se faci un pensament per cobrar; i si has cobrat i pots, envia alguna cosa. Perquè ara hi hagut d'enviar les 50 lliures a la Saubleda, hi tingut que demanar los lloguer[s] de les cases ^b i, com tothom vol cobrar per Tots los Sants, quedaré sens blat i diners. I aixís veies que los últims de l'any puga tenir cinquanta lliures per la Saubleda, que ja li tornarà a caure la terça ^c. Jo, per mi, no gasto res, que a casa hi havia a'guna cosa i molts dies anem a casa la Terseta ^d.

Fill: escriu lo que feu tots i Lluïset. Enviaràs aquell(a) saquet que vos hi vas enviar los fesols. I tam(e)bé diràs a la Terseta que, ara que tindrà una altra camisa nova, que enviï aquella que té vella i també el llibret que tenia, que la Marieta ja comença a llegir i lo llegirà a la iglésia. I, tot junt, ho remetràs amb aquella cistella que era de la Marieta, i si teniu a'guna cosa per posar-hi, con jo tindrè alguna cosa també vos ho cnviaré. Per Déu, fes un pensament per fer pagar a' de l'Espluga.

De Madrid ^e encara no sé res. Feu la noveña a sant Josep; m'escriuràs si l'has rebuda, junt amb lo demás que vos vas enviar.

Déu vos beneesca a tots, com vos desitjo, fills meus. Vostra humil mare, que vos tinc al meu cor,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] El pare Esteve ja vos encomana a Déu.

Lo que enviareu, poseu-ho cosit a dins la cistella; que no se vegi lo que envieu ^f.

^a Nonell li assigna la data del 17 de setembre. Sobre l'adreça, marques de correus com a la carta 16.

^b Dintre els murs de la finca del mas Escorial hi havia set cases, amb llurs horts, destinades als colons de la família Sauleda. A mesura que es perderen les terres, llogaren els estatges als veïns de la població (NONELL, I, pp. 39-40).

^c Vegeu la carta 18, nota d.

^d La santa i la filla Marieta van a menjar molts dies, per necessitat, a casa de la seva cunyada Teresa de Minguella, que aquella època residí una temporada a Vic (carta 35). Altres cops, fent un exercici d'humilitat, es presenta al refector de la Casa de Misericòrdia, de Vic, i demana l'almoïna d'un plat, que menja enmig dels asilats, posada de genolls (MASCARÓ, pp. 44-45).

^e Es refereix al recurs contra la Sauleda.

^f La santa té interès que els fills no facin mostra de les peces de roba velles i altres objectes usats, continguts dins la cistella. Ningú més que els seus íntims no pogué conèixer les privacions extraordinàries que sofrí aquesta gran dona.

Els informa que ha d'efectuar noves gestions pel recurs enviat a Madrid contra la Sauleda (vegeu les cartes precedents). Diu que ha

fet elogis de la nora i del nét davant l'àvia de la Rosa. Demana a les noies que escriguin.

150 × 106 mm. Escrita en dimecres. NONELL I, pp. 213-214 (mutilada).

Vic, 20 octubre^a de 1824.

Caríssim i amat fill: Fins avui no se podrà fer res de lo recurs, però crec que se despatxarà aviat. Jo hi faré tot lo que podré perquè vagi bé. Déu ho beneirà tot.

Diràs a la Roseta que hi vist a la sua àvia, que ha quedat molt [contenta] de lo que li ha dit en quant a vosaltres i al nét.

Diràs a les noies^b que procurin escriure, i la setmana entrant jo los escriuré. Tu procura per tots, que Déu pensarà amb tu i te concedirà lo que te convindrà.

Déu vos concedesca lo que vos desitjo a tots. Diu la Ignès que l'encomaneu al Senyor li doni un bon part.

Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Nonell llegeix la data del 20 de setembre (I, p. 213).

^b La Teodora i la Teresa. Suposem que la Marieta continua al costat de sa mare.

33

Barcelona, 23 octubre 1824.

Carta que Ramon de Vedruna adreça a la seva germana, santa Joaquina. Se n'ha perdut l'original i aquesta circumstància ens priva de reproduir-la.

Li diu que ha satisfet a Barberí l'import de l'època de Minguella (NONELL, I, p. 368), i que li guarda uns diners. Afegeix que la seva muller, Ramona, i les dones del pis de sobre compleixen l'encàrrec de la santa i que volen saber si té bones notícies; se suposa que els devia demanar pregàries per les seves intencions.

Escrita en dissabte. NONELL I, p. 214.

34

Insisteix prop del fill amb una idea que reitera sovint a través de les cartes; és a dir: que després de posar tots els mitjans humans de la nostra banda, ens hem d'abandonar a la providència de Déu. Aquesta actitud de la santa representa una síntesi de l'acció i la contemplació, del treball i la gràcia, de Marta i Maria.

NONELL I, p. 399 (mutilada).

[Vic, primers de novembre ^a 1824.]

Caríssim i amat fill: Ahir vas tenir carta de Ramon i Just, tots me donen confiança ^b. Sempre te diré lo mateix: que nos deixem a la divina Providència i, aleshores, Déu cuidarà de tot, fent nosaltres, de nostra part, recoperar ^c a la gràcia; i se farà amb tot i del tot la sua dolça voluntat. ¡Ai, fill: quan amb tranquil·litat viuríem al mig de la precussió ^d de los homes! Sí, fill, aixís ho deus fer, que n'estaràs més bo d'ànima i de cos. Mentres prego al cel la sua gràcia, perquè tots ho sabem fer. Ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Nonell la situa cap al 13 de juliol de 1829 (I, p. 399), o sigui després de la carta 74.

^b Els oncles Ramon de Vedruna i Jaume Just sempre li donen esperances; no sabem si amb algun fonament, o tan sols per no disgustar la santa, car és probable que, coneixent la negligència del nebot, no es volguessin aventurar a sortir fiadors de qui amb la seva conducta els podia comprometre.

^c Cooperar (ídem carta 4).

^d Persecució.

35

La santa creu que s'ha fet humanament tot el possible per demanar una collocació per a Josep Joaquim, i que ara resta tan sols confiar-se a la voluntat de Déu. Hi ha un paràgraf que transpira, amb suavitat, la força de la seva vida teològica trinitària.

96 × 72 mm. Escrita en dimecres. NONELL I, pp. 215-217 (parcialment).

Escorial, 10 noembre de 1824.

Caríssim i amat fill: Responent a la tua última apreciada, dec dir-te que al present no és ocasió de moure ninguna cosa, pues que havent fet los recursos necessaris a son temps i los passos corresponents, no és del cas moure res més. Lo que tu podràs fer és escriure una carta al pare ministre dels Trinitaris, al qual senyor, una presona me féu lo favor de dirigir-li lo plec del recurs, encarregant-li perquè lo presentés, i ja ha respost que l'havia rebut, i, no escrivint res més, creiem que hi donarà lo curs necessari. Tu li podries escriure que saps que a ell se li ha remès lo recurs que jo havia fet demanant la tua collocació per l'empleu, i li pots suplicar-li que confies amb la sua gran caritat que saps que té, i li podràs manifestar los nostres apuros i que tu ja tens família.

Fill meu: lo demés, deixem-ho a les mans de Déu i del gloriós sant Rafel. Conta que serà lo que més te convindrà per la salvació de les nostres ànimes, pues que les nostres voluntats ja són entregades a les seues mans.

Diràs a la Roseta que procuri a posar-se ben bona i que estigui ale-

gre, que Déu se cuidarà de tot. Sí, fills, unim los nostres cor[s], elevem los nostres esperits, entreguem les nostres voluntat[s] a la Santíssima Trinitat: que se fàcia amb tot, del tot i per tot lo que sia de la sua dolcíssima i amadíssima i santíssima voluntat^a.

Amats fills: Déu vos doni les virtuts i benediccions que li suplica vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Fills: Tantes coses de vostra tia Terseta^b i Josep. I Ignès diu que l'encomaneu a Déu, que està a punt, o per acabar-se d'enllestir, de donar llum lo que porta al ventre; i aixís encomaneu-la al Senyor, que li dongui una bon' hora i un bon part.

Tantes coses de la Marieta, i vos fa una bona abraçada.

A Lluïset, un sen' fi de petons i abraçades. Envieu la cistella i aquell saquet o coixinera i la camisa vella de la Terseta, i també el llibret que té, petit. Fill, envia'm aquells sa[l]ms^c que tens en castellà d'aquell senyor.

Vos amo amb tot lo cor. Procura a cobrar del de l'Espluga i també d'Espígol d'Olot, que, temps ha, Josep te va enviar lo compte, i n.entrant anem passant, que jo passo com Déu sap. Ta atribolada mare.

Escriu de tan salut, que sé que Canyís^d te trobà al llit.

^a L'amor diví de la santa troba en aquest paràgraf una expressió ritual — simbòlica, profunda i afectiva — del misteri trinitari. Aquell temps es feren famoses unes paraules de Pius VIIe que diuen: «... Prou llàgrimes i penes, sinó alegre conformitat amb la justíssima, altíssima i amabilíssima voluntat de Déu» (NONELL, I, p. 497).

^b Com hem vist a la carta 31, la seva cunyada Teresa de Minguella passà una temporada a Vic.

^c Escriu «sams», potser per «salms» o «sants».

^d Canyís o potser Callís.

36

Lletra sobre el tema de la visió sobrenatural de l'existència terrena. Per damunt de la vida quotidiana, considerada com a sacrifici, aixeca la mirada vers el món transcendent de la glòria futura, de la qual l'acció temporal és el mitjà i el pas obligat.

Enmig de les misèries que comporta la vida del segle, adreça una pregària al Pare celestial, fent valer la seva condició de mare.

Aquesta missiva ens aporta nombrosos detalls sobre la vida familiar i domèstica de la santa.

206 × 148 mm. Escrita en dimarts. NONELL I, pp. 220-223.

Escorial, 23 noembre de 1824.

Caríssim i amats fill i fills tots: Aquí t'envio la cistella, amb una poca de confitura, que l'Anneta, ta germana, m'envià; diràs a la Roseta

que, com és tan espès el suc, que (que) amb un poc de sucre i aigua, bullit, li podrà tirar per sobre de la confitura i crec serà millor. Jo est any no n'hi fet, perquè no hi va 'ver prunes. Lo demés que hi ha a la cistella, D.ª Munda^a m'ho ha enviat: dos formatges i una dotzena de botifarres, un farcellet que crec que D.ª Pona^b l'envià perquè tot anés dins la cistella. Fill: si no has enviat encara la cistella que t'havia escrit que enviasses, envia-la junt amb lo que te demanava: la camisa vella de la Terseta, si és que puga servir per la Marieta, o, si no, feu-ne draps; envieu lo saquet, que vos enviaré blat de moro per fer farietes^c; envieu l'endiana que tingueu d'aquell primer vestit de la Marieta, que no sé com 'dobrar-li, i també envia aquells sa[1]ms en castellà que no són meus, que són d'un senyor que me los demana.

Amat fill: ja vas rebre dos duros per D.ª Munda, lo que hi agrit^d molt, i de lo demés que me vares escriure, que per Nadal m'enviaries per la Saubleda; en lo mes entrant, als primers, li podries escriure, perquè siguen segurs, que no puc confiar d'altres per la terça^e vinent. Hem escrit diferents vegades per lo de la Sau[...?] i res me^f respost, i l'últim digué Camprodon^g que si era cosa de vuit duros se pagaria, però que tant, no.

Ramon, ton oncle, m'escrigué que ja havia treballat per lo de Gelpí, i que no ho deixaria, i en lo teu de l'empleu confiava que tot anirà bé; crec que a tots los que los hi encomanat dit assumpte s'interessaran perquè logris lo que te convinga. I confio, i on poso tota la confiança (después d'haver fet los passos necessaris) [és] amb los sants, que intercediran molt per lo de l'ànima i del cos.

Encomaneu-me a Déu, que jo tots los instants só amb vosaltres. Ai, fills! Lo d'est món s'acabarà, però la vida eterna [serà] per sempre. Per tant, amats fills del meu cor, amats al Cor de nostre enamorat Jesús, no mirem por lo present, sinó lo que vindrà. ¡Ai, si avorrim les vanitats d'est món, com gustarem de les dolçures de la glòria[a], i com gustarem d'estar acompanyats per sempre a l'amada pàtria de la glòria! «¡Ai, Jesús meu, vos sabeu lo que io vos suplico per tots los meus fillets! Per lo tant, confio que no mirareu la mia flaqueza, sinó amb lo desig que hi ha a lo meu cor (cor vostre), i que só mare^h i que, com a tal, suplico a la vostra pietat, que vós, com a Pare amorós de nosaltres, atendreu los meus clamors. ¡Ai, Déu meu, dia ditxós, quan serem reunits tots al cel i vos alabarem per sempre, per sempre!»

Fills: preparem los nostres cors, perquè lo Senyor neixi de nouⁱ, posant amb nosaltres noves virtuts.

Diràs a la Terseta que diga al pare President que m'encomani a Déu i que lo meu cor siga ben perparat per lo temps de l'advent, i molt més per la Nativitat de Nostre Senyor.

Déu vos beneesca, com li suplico, fills meus, i oiga a vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

P. D.: Tantes coses de Josep i Ignès. Diuen que t'han escrit algunes cartes i tu no li has respost. També t'havia escrit per demanar alguna cosa de gràcia¹; com tu m'havies dit que també ho volien demanar, i te va escriure i no li vares respondre. La Ignès està molt madura; encomaneu-la a Déu que tenga un bon part.

^a No sembla que es tracti de la seva cunyada Ramona Esmandia, sinó d'una senyora d'Igualada.

^b Donya Pona o Pepona, no creiem que pugui ser l'esposa de Josep Estrada, com suposa Nonell (I, p. 220), puix que no és versemblant que enviés un farcell d'Igualada a Vic, per tal que la santa el tornés a remetre tot seguit de Vic a Igualada.

^c Condiment compost de farina bullida i aigua. De vegades s'hi barreja carbassa i altres ingredients. És la menja de la gent pobra durant l'hivern.

^d «Agrit» = *agraït*.

^e Vegeu la carta 18, lletra d.

^f El text original diu: «...per lo de la Seu y as y res me...» El pare Nonell tradueix. «por lo de Oñós y nada...» (I, p. 221). Nosaltres creiem que es refereix a la Sauleda.

^g Un dels procuradors de les causes que seguia la santa.

^h No solament té un extraordinari i finíssim instint maternal, sinó també plena consciència del valor de la seva maternitat, que considera que és el títol que millor pot decantar la bondadosa paternitat de Déu a favor dels seus fills.

ⁱ Referències al temps litúrgic de Nadal, en què espera que Jesús reneixi als nostres cors i ens infongui noves virtuts. El dia 28 és el primer diumenge d'advent.

^j Petició adreçada al rei, demanant un favor, que és concedit *gratis et amore*, o sigui, sense interès o espera de compensació.

37

La carta present és una reiteració de diferents punts anteriors dels quals no ha obtingut encara resposta. Malgrat els petits fracassos i trenacolls, com té la mirada fixa en l'amor de Déu no perd mai la serenitat. Hi ha el detall de la seva tendra sollicitud maternal vers l'Agnès i el nadó Lluïset, on es perfilen trets de la seva missió com a àvia.

205 × 147 mm. Escrita en dilluns. NONELL I, pp. 226-228.

Vic, 13 desembre de 1824^a.

Caríssim i amat fill: Hi rebut la tua apareciada i m'apar bé lo que me dius de poder venir en esta immediatament. Est correu hi escrit a ton oncle Ramon i que se deixés veure amb lo P. Josep, si convenia. Tu escriu a dit senyor i a ton oncle, i bona confiança amb lo Senyor, que te donarà lo que més te convindrà per l'ànima. Diu el pare Esteve que tots vosaltre[s] l'encomaneu a Déu; me va dir que vos ho escriguéis, i no vos en descuideu, que ell ja procura a fer-ho, perquè Déu vos faça uns sants.

És menester que escriguis a l'Espluga de Francolí, perquè per primer de gener no faci falta per pagar a la Saubleda, que no sabia com fer-ho.

Dies passats te vas escriure perquè m'enviesses lo saquet, perquè t'enviaria blat de moro, i, com no ho has fet, segurament no ne vols. També te vas escriure, amb altra carta, perquè diguesses a la Roseta que m'enviés los pedaços del primer vestit que féreu per la Marieta; pues és dolent i no lo pot portar, perquè lo tinc d'apedaçar i no tinc pedaços: per Déu, envia'l a luego per lo traginer.

En lo que remetérem a Madrid, no ne sabem res. Tinguérem la desgràcia que, después que el pare ministre dels Trinitaris los hagués rebut, se morí, i s'ha escrit al que s'encarrega dels papers, i no los troba, i ara cuidarà de mirar si són presentats, i no sabem lo que serà. Tu escriu a ton oncle Ramon i, si convé, algú més.

D'ençà que la Ignès ha parit, jo passo totes les nits amb ella. Fas lo que feia amb lo vostra fillet i nét meu estimat, lo que estrenyereu al vostre cor per mi. Lo Lluïset de la Ignès s'ha tornat ploraire, com féu lo vostre, i l'àvia lo renya perquè no vol que plori.

Digues a la Roseta i filles s'encomanin a l'àngel sant Rafel, que puguen venir a Vic, si és la voluntat de Déu. Que m'encomaneu tots al bon Jesús, que nesqui de nou al meu cor, com jo desitjo nesqui als vostres, i nos inflami a tots amb lo seu divino amor ^b. ¡Ai, fills: què és lo d'est món, per lo que se logra a l'altre, los que moren amb gràcia de Déu! Supliquem a la Verge siguem d'aquells que té escrits a son cor.

Fills, a tots vos tinc a cor, i suplico al Criador vos beneèsquia. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Sobre l'adreça, marques de correus com a la carta 16.

^b A mesura que s'acosta Nadal, se sent més prop del diví Infant del bressol de Betlem. Som a la tercera setmana d'advent.

38

Felicitació nadalenca enviada a mà, junt amb una coixinera de farina de blat de moro. Insisteix demanant els retalls del vestit de la Marieta, que ha d'apedaçar, i els diners per complir el mes següent amb la Sauleda.

147 × 103 mm. Escrita en dimarts. NONELL I, p. 228.

Escorial, 21 desembre de 1824.

Caríssims fills: Desitjo que lo Senyor vos doni unes bones festes i que el bon Jesús de nou nesqui a vostre cor, com li suplico. Lo dador de la present vos entregará un saquet, com un morralet, de farina de blat de moro; penso serà de vostre gust, perquè és molt fina. Temps ha que vos demano los retalls del primer vestit [que] fér[e]ju a la Marieta, i encara no hi lograt me'ls enviésseu, i lo té dolent; lo tinc d'apedaçar, que no lo pot dur. Si la farina vos agrada, envieu lo saquet, que vos enviaré més.

Caríssim fill: s'acosta el gener, veies que vinguen diners de l'Espluga per pagar a la Saubleda. Si no t'ha escrit, fes poder amb algú per fer-lo pagar.

En lo que me vas escriure, jo hi fet tot lo que hi ha que fer; hi escrit a Barcelona i fet tot lo que hi pogut ^a.

Fills i estimat nét: vos abraço a tots, cada un en particular. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Ella ha complert tot seguit el que li va demanar el fill. Quina lliçó per a en Josep Joaquim!

39

El 21 de desembre de 1824 fou preconitzat bisbe de Vic el piadós sacerdot andalús Pablo de Jesús de Corcuera, després d'una llarga vacant. Això animà els propòsits de la santa de portar a terme la seva fundació, i es traslladà a Manresa per planejar-la amb el seu director espiritual¹, el caputxí Esteve d'Olot, que hi era predicant la quaresma.

Els afers de la carta ens són coneguts per les misives anteriors. Li escriu tot just començada la quaresma, car el dia 16 fou dimecres de cendra, i viu ja penetrada per la idea de la contemplació del misteri de la creu.

207 × 147 mm. Escrita en dijous. NONELL I, pp. 230-232.

Manresa, 17 febrer de 1825 ^a.

Caríssim i amat fill: No te puc dir el dia que nos veurem. Voldria saber si hi ha res de nou per tu de Barcelona. Jo, antes de marxar de Vic, vas tenir carta de ton oncle Ramon, lo que m'escrigué ja havia rebut los papers que tu li havies enviat; m'escrigué que ton oncle Joaquim digué que estava bé. Si saps el resultat, escriu ^b; si no vols escriure per En Franquesa ^c, escriu per lo correu. Posa el sobre escrit al meu nom, en Manresa, a casa En Serra, cerca al convent dels pares caputxins.

Si has cobrat alguna cosa de l'Espluga, entrega alguns pocs de diners al traginer Franquesa, que me'ls porti, perquè me convé; després ja ho trobaràs tot. M'escriuràs si vas rebre una cistella que te vas enviar per lo traginer Bastardes ^d. Dins hi havia cinc botifarres, una paperina de prunes, un bocí de cansalada, un poc de formatge, i després un tovalló amb un plat, i després dos llibrets de la Marieta, una camisa, un davantal i alguna corbata; no sé què més, alguna altra cosa. Lo dia que t'ho vas enviar era lo dia dilluns de carnaval ^e. A dins lo cistell hi havia una carta.

Encomaneu-me a Déu i no vos olvideu del pare Esteve, que esta quaresma ^f fàcia bon fruit en esta ciutat.

Digues a les noies que pensin amb lo Senyor, que va dar la vida per

tots nosaltres amb una creu. Procurem esta quaresma, tots junts amb l'esperit, a tenir bon retiro^g i al nostre cor sols hi descànsia el bon Jesús; i després lo Senyor nos farà obrar amb la sua gràcia la sua voluntat. Lo mateix diràs a l'amada filla Roseta i un abraç de tots a mon amat Lluïset; també de la Marieta. Per Déu, escriviu poc o molt tots, que vui veure lletra de tots, fins del Lluïset^h. M'escriràs si has comprat butlles per les noies; i digues a la Terseta que diga moltes coses al bon Jesús i la Teodora a santa Caterina de Senaⁱ.

Suplico al Criador vos beneesca i vos umpli de benediccions. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Quan entréguies los diners al traginer, li diràs que me'ls entréguia, que jo ja sé lo que ne tinc de fer.

^a Sobre l'adreça hi ha dues marques de correus que diuen: «M. Catalunya» i «B.6».

^b Pel que es veu, l'assumpte de millorar la col·locació del fill, dintre el ram de la hisenda pública, era cada cop més difícil, puix que no solament no ho assoleix, sinó que corre el perill de perdre el càrrec que té.

^c Vegeu la carta 8.

^d Traginer que feia el servei ordinari de Vic a Igualada i viceversa.

^e El 14 de febrer.

^f La santa passà, probablement, tota la quaresma a Manresa, o sigui, des del 16 de febrer fins al 3 d'abril.

^g Volia que durant la quaresma visquessin interiorment recollits, meditant la passió i mort de Nostre Senyor. Nonell creu que aquesta carta fou escrita el segon diumenge de quaresma (I, p. 230), però nosaltres hem comprovat que va ser l'endemà del dimecres de cendra.

^h Com sol ésser costum, demana que li agafin la mà i li facin escriure unes ratlles per a l'àvia. Encara no havia complert vuit mesos.

ⁱ A cada una de les filles recomana que es practiquin per a tenir colloquis espirituals espontanis amb Jesús i els sants.

40

Aquesta carta i la següent són les darreres que adreçà als fills troban-se a Igualada; puix que, abans del novembre de 1825, Josep Joaquim fou destituït del seu càrrec d'interventor de rendes, a causa d'haver estat depurat — llavors deien «purificat» — l'administrador antic, acèrrim partidari dels constitucionals.

La santa es queixa perquè no li escriuen i pregunta si pensen calçar en Lluïset. Com hem dit, s'estigué tota la quaresma a Manresa.

217 × 147 mm. Escrita el dimecres de la segona setmana de quaresma. NONELL I, p. 232.

Manresa, 2 març de 1825.

Caríssim fill: Estic amb ànsia, perquè temps ha que no m'has escrit; si bé que Franquesa m'entregà quatre duros, no m'has escrit lo que

jo demanava amb la mia carta, i també [fa] molt temps que ni la tua esposa ni la noia ^a no m'han escrit. És menester que feu una carta que tots hi escriviu. Lo dia que vindré, encara no t'ho puc escriure; encara trigaré. Per lo tant, escriviu, que desitjo saber de vostra salut i també [del] Lluïset, si penseu a calçar-lo ^b.

Déu te concedesca, junt amb l'esposa i demés, amadíssims fills i nét, los oments de gràcies espirituals i temporals, com vos desitja vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Es refereix a la Teodora.

^b Té vuit mesos i set dies. Aquella època els infants de bolquers eren calçats entre vuit i nou mesos.

41

Escriu seguidament a les noies, demanant-los que preguin per una intenció, que suposem és el projectat institut religiós que des de tant temps somnia. I, a més, els ensenya a resar. La fórmula que els recomana és un aprofundiment de la tercera petició del parenostre, que diu: «Faci's la vostra voluntat.»

NONELL I, pp. 232-233.

[*Post scriptum* posat al mateix full de la carta precedent:]

Caríssimes filles Teodora i Terseta, amades al Cor del bon Jesús: Encomaneu a Déu lo que vos hi dit moltes vegades, i en est temps més que mai. Com sereu a l'oració, digueu: «Senyor, ¿qu'és lo que voleu de mi?, parleu al meu cor i jo faré la vostra voluntat. Aquí teniu, als vostres peus, esta vostra sirventa, qu'és lo que voleu de mi? Jo vui fer la vostra voluntat, amb tot i per tot i del tot». Filles meves: aixís lo Senyor derramarà la sua gràcia sobre de tots vosaltres, com li suplico. I después nos veurem; per Déu, poc o molt escriviu, que jo encara no puc venir. Con podré venir, ja vos escriuré. Diu la Marieta que l'encomaneu al bon Jesús i tantes coses al vostre germà, i [a] Roseta, una bona abraçada; tantes a Lluïset, que ja li ha comprat unes beceroles ^a. Pregueu per qui sabeu, i Déu vos faci unes santes, com vos desitjo. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas.

[*P. S.:*] Si vosaltres sabeu esta oració que vos incloc, doneu-la amb algú que púguia traure una ànima del purgatori.

^a Era el primer llibre de lectura, on els nens aprenien l'alfabet. Hi ha nombroses edicions d'aquesta època, que, a més de l'abecedari, solen contenir gravadets religiosos al boix i les primeres oracions del cristià; una de les que més es divulgaren per la Plana de Vic fou la següent: *Abecerolas y Doctrina cristiana per lo ús del Estudi públich del Convent de PP. Agustins de Torruella de Mongri* (Girona, s. p. i., 1780 ?, 8.º, 16 pàgs.).

En ser rellevat Josep Joaquim del càrrec d'administrador de la duana d'Igualada, s'estableix a Barcelona de procurador causídic de la reial Audiència, continuant la professió del seu pare, fins a principis de 1827. Aquest any pren part en el moviment de la *Federación de realistas puros*, sufocat tot seguit pels constitucionals. Com a conseqüència, sofreix presó durant vuit mesos al castell d'Hostalric.

Per altra banda, la quaresma de 1825 — que santa Joaquina va passar a Manresa, celebrant colloquis amb el pare Esteve d'Olot — fou molt fructífera per als seus plans. Aquest llarg sojorn espiritual de la santa guarda cert parallelisme amb el que sant Ignasi de Loiola visqué a la santa cova, lliurat a la pregària i a la contemplació.

Així veiem com, el 5 d'agost de l'any esmentat, la santa sollicita permís al vicari general de Vic per a vestir l'hàbit de la tercera ordre de sant Francesc d'Assís; li és concedit el dia 12. L'endemà fa entrada solemne el nou bisbe Pablo de Jesús de Corcuera. El 19 de desembre, la santa li demana llicència per a abraçar l'estat religiós i reunir a la seva casa del mas Escorial algunes noies. El 6 de gener de 1826, professa ella com a carmelita i pren el nom de *Joaquina del pare sant Francesc*; el dia següent fa poders al seu fill, per tal de consagrar-se més lliurement. El 26 de febrer, ingresen les primeres religioses i comença a funcionar el noviciat de la casa mare. El 7 de juliol de 1827, signa el contracte per fer-se càrrec de l'hospital de Tàrraga, on les germanes s'estableixen el 28 d'octubre; és la primera fundació de l'institut. El 2 d'octubre, la seva filla Teresa pren l'hàbit de clarissa a Pedralbes. Tots aquests fets omplen el buit que es produeix a l'epistolari, des del 2 de març de 1825 (cartes 40 i 41) fins a l'11 d'octubre de 1827 (carta 42), i ens ajuden a comprendre les missives que vénen a continuació.

42

Aquesta carta — com la majoria de les que segueixen — versa sobre l'empresonament del fill, les gestions que es fan per tal d'aconseguir-ne la llibertat i la conveniència que se sotmeti als supremes designis de Déu. A més, hi ha una acolorida descripció de la rebuda que les autoritats i el poble de Tàrraga feren a les primeres germanes.

144 × 100 mm. Escrita en dijous. NONELL I, pp. 341-342 (mutilada).

Tàrrega, 11ª octubre de 1827.

Caríssim i amat fill: Hi tingut carta d'Argila, lo que me noticia del feliç part ha tingut la Ignès i me parla de ta salut. Fill: segueix a Cristo i ten confiança, que el gloriós St. Josep i tota la Sagrada Família tornaran per tu i se veurà la tua ignocència. Pren paciència. Tot lo que fas^b en lo dia se dirigès^c pregant per tu. Sé que la tua esposa és a Tarragona; com ella ha tingut salut^d per anar-hi, ha fet mol bé. Veurem lo resultat. Sent-hi ella, no tinc que fer res fins a saber lo resultat. Per tot est mes seré en esta, i después passaré a Barcelona los primers de l'altre mes.

Tu ten paciència, que saps molt bé que al cel no hi van los que tenen regalos, sinó los que pugen al Calvari, portant de bona gana la creu. No t'affligeixis, pues que confio que Déu tornarà per la tua innocència. No temis, fill: tu crec passes alguns ratos de mal humor i jo t'asseguro que si no tingués est clau, que lo tinc entravessat al cor, tindria una gran satisfacció. Que l'entrar la vila de Tàrrega, la major part de la gent i, en particular, tots los exglésiàtic[s], ajuntament i menistrador^e del sant Hospital i demés senyors, isqueren a recibir-nos. No sé com esplicar-te l'obsequi tinguérem amb l'arribo de les hermanes al sant Hospital; al arribar a la vila junt amb lo numerós companyament, vàrem visitar la santa iglésia parroquia! i después nos acompanyaren a l'Hospital, a on hem tingut moltes visites, amb molt contento cada dia que s'esprimenta de la gent.

Però, fill, conec que lo Senyor no me vol donar los gustos sinó mesclant-hi un poc d'amarg. Tenim paciència, que aquell Pare de misericòrdia tot ho fa bé; confiem amb la sua bondat.

Mentres suplico al cel lo seu consol i te beneesca.

Ta humil i trista mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

Arxiu de les GG. Carmelites de la Caritat; Roma

^a Encara que com a dubtosa, Nonell dóna la data del 29 d'octubre (I, p. 341).

^b «Fas» = *faig*.

^c «Dirigès» = *dirigeix*.

^d Sembla que alludeix al fet que la Rosa esperava el tercer fill (vegeu la carta 57).

^e «Menistrador» = *administrador*.

43

Carta adreçada al pare President dels caputxins de Tarragona, demanant notícies de la seva nova Rosa Poudevida. S'havia traslladat allí (vegeu la carta anterior) amb motiu de l'estada que hi feu el rei Ferran VIIe, per gestionar la llibertat del seu marit.

202 × 145 mm. Escrita en dijous. NONELL I, pp. 342-343.

Tàrrega, 15 noembre de 1827.

Molt apreciat amb lo Senyor, pare President: Amb esta passo a cansar la sua atenció, perquè tinga la caritat d'escriure-me si ma amada jove, D.ª Rosa de Mas, ha tingut alguna novetat; pues que hi tingut carta de mon fill que, per lo correu, no n'ha tingut carta [d'ella] i n'està amb molta ànsia. Si horia caigut malalta, li estimaré vostra mercè, que sabrà lo que dec fer, m'escriga lo que dec fer: si el venir jo en eixa és convenient i no ne pot resultar ningun dany. Immediatament de rebuda la de contestació de vostra mercè, me posaré en camí, pues que lo que jo puga, amb tot cansàncio ho practicaré.

Ínterin pot disposar i manar-me a sa indigna servidora. Besa los seus peus,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

P. D.: Li estimaré diga tantes coses a la Roseta, ma jove.

[Al dors:]

Al Rvd. Pare President dels Caputxins, que Déu lo guar molts anys, en Tarragona ^a.

* Sobre l'adreça hi ha una marca de correus que diu: «T.38.Cataluña».

44

Hostalric, 19 novembre 1827.

El fill de la santa, Josep Joaquim de Mas, contesta una carta que li ha fet la seva esposa des de Tarragona. Diu que té poques confiances respecte de la seva pròxima llibertat, i que no s'oposa que la Rosa continui esperant el retorn del rei, però que estarà impacient fins que la tingui a prop seu.

Ferran VII^c arribà a Tarragona el 28 de setembre; després anà a València, i estigué de retorn, de pas cap a Barcelona, el 24 de novembre.

A Tarragona secundava les gestions de la Rosa un tal Jacint Boniva.

Se n'ha perdut l'original. Escrita en dilluns. NONELL I, pp. 343-344.

45

Hostalric, 22 novembre 1827.

Nova lletra del fill de la santa a la seva muller Rosa Poudevida. Li escriu amargat, amb termes absoluts i poc afectuosos, per creure que ella no aconseguirà d'entrevistar-se amb el rei. I la commina perquè dintre vuit dies torni a Hostalric, després de veure's a Barcelona amb els oncles Vedruna i Cortada.

Com tots els dictadors, Josep Joaquim amaga la seva gran debilitat sota exigències poc humanes. Quina diferència entre aquesta carta i les que escriu la seva mare! Ella sí, que comprenia (vegeu les cartes 42 i 43) el gest heroic de la dona forta i de la muller amorosa que,

trobant-se en estat interessant, suporta les fatigues d'un viatge i s'exposa a les impertinències i befes dels vencedors, per demanar la llibertat del seu marit!

Se n'ha perdut l'original. Escrita en dijous. NONELL I, pp. 344-346.

46

Estimula el fill a sofrir amb paciència les adversitats, compara els seus ínfims patiments amb els grans dolors de Crist i li diu que, després, la pena que ha suportat es convertirà en benediccions. Li anuncia que es posa en camí cap a Barcelona per trobar-se amb la Rosa.

145 × 110 mm. Escrita en diumenge. NONELL I, p. 346.

Tàrrrega, 25 novembre 1827.

Caríssim i amat fill: Hi rebut la tua apreciada. Sofreix amb paciència, i, tant com Déu veurà amb tu la pureza, tant després te beneirà lo temps has patit, que és res per lo que lo Senyor sofrí per nosaltres. Luego d'escrita la present, daré providència per posar-me en camí, i [tinguem] confiança!, encara que no mereixo ser oïdes les mies oracions, com a mare clamo al cel. I tinc promès que lo dia de Navitat, a honra i glòria de Jesús, Maria i Josep (si som junts), convidarem tres pobres a dinar, i nosaltre[s] los servirem, junt amb los amats néts i especial Lluïset. Tres dies que fas la novena al Cor de Jesús; envia-li algun sospir al dolç Cor del bon Jesús i de Maria, nostra amada mare.

Vas escriure a la tua esposa, dient-li lo dia, poc més o menos, seré a Barcelona. Suplico al cel te doni paciència i te beneesca. Ta humil i affligida mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

47

Adreçada a la seva dilecta nora Rosa Poudevida, que encara és a Tarragona per gestionar la llibertat del seu marit. Té per objecte d'anunciar-li que es trobaran a Barcelona, a casa del seu germà Ramon de Vedruna, per tenir un canvi d'impressions i fer el pla per l'alliberament d'en Josep Joaquim.

146 × 101 mm. Escrita en diumenge. NONELL I, p. 347.

Tàrrrega, 25 novembre 1827.

Caríssima i amada filla: Vas rebre la tua apreciada i avui hi rebut altra de ton espòs, lo que li he respost que immediatament me posaré en camí. I per tota la setmana seré en Barcelona; m'encontraràs a casa Ramon.

Assaludaràs al Rvd. P. President i [que] disposi, com també tu, amada jove. Ta humil mare,

Joaquima de Mas.

[P. S.:] La que prego a Déu per tots.

48

Es dirigeix al fill, que continua presoner al castell d'Hostalric. Creu la santa que, si Déu es fa sord a les súpliques, és a causa de l'obstacle dels nostres pecats, i, per això, demana que implorin — que clamin — per mitjà dels innocents, dels infants. Es desprèn que la nora es troba altre cop al costat del marit, compartint-ne el trist destí com a presonera voluntària.

148 × 105 mm. Escrita en dijous. NONELL I, pp. 351-352.

Vic, 10 gener 1828.

Caríssim i amat fill: No sé si podré veure Creixons^a per lo recibo; si no lo puc est correu, serà l'altre. Jo ja tinc escrit a Barcelona, però no sé res. Lo que sento que apareix Déu se fa sord a les súpliques; clamem per los innocents, siguen ells oïts. Déu nos dó paciència, que tets la necessitem.

Procura mantenir-te amb salut i confiem que tot siga per gonyar la glòria que tant l'havem perduda per nostres pecats. Tantes coses a la Roseta. Ja faré lo que m'escrïus, mentres suplico al Senyor m'oïga, com a pecadora al peu de la creu, i li suplico la sua benedició la derràmia per tots. Ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a La santa escrïu *Craçons*. Nonell llegeix *Crexans*.

49

Dóna compte a en Josep Joaquim dels passos que ha fet per ell la seva tia Francesca de Vedruna, esposa de Jaume Just. Intenta calmar la seva impaciència, animant-lo a recórrer a Déu, com a pare, i a Maria, com a mare; desitja que Ella li concedeixi alguna gràcia el dia de la festa de la Purificació (2 de febrer) que s'apropa.

L'estat econòmic de la santa, sempre prou apurat, ara és extraordinàriament angoixós, perquè ha de fer-se càrrec, a més de les dues noies que resten amb ella, Teodora i Marieta, de tota la família del fill.

207 × 147 mm. Escrita en dijous. NONELL I, pp. 352-353.

Vic, 24 gener de 1828.

Caríssim i estimat fill: Ahir vas tenir carta de la Just, lo que me diu que ha vist aquella senyora i ha fet molts passos per tu; però has

de tenir al(s)guns dies més de paciència, i ten confiança que tot anirà bé. Déu és bon pare i sap los nostres cors: acudim a ell amb pu(e) resa i bon fi, que per tot tindrem lo seu consol. També recorre a la Puríssima Verge Maria, nostra mare, que, ja que és la tesorera de les gràcies del Senyor, te concedesca alguna a tu en lo dia dos de febrer, i jo també li suplicaré per tots.

Ja veus com se gasta. És menester no fer més que lo que convé necessari. Jo tinc un gran flagell de veure los diners se gasten; no dic més. Suplico al cel vos beneesqui. Vostra mare affligida,
Joaquima de Mas i de Vedruna.

[Adreça:] Al Sr. Dn. Josep Joaquim de Mas i de Vedruna, que Déu lo guard molts anys. Hostalric.

50

Sembla desprendre's de la carta present — adreçada a Hostalric, com totes les d'aquesta època — que la Teodora i la Marieta viuen amb la seva cunyada Rosa, a Vic. La santa diu que ha comprat el necessari per a ella i els fills, i que, a més, li ha donat quatre duros per la manutenció. Ho aprofita per a exhortar en Josep Joaquim a patir amb Crist.

103 × 74 mm. Escrita en dimecres. NONELL I, p. 353.

Vic, 30 gener de 1828.

Caríssim fill: Ahir vas entregar quatre duros a la Roseta i m'he encarregat jo de comprar lo que necessita per ella i los fills lo necessari, i dels quatre duros sols seran per menjar. Déu te concedesca la gràcia que li demano, que la pena passes sia per més bé per després. Que lo Senyor se compadesca de tots. I no nos olvidem de lo [que] Jesús patí tota la sua vida. Tots los dies clamo per tots vosaltres. Vas escriure; no tinc encara resposta. Prego al cel te beneesca. Ta humil i trista mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

51

Aquesta lletra ens descobreix un aspecte inèdit de la biografia de la santa, o sigui, la seva intervenció aconsellant a un oficial de l'exèrcit que vol escollir muller. Es tracta d'un tal don Joaquim, que residia a Sarrà, parent del canonge ardiaca, i que ara ostenta el càrrec de major (vegeu la carta 56) o oficial de la guarnició d'Hostalric; probablement devia contribuir a humanitzar els rigors a què, com a presidiari, es veia sotmès Josep Joaquim.

Sense voler, aquest episodi ens fa pensar que la santa, en escriure «que no ne trobarà cap com la que jo li havia dit», es referia a la seva

filla Teodora, la qual, un any després, s'enamorà bojament i volia casar-se amb Andreu Solanllonc i Samsó, fill del metge de Taradell (vegeu la carta 77), contra el voler de sa mare.

104 × 74 mm. Escrita en dimarts. Desconeguda per Nonell.

Vic, 5 febrer 1828.

Caríssim i amat fill: Ja he escrit a Ramon, perquè cuidi de lo que escrivires, i que diga lo que s'ha de dar i en Barcelona ho trobarà.

Diràs a Dn. Joaquim, est senyor que no sabia on parava des de que marxà de Sarrià i me veas alegrar molt de saber que parava en eixa; li diràs que moltes vegades hi pensat amb l'assumpto havíem parlat los dos i que no ne trobarà cap com la que jo li havia dit, per tots termes. El senyor Ardiaca ja les coneix, o bé té a la mà per informar-se de totes. Que no hi pensi més, que est istiu que vinga a resoldre amb una o altra, que apareix aixís ho vol Déu. Jo ínterin ho faré encomanar al Senyor sàpia executar la sua voluntat. L'assaludaràs de ma part, ínterin suplico al cel la sua benedicció. Ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

52

Dóna compte al fill del nou plet que li intimen les cunyades Maria de Mas i de Sauleda — esposa de Jordi Pereira — i les seves germanes Ramona i Madrona (vegeu la carta 20). Ja havien promogut un litigi, vivint el seu germà Teodor, espòs de la santa, que perderen per sentència de 13 d'octubre de 1812. Però més endavant tornaren a insistir. Li porta aquest afer el seu germà Ramon.

La Rosa resideix a Vic, on rep les cartes del seu espòs que la trans-tornen, i visita tots els dies la seva mare política. Aquesta aconsella a ambdós tranquil·litat i confiança en Déu.

A la postdata de la carta trobem l'última referència a la seva filla Marieta, vivint amb la mare; per aquesta època ingressà, en qualitat d'escalona, al monestir cistercenc de Vallbona (NONELL I, p. 350).

148 × 103 mm. Escrita en dijous. NONELL I, p. 354.

Vic, 21 febrer de 1828.

Caríssim i amat fill: Dins pocs dies passo a Barcelona per tot lo necessari i veurem què farem del plet nos intimen les cunyades. De lo que demanen, ja tinc los recibos: en lo demás veurem lo que se deurà respondre; tot ho farem amb Ramon. Déu me donia paciència per tot lo que vülguia pàssia. La Roseta ve tots los dies, i ahir m'ensenyà la carta que li vares escriure i, pensant que tu no estaves bo, ja me digué que s'havia tan trastornat. Procureu l'un i l'altre, amb oracions, ser oïts del cel, que aixís serà remediat; de les vostre[s] súpliques vos ha de venir lo ser oïts. Tranquil·litat i confiança, que Déu vos remediàrà, sent vosal-

tre[s] agraiïts. Encoman'ho al gloriós St. Josep i a la Verge Maria.
I clamo al cel per tots. Ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Recados de les noies.

53

Com diu la carta anterior, la santa s'ha traslladat a Barcelona «per tot lo necessari», o sigui, per tramitar el plet que li promouen les cunyades i per remoure les gestions fetes a favor de la llibertat del fill. Sembla desprendre's que els informes enviats per les autoritats de Vic al Capità General eren favorables a en Josep Joaquim.

220 × 155 mm. Escrita en dissabte de la primera setmana de quaresma. NONELL I, pp. 354-355.

Barcelona, 1 març de 1828

Caríssim i amat fill: Hi fet molts pasos que m'han aconsellat que fes. Tots apareix me volen servir. S'ha anat per saber si lo recurs s'ha despatxat, i encara no se sap si lo General^a contestà al de Vic. No ne podré saber res, però, amb tot, tinc de fer altra delligència, i també aniré a trobar el Secretari^b, i Déu ho fàcia, que s'acàbia. Si no puc saber res, crec que millor serà per lo conducte del general Bonet^c, i res més. Confiem amb lo patrocini de St. Josep, i supliquem-li que logrem aqueixa gràcia del cel. Jo no cesso de clamar per la tua llibertat, pues que en esta ocasió no valen amics ni innocència, sinó lo poder del cel. Clamem allà, i sens cessar clama ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Capità General.

^b Secretari de l'intendent (cartes 25 i 26).

^c Militar francès que obtingué la llibertat dels presos; ha de dir Monet (NONELL, I, pp. 355 i 360).

54

El Capità General havia entretingut els recursos, pendent dels informes de Vic. La santa pensa que no hi valen les influències dels homes, sinó les dels àngels, referint-se d'una manera implícita a l'alliberament de sant Pere (Act. 12, 1-11).

103 × 124 mm. Escrita en dijous. NONELL I, pp. 355-356.

Vic, 6 març 1828.

Caríssim i amat fill: La Roseta me digué que estaves admirat com no t'havia escrit, i te vas escriure; no entenc com s'ha perdut la carta. Vas fer tot lo que podia fer per la tua llibertat. Lo General ja va rebre lo recurs, però lo té en son poder. Fill: no hi ha medis de presones, sinó valer-nos de[l]s À[n]gels Custodis, de los que ho han de fer, per

poder lograr la llibertat. Si trigues gaires dies a ser libre, te vindré a veure-te. Ta humil mare,

Joaquima de Mas.

55

Vic, 11 març 1829.

La Rosa Poudevida escriu al seu espòs, anunciant-li que a Vic hom creu que d'un moment a l'altre els presos estaran en llibertat i que confia de poder-se reunir tots junts per celebrar sant Josep. La mare hi afegeix unes ratlles dient que envii sufragis a les ànimes del purgatori; i que, aquests dies que ell espera la llibertat amb tant d'anhel, consideri el viu desig que les ànimes senten d'alliberar-se de llur presó i el deute que nosaltres tenim envers elles.

S'ha perdut l'original. Escrita el dimarts de la tercera setmana de quaresma. NONELL I, p. 359 (fragments).

56

Els dies preliminars de l'alliberament d'en Josep Joaquim foren de gran activitat per a la santa. Tal com li prometia en la carta del 6 de març, cap a mig mes es traslladà a Hostalric. Estigué de retorn a Vic el dia 22, i el 27 anà de nou a Barcelona.

L'últim dia de març els reis s'acomiadaren de Catalunya per a anar-se'n cap al nord i, durant el solemne besamans, a precés del general Monet (vegeu la carta 53) i del governador de la plaça d'Hostalric, el Capità General va obtenir la llibertat dels presos fills de Vic. Tal gràcia fou concedida a condició que les famílies paguessin un cànon.

La santa comunica l'exultant notícia al fill. La carta és datada el diumenge de Rams. I després va a Hostalric, junt amb la nora, per abraçar-lo, el dimarts sant. Per tant, en Josep Joaquim fou alliberat el dia 1 d'abril.

206 × 149 mm. Escrita en diumenge. NONELL I, p. 361.

Barcelona, 30 març de 1828.

Caríssim i amat fill: Cantem glòria en la Setmana Santa, però sí, per més celebrar dita setmana, acompanyant la santa Iglésia.

Quedo encarregada de tot, junt amb lo senyor germà de Llanes; fins demà no se pot acabar de despatxar i luego penso que junts vindrem a lo més prompte se púguia.

Diràs tantes coses a tots de ma part i assaludaràs de nou, amb tot afecte, el senyor major Dn. Joaquim. Mentre suplico al Senyor te be-nesca. Ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

P. D.: Recados de ton oncle Ramon, lo que està molt content.

90
Escorial 4 Juny de 1824

Com Fill hiacbert la onca me escrib
bas per lo traginet lo que li afet acito, capir
se se feu lo que medien de ella, lo que que Joaqui
pugia vers al contra que me escriv per unio
re pero dem pochi dies vinda alguna embarc
o saque per la dubleda, pero medien el Joaqui
Jona, que avia lo poc hia veia, no se pot acor
regia san singuina lliura que li an de reboga
poc pania com avia; Deu me do pacionia
que me que avia tan contenta per avia bo
sobre colcat ara tant altra pena
en guant ala Fedora de poble bonia ab la v
tra compaña no hiraich deficiat ara que no
aproveu be y tenir bona conduera, que crega
Fill que este molt contenta de la Riera y lo
fo Filla no hiraich mes amor y no se de clar
mar ab els que vos beneascon y pregue
seu te Mare Joaquina de Sant del Joduna

Coma y amada Riera despuer de ab
rejar la Coxa al Caser ne vos abia una de
bora la que me avia los donar ferra y demora
la Fedora Comia que holoqueas y comat que
rambe avia gus del l'oy lo que rambe me ha
acair per la tujina; perat av mes ha

AUTOGRAF DE SANTA JOAQUIMA

Carta n.º 2 i començament de carta n.º 3

57

Josep Joaquim es troba sense feina. La mare li diu que vagi a Barcelona a treballar de procurador com abans, que ja tenen afers per a ell. De pas tractaran de les demandes de les ties (vegeu la carta 52) i de la fillastra de la Sauleda. De moment, que es traslladi sol, i que, quan la Rosa no pugui ser cuidada per sa mare, que ho faci la Teodora. Se suposa que fa pocs dies que ha infantat el tercer fill (NONELL I, p. 370).

La mare el desenganya respecte d'una col·locació de què havien parlat. L'exhorta que es desprengui de Vic. Tota la carta respira prudència, seny i pau.

148 × 103 mm. Escrita en dijous. NONELL I, pp. 367-368.

Barcelona, 1 maig de 1828.

Caríssim fill: He parlat amb alguns i són de parer que tu vingues, perquè lo venir lograràs per treballar de procurador. Jo sé presona que [te] lograrà feina per treballar; és lo més fàcil per lo present. Convé vingues mentres io hi só, per tractar de lo de tes ties i la fillastra^a de l'oncle Subleda, que vol també lo que diu li toca; i per tot és precis vingues. La Teodora^b que cuidia en lo que púguia tot lo dia de la Roseta, quan sa mare no púguia. No te pèguies amb res i, venint a esta, si te convé te passaràs, que Déu sap lo que convé. Lo demés havíem parlat, no hi ha camí per res. Vine i portes los paprés, si los trobes, d'haver pagat a la fillastra de Soubleda. Enraon'ho amb la Roseta, que convé. Per gonyar per menjar, vingues tu primer tot sol, i després tu t'ho veuràs.

Tantes coses a tots de tots i un abraç als néts. Ta humil mare, que prega per tots,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a La fillastra de la Sauleda es deia Teresa Colomer i Barberí (NONELL, I, pp. 363-369).

^b És l'última referència que tenim de la Teodora vivint amb els seus germans.

58

Tant d'aquesta lletra com de l'anterior, resulta que en Josep Joaquim i la Rosa es troben bé a Vic i no volen baixar a Barcelona; sembla que el fill tem d'afrentar-se amb la lluita dura de la vida. Però la mare, que coneix la seva debilitat, li busca feina i li prepara les coses. El fill degué exigir de no separar-se de l'esposa (vegeu la carta precedent); per això la mare li cerca pis i, amb afany d'ajudar-lo, diu que li pagarà el lloguer durant els tres primers mesos.

148 × 103 mm. Escrita en divendres. NONELL I, pp. 369-370.

Barcelona, 16 maig de 1828.

Caríssim i amat fill: Al rebre esta crec ja horàs rebut altra de Josep Argila, que te diu vinguies. Suspèn amb baixar fins al ser jo en eixa, i podreu baixar junts. Amb ta tia Just te comprem lo que necessites, i confio que Déu t'ajudarà perquè pugueu menjar. Te pagaré lo pis per tres mesos i t'incorporaràs de les causes té la Sra. Pelegrina Casades i lo de dilligència que tu tingues.

Digues a la Roseta que no pensi res sinó fer això, que nosaltres no sabem lo que nos convé. Recados a tots. Un abraç a cada noi, mentres suplico al cel vos beneesca. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[Al dors l'adreça:] Al Sr. Dn. Josep Joaquim de Mas i de Vedruna, que Déu lo guard molts anys. Vic.

59

El fill ha demanat diners a la mare, i aquesta li aconsella que hi faci estalvis, amb ells. Li diu que, si té diligència, no li faltarà el necessari per a menjar. Per últim, li manifesta per què no ha llogat el pis que va deixar la seva germana i que no sap si decidir-se per un de nou que ha trobat «a la travessia del carrer d'en Robador», ja que és massa car.

147 × 102 mm. NONELL I, p. 370 (parcialment).

Barcelona, maig de 1828.

Caríssim i amat fill: M'està molt bé tot lo que me dius, però entén que, mentres durarà lo que me demanes, t'has de cuidar de fer repuesto per después, que si tens dilligència no te faltarà. Tu és ^a lo que ho has de fer.

En quant lo que me dius de la Sra. de Saleta ^b, tu ho has de fer quan seràs en esta. En lo de llogar pis, lo que estava la Just hi havia xinxes, i també és de lo menos de cinc duros al mes. A la travessia ^c del carrer d'En Robador n'hi ha un de nou molt bonic, i també és de cinc duros; no sé què fer. Jo penso divendres posar-me en camí i, ajudant Déu, lo dissabte a la tarda seré en eixa. Recados a la Roseta. Quan seré en eixa sabràs lo que horé fet. Recados a tots i abraços als néts.

Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Teniu compte al gastar, que no sé com ho farem.

^a «És» = *ets*.

^b Vegeu carta 62, lletra *a*.

^c De la carta següent es dedueix que es va quedar un pis del carrer de sant Rafel, que és una travessia del carrer Robador.

60

Aquesta és la primera carta que la santa adreça al seu fill, instal·lat de nou a Barcelona. Per ella sabem que viu al carrer de sant Rafel, amb l'esposa i els fills. El motiu principal és donar-li compte que, per fi, ha pogut arrendar el mas Escorial per quaranta lliures, amb les quals pagarà el sabater i la mensualitat de la casa. No li resten diners suficients per a tornar els que havia manllevat, però, amb tot, està contenta pel que s'ha pogut obtenir. Li encarrega salutacions per a diversos parents i que visiti algunes amistats. Per últim, li anuncia que surt cap a Tàrrrega.

212 × 160 mm. Escrita el dijous de Corpus Christi. NONELL I, pàgines 371-373.

Vic, 5 juny de 1828.

Caríssim fill: Vas rebre la tua apreciada i m'he alegrat molt de tot lo que me dius. En quant lo que me dius per lo parapluges^a, si avui te'l puc comprar, te l'enviaré per lo Coronel^b. Vés dissabte al matí a l'hostal del Pilar, que a les vuit del matí arribarà, que ell te'l portarà, perquè lo portarà millor; perquè a la galera^c se podria trencar. Si no el porta est camí, lo portarà lo vinent; tu passa a l'hostal fins que l'hi trobis, que li direm que tu ia hi passaràs.

Avui s'acaba de fer lo pago, i se quedarà lo paper lo que arrenda l'Escorial. Volia moltes coses, i sempre tenia dubtes, i mai acabava; no ha passat de quaranta lliures i encara ne volia interès. Me digué que tu l'hi havies dit, i jo vas dir-li que aixís no hi volia seber res, i a poc a poc s'ha resolt.

Tot demà passaré los set duros devies, i el sabater diu que n'hi deus deu; i després passaré amb la Focs per lo mes de la casa. Encara no ne tinc per tornar lo deixat, però, sols Déu ho beneesca, per lo fi s'ha fet, i te vagi bé. Ja estic contenta. Tu procura amb dilligència, que St. Rafel t'assistirà; que mi alegrat hàgies vingut al carrer anomenat a dit sant.

No m'escrigues fins t'escriuré mon paradero, que marxo, penso, lo dissabte^d. I també escriuré a la Just; ínterin li diràs que no m'olvido d'ella, que segurament hi penso més que ella amb mi.

Assaludarà també Ramon i la Ramona, amb los demés. Igualment la Pepa, ta tia, digues-li que també la tinc present. I vosaltres, fills i néts, acudiu sempre amb Déu, que sempre ne tindreu un bon amic que no vos deixarà mai i cuidarà de vosaltres, si vosaltres lo teniu sempre present.

Faràs una visita per mi al pare Josep de Cervera; li diràs si va rebre una carta que li vas escriure.

També faràs una visita a la senyora de Conxí^e; digues-li que m'en-

comani a Déu. Vés també casa d'Escales^f. Fills: procureu mantenir-vos bons, mentres suplico al cel per la vostra salut. Vostra hum'l mare,
Joaquima de Mas i de Vedruna.

P.D.: Tantes coses de la Teodora. Ahir van anar a Puiglagulla^g amb la Pepa, ta tia, i la Ignès. Avui se'n torna a Tona amb sa tia.

[En un altre full afegeix:]

Fill: Aniràs a casa el marquès de Castellvell, demana el Sr. Mossèn Josep Solsona^h, qu'é[s] un capellà de Tàrrrega. Fes-li una visita per mi; li podràs dir que ets fill meu i ofereixe-t'hi; digues-li que jo vas a Tàrrrega. Vés-hi a luego de rebuda la present.

^a Parapluges (del francès *parapluie*), d'ús als Pirineus orientals (vegeu les cartes 61 i 62).

^b Transportista que feia el servei ordinari de Barcelona a Vic, i viceversa.

^c Carro o cotxe gran, de quatre rodes, generalment cobert amb vela.

^d El dissabte, 7 de juny, encara es troba a Vic, com es veu per la carta següent. La santa té el projecte de visitar les monges de Tàrrrega, passant prèviament per Manresa, Igualada i Solsona, on també vol fundar.

^e Amiga de la seva germana Francesca de Vedruna (vegeu la carta 76).

^f Família que vivia a la plaça del Pi; va prestar a la santa una unça i mitja (carta 68).

^g Santuari marià i muntanya situats al terme de Vilalleons, a uns 6 km. al SE de Vic. Durant aquesta època la Teodora viu a Tona, amb els seus oncles Prat.

^h El Dr. Josep Solsona era administrador de l'hospital de Tàrrrega l'any 1827, quan s'hi establiren les germanes carmelites (NONELL, I, p. 338).

61

Escriu de nou al fill poc abans d'emprendre el seu viatge. Li adverteix que pot demanar a la seva tia Just fins a vuit duros, si ho necessita de debò. I li recomana que practiqui determinades devocions.

150 × 105 mm. Escrita en diumenge. NONELL I, pp. 373-374.

Vic, 8 juny de 1828.

Caríssim fill: No te puc enviar lo parapluges, perquè encara no los han arribat; i con seran aquí, la Ignès se cuidarà d'enviar-te'l, perquè aquí són més barato, i és menester ho mirem tot.

Demà penso arribarà Estrada a buscar-me, i marxaré. Escriu-me l'altre correu [a] Igualada, a casa Estrada; si escrivies a ell seria millor, i dins pots escriure també per mi.

Amats fills: tant tu com la Roseta procureu a ser agraïts al Senyor, i feu la novena a santa Teresa, que també cuida de vosaltres, i no vos olvideu del quinari^a del pare St. Francesc. I bona confiança, que Déu sempre paga cent per un.

T'envio est paper que tal vegada te servirà; jo escric a la Just que, con te convinga mitja onça, te la doni, però passa tant com púguies, perquè serà millor per tu. Per est correu també escric a Ramon, i li envio dit paper. Escriu si vas fer la vesita te deia a casa Castellvell, a

un capellà de Tàrrega. No puc escriure més. Déu vos benesca. Ta humil mare,

Joaquima de Mas.

* Culte o devoció que es practica durant cinc dies.

62

Per mitjà d'aquesta lletra la santa comunica a en Josep Joaquim el seu itinerari, dient-li que surt cap a Tàrrega i Vallbona de les Monges, que després anirà a Solsona i que, a primers d'agost, pensa trobar-se amb el fill a Barcelona. La constant comunicació de la mare contrasta amb el silenci del fill, que ha mudat de domicili sense comunicar la nova adreça. Tampoc li diu si ha vist mossèn Josep Solsona, capellà del marquès de Castellvell, com li demana amb insistència en les dues cartes anteriors.

Escrita en diumenge. NONELL I, p. 375 (parcialment).

Igualada, 15 juny de 1828.

Caríssim fill: Una dona te portarà una esquila mia, perquè entregues la cistella i flassada, lo que estàvem amb ànsia per no saber si l'havíeu anada a buscar a l'hostal.

Junt t'envio la carta per la senyora de casa Saleta^a; fes-li una visita per mi.

Con m'escriguis, escriu a Tàrrega: escriu si la Just t'ha dat res; escriu si vas fer la visita, [que] te vas escriure, a casa al (al) marquès de Castellvell, amb un capellà de Tàrrega. Escriu el número de la casa estàs i lo carrer.

Passaré a veure la Marieta^b. Vas tenir carta de la Sra. Abadessa^c, lo que veig està contenta dita senyora i també la Marieta. Después aniré a Solsona, però tu escriu a Tàrrega, que encara hi estaré alguns dies.

Amat fill: bona confiança amb Déu, que ja t'anirà bé. Jo ja te fas encomanar a Déu. Vas encarregar a la Ignès que, con vinguen parapliges, a Vic, te'n prenguin un. Los primers d'agost nos veurem, ajudant Déu. Ínterin suplico al cel per tots vosaltre[s]. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Assaludo a tots i abraço los néts.

^a Família entroncada amb els Sobies, de Tàrrega (vegeu la carta 66 i l'obra de LL. SARRET I PONS, *Nobiliari targari*, Tàrrega, imp. Camps, 1931, pp. 68-69).

^b Com hem dit a la carta 52, sembla que entre últims de febrer i darrers de març va ingressar, sota la condició d'escolana, al cenobi de Santa Maria de Vallbona.

^c Era abadessa de l'esmentat monestir Lluïsa de Dalmau i de Falç (desembre 1815 † 14 desembre 1853).

63

A més de la carta precedent, tramesa per correu, la santa vol assegurar la comunicació, i li envia unes lletres a mà, com sigui que desconeix l'adreça del fill. És curiosa la manera de posar les seves senyes.

Al mateix temps, li fa arribar una cistella, una flassada i un mocador de mussolina que havien quedat a Igualada, de l'època que visqueren a l'esmentada població.

153 × 104 mm. Escrita en diumenge. Desconeguda per Nonell.

Igualada, 15 juny de 1828.

Caríssim i amat fill: Daràs a la dadora de la present la cistella i la flassada i lo que tingueu de lo que havia a là cistella. També hi havia un mocador de mussolina. Ho enviaven amb una presona que ho havia d'anar a buscar a l'hostal, i no ho degué fer; lo que té culpa En Pep Gich [Xic?], que digué que ja ho havien anat a buscar. No crec se fien més d'ell per portar recados dit encarregat. Crec que ja horàs rebut la carta per lo correu. Un abraç als néts. Tants més a l'esposa. Interin suplico al Senyor vos beneesca. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[Al dors:] Al Sr. Dn. Josep Joaquim de Mas i de Vedruna, en casa Just, al carrer de l'Hospital, passat St. Agustí, al costat d'un cisteller, al segon pis diran dit senyor on està; en ses mans.

64

A darrers de juny surt de Vallbona de les Monges i arriba a Solsona el dia 28. Des d'allí, dona sompte al fill de les impressions recollides de la Marieta, «que està tan contenta que no sé com explicar-vos-ho... que si la veen, totes [les cosines] tindrien ganes de ficar-se en aquell monestir». Amb aquestes paraules sembla indicar que la noia es vol fer cistercenca.

Per altra banda, la santa adopta providències perquè el fill — que encara no es basta per si mateix — no pateixi, fent que, si cal, la seva tia Teresa de Minguella li deixi diners.

Escrita en dilluns. NONELL I, pp. 375-376.

Solsona, 30 juny de 1828.

Caríssim i amat fill: Lo correu passat vas escriure a ton oncle Ramon, dient-li alguna cosa per tu. Li diràs si va rebre la carta. No sé si m'horà contestat, perquè, tal vegada, la carta és a Tàrrrega i, com [fa] dos dies que só en esta, res sé.

Si acàs necessites algun diners (que sia necessari), manife[s]ta-li la present. Que te doni lo que púguia, que con jo seré en eixa, o bé

ho daré a la Terseta, ta tia, o bé los hi tornaré. Manifesta-li la carta, perquè tu no pateixis; però, fill, te replico no gasteu sinó lo necessari i, fent-ho aixís, Déu farà que per tot arribarà la sua gràcia. Io no cesso de clamar al cel per tots, i especial per los teus oments^a, també de béns temporals com d'espirituals.

Daràs un abraç a cada noi i tantes coses a ta esposa; i lo mateix de la Marieta, la que està tan contenta que no sé com explicar-vos-ho. Tantes coses als Justos. I la present vàlguia per tots; en particular, digues-los de la Marieta que assaluda a tots los Justos, i tots, oncles i ties, cosins i cosines, que, si la veen, totes tindrien ganes de ficar-se en aquell monestir. Suplico al Senyor vos beneesca a tots. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a ídem carta 17, lletra a.

65

El 13 de juliol va ocórrer el traspàs del pare Esteve d'Olot, director espiritual de la santa. Per omplir aquest gran buit, el bisbe Corcuera li assigna el seu propi familiar, mossèn Santiago Ramírez, prevere exemplaríssim, el qual ostenta el càrrec fins que es mor, quatre anys després. A l'epistolari es produeix un interval de silenci de mig any.

La primera carta del nou període és un enèrgic toc d'atenció — molt propi del dia de Cap d'any —, amb què la mare vol sotraguejar l'adormida consciència del fill. Com un clarí que anuncia el combat, li fa esment de les paraules de la 1.ª Epístola de sant Pere, que la litúrgia ens recorda tots els jorns a l'hora de completes: «Sigueu sobris i vetlleu, que el vostre adversari, el diable, com un lleó rugent, ronda cercant qui engolir . . . » (5, 8). A més, li diu que no coneix les seves obligacions ni la responsabilitat que comporta de ser pare de família. Per ella vciem que la Teodora torna a viure amb la mare.

Escrita en dijous. NONELL I, p. 384 (mutilada).

Vic, 1 gener de 1829.

Caríssim i amat fill: Est correu no se te pot enviar res, perquè tenen algun dubte, i, com és festa, no se farà res. Lo dia 11 ó 12 serem en eixa, junt amb la Ignès, el nét i Teodora penso també vindrà.

Josep: procura a clamar al cel, que si la mare clama i lo fill no correspon, no seran oïts los meus clamors; perquè lo Senyor dirà: «Mo'ta ànsia tens tu, però, per qui tu clames, s'adorm al mig de los teus prec's.» Aplic'ho per tots termes, que sempre s'ha d'estar desvetllat, perquè l'enemic mai dorm i sempre busca per fer presa. Però, amat fill, tot cristià sap que no ten punt i ni hora seg[ur]a, i aixís saps en lo puesto estàs, est^a pare de família i tens molt encàrrec sobre de tu. La creu que portes, no la coneixes. Suplico al Senyor te doni coneixement per

conèixer la tua obligació i complir com Déu mana. Lo mateix dic a la tua esposa, lo que també assaludem.

Diu la Teodora que pensa amb tots. I suplico al cel vos beneesca. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas.

[P. S.:] De lo que demanes de censals, no n'hi ha cap que t'hi puguies contar per rebaixa de la reseva^b (?).

^a «Est» = ets.

^b Reserva ?

66

La santa anuncia al seu fill la tramesa de vuit duros pel correu Mesc i les gestions favorables fetes, a través de la senyora Francesca de Saleta (vegeu la carta 62), per assolir que el senyor Mendieta assisteixi a la causa que s'ha de veure a Madrid. Sembla que es tracta del recurs entaulat contra la Sauleda, que va trametre a la dita capital a primers de setembre de 1824 (vegeu la carta 28).

Escrita en dijous. Desconeguda per Nonell.

Vic, 5 febrer de 1829.

Caríssim i amat fill: Mescs, correu, té vuit duros per donar-te. No li has de fer recibo, perquè tampoc me'n fa; però, lo correu vinent, escriu si l'has rebuda.

D.ª Francisca de Saleta me vingué a veure i me llegí una carta de sa germana de Madrid, que és la Sra. de Mendieta; lo que deia que tu escriguies a l'agent^a, perquè, quan la causa estarà per veure-se. dit agent^b passi a veure dita senyora, i fes-li memòria del senyor li encomanà la sua germana de Vic, D.ª Francisca de Saleta, i aixís ell, lo Sr. de Mandieta, assistirà a la vista de la causa. Això convé molt, perquè est senyor moltes vegades no hi assisteix; m'ho encomana molt.

Recados a tots i, en especial, la Roseta; i un abraç als néts. I lo mateix diu la Teodora. Mentres suplico al Senyor vos beneesca Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

P. D.: Al correu t'entregaré lo que me demana la Pepa, ta tia. Mira't bé estos papers; també hi ha la procura féu a ton pare.

^a La santa escriu «egen».

^b Aquí posa «hegen».

67

S'interessa per la causa que el fill porta contra el matrimoni Quer, i l'adverteix que no vol que, defensant la part contrària, perjudiqui la integritat de la justícia.

Escrita en dijous. NONELL I, pp. 385-386 (fragments).

Vic, 12 febrer 1829.

Caríssim i amat fill: Acabo de parlar amb la Sra. Francisca Quer, que m'ha dit que t'escrigués, perquè sap son marit que tens un poder — cosa d'Argila —, per unir amb la causa d'ell, que saps tant temps ha que ton pare ja la tenia tan avançada. I diu dit Quer que no convé que amb lo seu plet s'hi mescli altre, que ja sap tan oncle Vedruna que costà molt i està per acabar-se. Per Déu, no sies fàcil en fer cosa que sia mal per lo pròxim; al mirar per esta dona de la qual vos cuideu, no sia pèrdua dels Sra. Francisca i Sr. Tomàs Quer. No facis sinó lo de dreta llei. Contesta lo que sia, que me diu te diga respongues. Jo li consello que ell mateix baixi en eixa.

Fill: encara no hi vist al Sr. Degà, per raó d'haver tingut altra acupació. Sabreu que lo Senyor ha passat a millor vida a l'ànima de l'hermana Anna^a, que tant temps estava malalta.

Recados a la Roseta i un abraç als néts, mentres suplico al cel vos beneèsquia. Vostra mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Recados de Teodora.

^a Es refereix a la germana carmelita Anna Pla, natural de Vic, que fou la primera monja que morí dins l'Institut.

68

Anuncia al fill que, pel correu, Mesc (vegeu la carta 73), li envia la quantitat de vint-i-quatre duros per a pagar el deute que té amb la casa Escales (vegeu la carta 67). Remarca que ho faci tot seguit, «que convé molt, per mon honor».

Escrita el diumenge de Sexagèsima. Desconeguda per Nonell.

Vic, 22 febrer 1829.

Caríssim fill: Lo correu Mesc t'entregarà una onça i mitja, la que has de passar luego a casa d'Escales que està a la plaça del Pi, segon pis de casa Morelló. Tot seguit entrega-li. No t'ha de fer recibo, perquè tampoc li vas fer jo, i lo que tu li feres ja lo vas esqueixar.

Per Déu, fill, tot seguit, o tu o Roseta, passa-li l'onça i mitja. I si lo correu no te la portava, passa-li a buscar, que convé molt, per mon

honor; que sento l'haver tardat tant temps, i la culpa la té la Ignès. Un abraç als néts i Roseta. Suplico al Senyor per tots. Ta humil mare,
Joaquima de Mas i de Vedruna.

69

Prevé a en Josep Joaquim que el pròxim dia 1 d'abril sortirà cap a Solsona, on ha de passar un mes, i li envia alguns auxilis pecuniaris. A propòsit d'això, l'adverteix que «lo que Déu nos dóna no ha de ser per ensuperbir-nos, sinó per servir amb més humilitat a Jesucrist», i semblantment com ha fet en altres cartes anteriors — vegeu, per exemple, la carta 36 —, li posa al davant el pensament de l'eternitat i de la mort.

L'anunciat viatge tenia per objecte procedir a la fundació de l'hospital de Solsona. Després de diverses gestions, el bisbe d'aquesta seu, don Manuel Tabernero, li escriu el dia 12 del mateix mes dient-li que es troba tot aparellat per a instal·lar les germanes.

Escrita en dijous. NONELL I, pp. 387-388 (fragments).

Vic, 26 març 1829.

Caríssim i amat fill: Per Déu, envia'm lo que te tinc escrit: la llibreta del censal de St. Domingo i lo demés te tinc escrit. I luego de rebuda la present, fes passar a casa ton oncle Ramon, perquè me contesti a la que li vas escriure i, si no me contesta est correu, no m'escriguis, perquè dimecres marxo a Solsona, que hi estaré un mes. Tu, també, escriu-me; digues a la Just que dimecres marxo a Solsona, que hi estaré un mes, que m'encomani a Déu, i que ho diga a la Sra. de Conxí^a i pensin amb mi.

Fill: t'envio est paperet. Pensa que lo que Déu nos dóna no ha de ser per ensuperbir-nos, sinó per servir amb més humilitat a Jesucrist, i no tenir apegó a res, sinó a l'amor a Déu, que aixís sempre anirem bé, i pensar: «Ara ets viu i d'aquí una hora pots ser mort.» ¡Ai, fills: si aixís tenim present la mort, no pensarem sinó a ben disposar-nos per la vida eterna i perparar-nos per est viatge! ¡Ai, amat: quant te voldria imprimir-te al teu cor estos pensaments, perquè tot lo que faries sols tindria un fi, i també ho sabries dir-ho als teus fills, amats néts!

Recados a tots i especial la Roseta; també de la Teodora. Suplico al Senyor vos beneesca. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Encomaneu-me a Déu.

P. D.: Lo que t'escriu, és perquè m'han dit que tenies tanta feina. Si tens feina, també tindràs producte. Tot sia per Déu.

Estos números que t'envio, quan sia la voluntat de Déu, posa a la loteria; és una ximplesa.

[Al dors:] Al Sr. Dn. Josep Joaquim de Mas i de Vedruna, que Déu lo guard molts anys. Barcelona.

^a Vegeu la carta 60, lletra e.

70

Poc després de ser alliberat, Josep Joaquim es reintegra al seu ofici de procurador causídic a Barcelona. Malgrat que hi té dret, per ser fill de persona que exercia la mateixa professió, molts procuradors no el volen admetre, per tal com ha estat llargues temporades absent de la ciutat. Sota aquesta excusa, s'amaga la malvolença amb què alguns se'l miren a causa de la seva actuació política. De fet, ell mateix confessa en un memorial que durant aquesta època prestà diferents serveis a la causa reialista, junt amb Miquel Huguet i Baltasar d'Espanya (NONELL I, p. 371). Per vèncer aquesta dificultat la santa intenta de fer una gestió prop del canonge ardiaca de Solsona, que sap que té molt de bo a Madrid.

Escrita el dilluns de Setmana Santa. NONELL I, pp. 388-389 (mutilada).

Solsona, 13 abril 1829.

Caríssim i amat fill: Hi rebut la tua última i te dec dir-te que, en la tua pretensió, me deus escriure una carta dient-me que, sabent lo Sr. Ardiaca ^a saps que és un senyor de tan mèrit, i que saps que alguna presona s'ha valgut d'ell per lograr alguna cosa de Madrid, i que tu, com la tua pretensió és de justícia, per ser fill de causídic, però com has estat tants anys en Vic, los procuradors hi ha alguns que rehusen per dar-te la plaça i, per lo tant, si trobaves un medi per Sa Majestat, ho lograries.

Si me feies una carta d'est modo i oferint-te amb dit senyor, jo li podria manifestar la carta i veure que és súplica tua; sabent los mèrits d'est senyor i oferint[-te] amb tot, tot escrivint-m'ho a mi, perquè io li púguia manifestar la carta.

Recados a la Roseta i un abraç als néts; suplico al cel vos beneesca. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

P. D.: Si veus ton oncle Ramon i demés de sa casa, recados; i també als Justos, que ja los escriuré.

^a És el mateix ardiaca citat a la carta 51?

71

La mare li comunica que l'ardiaca de Solsona no ha volgut fer cap pas, perquè l'amic que té a Madrid no es presta a fer valdre la seva influència. Amb tot, li ha aconsellat de cursar un recurs, puix creu que, com que «hi ha mèrit», aconseguiria la pretensió pels mitjans normals.

No obstant això, la santa estima que, abans que no sigui finit el procés d'Igualada, relatiu a la cessantia del Josep Joaquim, no convé moure res.

A la segona part de la carta li dona normes de vida interior sobre-natural; l'invita a acceptar les adversitats com a mitjà de purificació i a no descuidar mai l'oració mental, per obtenir gràcies i forces, i per conèixer sempre què ens cal fer.

Escrita el divendres de la primera setmana després de Pasqua. NO-NELL I, p. 390 (mutilada).

Solsona, 24 abril de 1829.

Caríssim fill: Vas fer llegir la tua carta al Sr. Ardiaca i me digué que no podia res. Si bé era amic d'un, però est amb tot se nega: encara fos lo seu pare, se negaria; però me digué que, atès lo que llegí a la carta, hi ha mèrit per fer un recurs. Però, que no sia conclòs lo d'Igualada, no mouria res. Com ell això no ho sap, lo d'Igualada, coneix que per lo curs regular ho lograries. I aixís procura que se despatxi lo d'Igualada.

Ten un poc de paciència: Déu te vol provar, però no te deixarà, si tu no el deixes a ell. Antes bé, después que t'horà purificat, i vist que ho has pres a paciència, te darà lo que no podies lograr amb tots los empenyos de les criatures. Per Déu: te suplico, fill, no deixis cada dia el fer un rato d'oració mental, que en aquell rato lo Senyor comunica moltes gràcies i parla també en lo cor lo que vol obrem; nos dona nova gràcia, dona noves forces per tenir paciència per tot.

Tantes coses a tots los de casa Vedruna i Just, i ta tia Pepa i demés que preguntin de mi, sens olvidar-me de la Roseta i néts. Fes un abraç a tots, lo que fas jo amb la voluntat, i suplico al bon Jesús vos beneesca. Vostra humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

72

L'1 d'abril tingué lloc l'establiment de les monges a l'hospital de Solsona, que fou la segona fundació de l'Institut. Aquesta circumstància i la indisposició que sofrí, ens expliquen la seva llarga permanència a l'esmentada ciutat. De regrés a Vic, escriu al fill, i li prega que vegi

son oncle Ramon de Vedruna per saber si accepta de ser padrí de la vestició de la Marieta, junt amb la sogra del marquès de Castellvell. Aquesta cerimònia va tenir lloc al cenobi cistercenc de Vallbona el dia 13 d'agost, i la filla petita de la santa hi prengué el nom de Maria del Carme.

Escrita en dijous. NONELL I, p. 396 (mutilada).

Vic, 11 juny de 1829.

Caríssim fill; Passa a casa de ton oncle Ramon, digues-li si va rebre una carta que li feia saber com dins tres mesos, poc més o menos, posaran lo sant hàbit a la Marieta. I li deia per venir-hi, per ser padrí, junt amb una senyora de Tàrrega, que és sogra d'En Castellvell; i ja hi ha alguns dies que li vas escriure, i res m'ha contestat. Jo ja estic del tot bona, gràcies a Déu que m'ha fet tan gran favor. Penseu a fer una novena a l'arcàngel St. Rafel: no vos en olvideu, que nos estima molt; encomana-li la família i demés coses, que percurarà per despatxar-ho com te convinga. Confiança i devoció a dit sant.

Suplico al cel per tots. Ta mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

P. D.: Tantes coses per la Roseta, i també de la Teodora, i un abraç als néts. Sempre vostra mare clama.

73

La santa comunica, amb alegria, a en Josep Joaquim, el naixement del segon fill de l'Agnès, al qual hom ha imposat el nom de l'avi. I exhorta a ell i la seva muller que es preocupin de la formació dels fills.

Escrita en dimecres. NONELL I, pp. 398-399 (parcialment).

Vic, 1 juliol 1829.

Caríssim fill: Com tinga un portador li entregaré la mosquitera. El llibre lo *Temporal y aternno*^a, diu la Teodora que ella lo llegeixi. No sé si la Mundeta ve ara en eixa; si ella ve, li entregaré la mosquitera. Ja penso vos horà escrit Argila lo part feliç ha tingut la Ignès, i tenim un Teodoro. La Teodora fou padrina.

Procureu, tu, amat fill, i la tua esposa, en criar bé los tres fills que teniu ara; que siga[n] uns sants, especial lo Lluís, que ja coneix con lo corretgiu. Instruïu-lo amb les vides dels sants, en especial amb la vida del seu, sant Lluís, i també amb la passió de Jesucrist, bona devoció, amb lo que patí per nosaltres lo Salvador.

Te fas saber que tinc d'anar en Manresa^b a posar hermanes al sant Hospital i després amb altra part. Encomaneu-me a Déu, i cada dio lo Lluís diga un parenostre per mi^c a St. Joaquim i Sta. Anna, que jo

també clamaré per ell al Senyor, perquè sia ben bon minyó. I suplico al Criador de cels i terra vos beneesca a tots. Vostra humil mare,
Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a La Teodora envia a la Rosa la coneguda obra del pare Juan Eusebio de NIEREMBERG, *Diferencia entre lo temporal y lo eterno...* (1643).

^b L'establiment de les monges a l'hospital de Manresa tingué lloc per l'agost d'aquest any, però no s'arribà a signar el contracte, i es retiraren a primers de novembre (NONELL, I, pp. 403 ss.).

^c Seguint el costum emprat pel seu director espiritual, pare Esteve d'Olot, la santa demana a les persones espirituals i, sobretot, als infants que preguin per les seves intencions. En una carta que abans hem citat, li diu: «Procuria astutamente que la gent bona m'encomànien a Déu, a més dels de sa casa...» (idem, carta 22, lletra g).

74

Carta sobre diverses menudències de la vida quotidiana d'una família pietosa. Anuncia al fill que a primers d'agost anirà a fundar a Manresa (vegeu la carta anterior).

Escrita en dilluns. NONELL la coneix (I, p. 399), però no la publica.

Vic, 13 juliol 1829 ^a.

Caríssim i amat fill: Lo correu passat, per lo traginer Coronel, te vas enviar mosquitera, i un cobretaula d'endiana i dos vanos de la Teodora, perquè la Roseta se cuidi de fer-hi posar país ^b. M'escriuràs si ho has rebut. Remet-me dos llibrets del tresagi de la Santíssima Trinitat, que los venen a la plaça Nova; amb dits llibrets hi ha d'haver una espècie de lletania i unes oracions per l'agonia. Vés a la plaça Nova, que allí n'hi ha d'estos. També veies si tro[ba]ràs dos novenes de l'arcàngel St. Rafel; si no ne trobes, escriu a l'Anneta, a Pedralbes, que, si ne té cap, te l'avii, que les necessito. Crec que, los primers de mes que ve, passaré a Manresa, per anar al sant Hospital amb hermanes. Encomaneu-me a Déu, que sàpia desempenyar los assumptos tinc a les mans.

Tantes coses a la Roseta i un abraç a cada nét; també de part de la Teodora. Mentres clamo al cel vos beneesca. Ta humil mare,

Joaquima de Mas i de Vedruna.

^a Nonell la fa seguir de la carta 34.

^b Tros de tela o de paper pintat que va sobre les barnilles del ventall.

75

Tramet al fill la notícia transcendental del pròxim establiment de les germanes a la Casa de Caritat de Barcelona. Li precisa la data que anirà a Vallbona per a la vestició de la Marieta (vegeu la carta 72).

I el posa al corrent del canvi de tractes que ha fet en Josep d'Argila amb en Patel.

Es dedueix que el gendre deixà a la santa certa quantitat i que aquesta, com a fiança, li donà l'usdefruit d'un camp, que conreava a mitges en Patel. L'Argila va exigir que, en lloc de partir a la meitat, ho fessin de cada tres una, o sigui, dues per a ell i una per a en Patel. La mare calcula que, amb aquestes oneroses condicions, percep un interès del 9 per 100, i protesta contra aital explotació. A més, es queixa perquè en Josep Joaquim no li envia els diners promesos i ella no sap com fer-ho.

Escrita en dimecres. NONELL I, pp. 400-401 (parcialment).

Vic, 29 juliol de 1829.

Caríssim fill: No [sé] si horà arribat en ta notícia que en la Casa de la Caritat ^a hi posaran hermanes. Si no ho saps, t'ho fas assaber que dintre algun temps les hi vindré a col·locar. Lo Sr. Marquès de Puertoneuvo ha sigut lo senyor que ne parlà, i ahir quedàrem entesos del tot, havent-ne parlat antes amb lo Sr. Bisbe ^b. La setmana que ve, marxo amb la Teodora a Vallbona, per ser-hi lo dia 13, qu'és[s] lo dia posen lo sant hàbit a la Marieta. ¡Ojalà púguia veure-lo posar a tos fills, mons amats néts! Fill: no perdis de vista la presència de Jesucrist i la santa passió i mort, que, si la tens present, l'infundiràs en lo cor de tos amats fills, que és la millor herència los pots gonyar.

Sabràs com amb Josep Argila estic un poc incomodada, per raó del camp, perquè, sent un camp que lo tracte tenia amb Patel era a mitges, digué a la Patela que est any, atès que jo havia pagat la mitat de la llavor, des als Argiles lo que corresponia de tres un; i, con los ho digué, digueren algunes coses, i jo estic molt incomodada, perquè conec que amb la gent i sang sols regna l'interès, perquè hi contat que los ve a més de nou per cent. Jo no m'ho puc mirar aixís, i és menester que la primera partida te doni Cortada, l'hi tornem, i tornem lo camp a casa, que tot és bé per tu.

Jo sento molt lo que m'hi desvetllat per tots i que tots me gireu les espatlles. Jo tinc de tornar diners que te vas fer entregar quan vas passar per Igualada, que no eren meus; jo tinc de pagar a casa la ciutat; jo tinc de pagar tantes pensions com tu saps de censals, i tinc d'anar per ma filla a Vallbona, i quasi no hi tret res dels camps, perquè lo millor que me podia dar alguna cosa és lo d'Argila, i lo de la Font, s'hi han fet favos, que sols dos corteres n'hi tret, perquè est any han anat molt mal. No sé con fer-ho.

Tu, mentre seré en esta, contesta, i veges, si Cortada t'ha dat alguna partida, d'enviar-me algun diner. I digues a la Just que no faci falta enviar la capsa, amb tot lo que lo vas escriure, per la Marieta, i montero [muntarà?] lo sombrero per Teodora, i tu, fill, pos'hi les novenes te vas demanar i lo demés.

Escriu a Argila, i, si ell no te parla de res del camp, no n'hi parlis, i procurem tornar-li los diners.

Fill: si dingú [algú] te'n parla, de la Casa de la Caritat, contesta, però si no te'n diuen res, no ne parlis. Passant per Manresa, penso col·locar-ne sis, d'hermanes, en l'hospital, perquè insten molt; i lo venir en eixa crec serà per Tots los Sants. Vindrà per perlada la Veneranda ^c i altres de bones.

Fill: tu i la tua esposa encomaneu-me a Déu. Feu dir tots los dies un parenostre als néts per mi, que lo Senyor me guïi amb tot i sàpia fer la sua voluntat, mentres li demano per tu, fill, i ta esposa i fills vos omplia de benediccions i béns espirituals i temporals. Vostra humil mare,

hermana Joaquina de Mas i de Vedruna.

P. D.: Recados a tots de tots.

^a El contracte fou signat el 10 de novembre de 1829 i les monges s'hi establiren el 17 del mateix mes.

^b Pau de Schar (1808 † 1831), bisbe de Barcelona.

^c La mare Veneranda Font de Sant Ignasi fou una de les primeres quatre monges que ingressaren a l'Institut. Vestí l'hàbit el 26 de febrer de 1826 i fou superiora de la Casa de Caritat de Barcelona fins al seu traspàs, esdevingut el 10 d'octubre de 1855 (SANZ FORÉS, pp. 283-288, i NONELL, I, p. 414).

76

Tal com anuncia en les tres cartes precedents, a principis d'agost companyà les germanes carmelites que es van establir a Manresa, de pas cap a Vallbona. És l'única carta de la santa que es conserva datada en aquest cenobi i, certament, una de les més commovedores de tot l'epistolari. Recorda al fill com han de celebrar la festa del seu onomàstic, convidant cinc pobres en memòria de la Sagrada Família; segons la santa, integren també la llar de Jesús els seus avis materns Joaquim i Anna.

Es queixa perquè no li han enviat els diners que va demanar en la carta anterior i diu que s'ha de valdre dels estranys.

Escrita en dimecres. NONELL I, p. 204 (parcialment) i 402 (mutilada).

Vallbona, 12 agost 1829.

Caríssim i amat fill: Lo dia de St. Joaquim és diumenge, lo passaré en esta, però no m'olvidaré de vosaltres. I te demano que tingues present lo que practico jo tots los anys, i un any ho féu ^a en companyia vostra en Igualada ^b, que fou convidar cinc pobres, convidant la sagrada família de St. Joaquim, Sta. Anna, Maria Santíssima, St. Josep i lo bon Jesús.

Te demano, com est any ni per l'octava no seré a casa, donis de menjar amb cinc est dia, per ser obsequi a la sagrada família.

Déu paga cent per u, i si volem lograr gràcies, havem de fer bé. Suplico sempre a Déu vos doni acert per criar la família, per anar tots al cel. Demà és lo dia que posen lo sant hàbit a la Marieta; està molt alegre.

Jo prou te vas escriure per fer algun diner, però tu res me contestes, balgem [valga'm ?] los estranys.

Suplico al Senyor vos beneesca. Vostra humil mare,
Joaquima de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] Recados de Teodora i Marieta.

^a «Féu» = *fiu o vaig fer*.

^b Es refereix a l'any 1824 (vegeu la carta 24).

Segons es dedueix de la carta 65, des de principis de 1829 la Teodora conviu amb la seva mare, excepte durant les absències a què l'obligava el govern i l'expansió del novell institut religiós. Així hem vist que el mes d'abril, i potser també el de maig, els va passar a Solsona, per tal d'establir ben sòlidament les germanes de la caritat. Durant aquest temps, a cura que qui ve restar la Teodora? No ho sabem, perquè en la correspondència de la santa es produeix un parèntesi que dura prop d'un any i mig. Això significa que manquen les cartes que ens podrien aclarir els fets delicats que hem de contar breument.

Ens consta que, residint la Teodora a Vic, s'enamora del jove Andreu Solanllonc i Samsó, fill del metge de Taradell (vegeu la introducció a la carta 51), i que el dia 12 de setembre de 1829 celebren ambdós esposalles sense saber-ho la santa; ella tenia dinou anys. Quan sa mare ho sap se sent contrariada i desaconsella el casament, no sabem per quines raons. Per tal de separar-la del promès, col·loca la filla al col·legi de Ntra. Sra. de l'Ensenyança, de Manresa; mes aquell se n'assabenta i no els deixa viure. Mentrestant, la noia es retracta i, a petició pròpia, demana d'entrar com escolana a Vallbona, on ingressa el 4 de desembre. Als pocs mesos se sent amb vocació i expressa el desig de vestir l'hàbit blanc del Císter, com la seva germana Maria del Carme; referint-se a aquest canvi tan sobtat, ella mateixa deia: «Nostre Senyor amb un moment en té prou.»

Mentrestant, el 25 de febrer de 1830, el xicot denuncia la santa, dient que obliga la seva filla a ser monja per força i que aquesta li havia donat paraula de casament. El 22 de març, l'arquebisbe

Echanove mana que la Teodora sigui treta del monestir i duta al collegi de l'Ensenyança de Tarragona per explorar-li la voluntat. Els comissionats arribaren a Vallbona el 24 i partiren el 25, després de vèncer la tenacitat de la noia, que no volia sortir de la clausura. Fou explorada pel vicari general, doctor Oronoz, el 5 d'abril. I el 12 del mateix mes va recaure sentència en el sentit que Teodora obrava lliure i espontàniament, que fos restituïda a Vallbona i admesa a començar el noviciat, a vestir l'hàbit i a professar al seu temps.

Aquest curiós episodi, que tingué gran ressonància en la vida de la santa, ens explica el sentit de les cartes que vindran.

77

Vallbona, 10 març 1830.

Carta de l'abadessa Lluïsa de Dalmau, contestant-ne una d'anterior de la santa, en la qual, segons s'insinua, li deia que no anés de pressa a vestir l'hàbit a Teodora. L'abadessa li respon que aquesta ha donat proves convinents de la seva vocació i que, per més seguretat, l'ha feta examinar pel pare Agustí Serras, comanador de la Mercè de Montblanc, el qual ha manifestat que li sembla que la noia té veritable vocació i, sobretot, que està ben arrepenida de la seva passada conducta. Li diu també que l'antic promès ha deixat de molestar-les i que la seva germana Marianneta^a es troba millor.

Se n'ha perdut l'original. Escrita en dimecres. NONELL I, pp. 420-421.

^a Marianna de Dalmau i de Falç (1796-1840), germana de l'abadessa.

78

Vallbona, 20 desembre [1830].

Carta de felicitació que la novícia Maria del Carme — abans coneguda per Marieta — adreça a la seva mare, amb motiu de les festes de Nadal. Li desitja que les frueixi abrusada de l'amor de Déu i li prega que demani al seu diví Espòs que també la inflami a ella, fins que rebentin de tant desig i vagin juntes al cel.

Després, dedica un paràgraf a la seva fermana Teodora, que ens revela el caràcter entremaliat i jovial de Maria del Carme, àdhuc essent religiosa. Nonell el conserva parcialment en català i és com segueix:

«Mare: la Teodora no és re de bo. Avuy mateix li he preguntat cons ne avia tinguts de èxtasis, i no me a volgut dir. No té vergonya; és un cap pelat que may no es deixa veure las orelles. Mentres cus, sempre

sen riu. Cuan jo li dich cosas, de vegadas li dich: "No ets re de bo", y no en fa cas la tana ^a.

»Madre mía: le hago saber que este año yo he hecho un pesebre muy hermoso, pero muy pequeño, y un lletet pel nostre Jesuset; pot pensà que alegret estarà ^b.»

Acaba trametent els records de part del confessor ^c de mi señora abadessa, de les religioses Isabeleta d'Ibàñez ^d, Maria Isabel de Gallart ^e i Teresa de Mur ^f, de les joves i la resta, i enviant els seus, entre altres, a la senyora Tereseta i al pare Feu.

Se n'ha perdut l'original. Escrita en dilluns. NONELL I, pp. 440-441.

^a Ximple, curta d'enteniment.

^b Gràcies a la devoció de Maria del Carme a Jesús infant, han pervingut fins a nosaltres els següents piadosos records de santa Joaquina de Mas: la imatge del Jesuset, que Maria del Carme donà, a la seva mort, a la religiosa conversa Escolàstica Claveguera i Pujol († 1919) i amb què aquesta va obsequiar el canonge de Tarragona, Benet Vidal i Gimbernat († 1897); el magnífic bressol, de talla i daurat, de l'esmentat Jesuset, que la mateixa Maria del Carme llegà a la monja Joana Cantarell i Brunet († 1922), la qual, en morir, deixà a la sagristia del propi cenobi; un tros de seda groga, destinada a fer-ne un vestit per al Jesuset, que confeccionà la citada Joana Cantarell, avui deixat en dipòsit per les monges de Vallbona a la casa-museu del mas Escorial; dues perdis de terra cuita, que la figura d'un pastor del pesebre portava penjades al coll per a oferir-les a Jesús; Maria del Carme les donà a la seva neboda Quimeta Preciado de Vedruna, monja del mateix cenobi; d'aquesta pasaren a la monja Mercè Noga-reda i Espígol († 1961); una es troba al mas Escorial i l'altra es conserva a Vallbona.

^c Francesc Camín, monjo de Poblet, que fou director espiritual de la comunitat des del 7 de desembre de 1826 fins al 7 de febrer de 1831.

^d Maria Isabel d'Ibàñez i Valonga era germana del famós baró d'Eroles. Vestí l'hàbit l'any 1800 i morí a la casa pairal materna d'Azanuy (Osca) el 26 d'octubre de 1835, a conseqüència de les penalitats de l'exclaustració.

^e Maria Isabel de Gallart i de Grau vestí l'hàbit l'any 1807, professà el 1815 i morí essent abadessa. Fou la darrera prelada que ostentà aquest càrrec amb caràcter vitalici (28 gener 1854 † 7 novembre 1872).

^f Maria Teresa de Mur i de Benedí (1807-1853).

79

Vallbona, 22 desembre 1830.

Felicitaçió nadalenca de la novícia Maria Teodora. És una lletra afectuosa i sumament espiritual, en què invita sa mare a unir-se amb ella en esperit, junt al pesebre de Betlem. Li demana que pregui per tal que Jesús la faci ben seva: «Que no hi hagi altre objecte en el meu cor que Jesús i el seu amor... que sàpiga estimar-lo amb verdader amor, despresa de tot el que no sigui Jesús.»

Li comunica que ha fet exercicis i humilment confessa que no ha pogut treure'n tot el fruit. Demana a la santa que felicit el senyor bisbe ^a i llurs germanes en nom seu. Li pregunta per donya Concepció i pel pare Guardià ^b. Dóna records per a la tia Tereseta, per a la Patela

i per a les germanes carmelites del seu propi Institut, i els envia de part de missenyora i de la mestra de novícies. Acaba dient que l'estima de debo i que no sap com demostrar-li, que ella és la més indigna de les filles, però que l'amor de mare ho supleix tot.

Se n'ha perdut l'original. Escrita en dimecres. NONELL I, pp. 442-443.

^a Es refereix al bisbe de Vic, Pablo de Jesús de Corcuera (1825-1835).

^b Sembla que es tracta del pare Feliu de Sabadell, caputxí.

80

Amb aquestes ratlles la santa dóna a Josep Joaquim una seriosa reprimenda, a causa del seu desori econòmic i de l'abandonament de certes pràctiques de pietat. Diu que ho sent d'una manera especial pels pobres néts, als quals no se'ls imprimirà l'amor de Déu sobre totes les coses, com la santa procurava d'infondre als seus fills. Pels moments difícils de la vida li recomana que es deixi guiar per l'enteniment i la reflexió.

Escrita el diumenge de Quinquagèsima. NONELL I, pp. 451-452 (mutilada).

Vic, 13 febrer 1831. Viva Jesús!

Caríssim fill: Estic amb ànsia de Lluïset, de saber si va per bé o si està més mal; jo suplico al cel li doni lo que més li convinga.

Ahir vingué Argila, pensant que tu m'havies entregat alguna partida per ell, i lo diguera ^a que ni t'havia vist, lo que s'admiraren. I senti molt lo que m'insonuà de tu, que li havies vist emmanllevat algun diner. Ai, fill, que no vas bé! Ia hi reparat que en la casa no hi ha aquelles devocions que costumàveu i veig que lo món vos té desbenesquit ^b. Ho sento, i me miro los pobres i amats néts, que no s'imprimirà lo que tant suplico a Déu, com feia per vosaltres, que és amar a Déu sobre totes les coses. Lo Senyor m'oiga: los bons sentiments m'ha donat a mi, te donia a tu i, revestit de poder de pare i sentiment d'un bon espòs. los infundesguis a ta muller; perquè, tots junts, no tenint més que un cor, una intenció, obreu guiats per un Senyor tan bo, com és lo bon Jesús, nostre amat Déu i Senyor. Si amb lo discurs de la vida hi ha coses repugnen a la naturalesa fer, vàlguia l'enteniment, vàlguia la reflexió, i lo que nos ve detràs, que és la mort. ¡Oh, que contento en aquell dia si sempre hem obrat bé!

Diràs a la Pepa, ta tia, que la Mariàngela ja ha arribat i que no estiga amb ànsia. Déu vos doni a tots salut, com clamo al cel; sí, salut de cor i ànima. Recados a tots los parents. Ta humil mare,

Joaquima.

^a Li diguí.

^b Enlluernats.

81

Junt amb la carta anterior, l'Agnès hi afegeix les següents ratlles, dirigides a la seva cunyada Rosa, amb les quals li recorda el deute que en Josep Joaquim té contret amb el seu espòs. Sembla que la nora també es va encomanar quelcom la desídia del seu marit.

Desconeguda per Nonell.

[Vic, febrer 1831.]

Querida germana: Estranyo moltíssim com després de tants correus que vares enviar los escapularis de St. Pau, no t'ha vagat mai per escriure'm quant te'n vares fer, pues la Roseta tots los dies me diu quant me té de dar, i li tinc de dir que no ho sé; per lo mateix, espero m'escriuràs luego lo que siga, siga poc o molt.

Dernis^a diu que és estrany que mai parla ton espòs del seu assumpto, i que no escrigues les cartes tan fredes.

En fi, hasta a la vista. Recados al germà i nebots, i tu disposa de ta germana que vos estima,

Ignès d'Argila i de Mas.

P.D.: Diu la mare que tingues el camison del Lluïset a punt, que te portarà les puntes.

Digueu als oncles^b que mon espòs no los contesta perquè ha tingut que marxar, però crec demà o demà passat serà en esta.

[Adreça:] A Dn. Josep Joaquim de Mas i de Vedruna, carrer de l'Hospital, guarda Déu^c molts anys. Barcelona.

^a Motiu familiar amb què és apellat el marit d'Agnès.

^b Es refereix, probablement, al matrimoni Vedruna-Esmandia.

^c «Guarda Déu» = *que Déu guardi*.

82

Vallbona, 20 desembre 1831.

L'1 de maig emeten els vots solemnes a Vallbona la Maria del Carme i la Maria Teodora; la primera la precedirà sempre, per haver entrat abans, malgrat tenir la segona quatre anys i mig més que ella Com de costum, en arribar a les vigílies de Nadal escriuen a la mare la consabuda lletra de felicitació.

La de Maria Teodora és una preciositat de carta, però se n'ha perdut l'original. Comença dient que la vegada anterior li va escriure a Cardona^a. En primer terme la invita a anar juntes, amb els pastors, a adorar el Nadó a la humil menjadora del pessebre, com a redemptor, pare i espòs. Seguidament, prega la mare que ofreni — que sacrifiqui, diu — al bon Jesús el seu cor de pecadora i li demani que el faci humil i ben seu . . . , seu del tot.

Després, fent el gest de reclinar el seu cap sobre el cor de la santa, Maria Teodora li diu: «Desitjo saber, estimada mare, si teniu alguna pena, perquè, com sigui que jo us n'he fet passar tantes, em sembla que també ara en teniu alguna. Però no vull que en tingueu cap, ni la més petita tribulació, sinó que desitjo, si el bon Jesús ho vol, que me les envïï totes a mi. Pobre mareta, massa m'ha donat ja! Mes no hi pensem, que no ho puc resistir.»

Per últim li fa saber que, degut a un conflicte que tenen el vicari general cistercenc ^b i l'arquebisbe de Tarragona ^c, els han deixat l'església sense la reserva del Santíssim. No hem pogut esbrinar de què es tracta.

Li encarrega records i felicitacions per a l'Agnès i en Josep d'Argila, per a la tia Tereseta de Minguella i per a la Patela. I els en tramet de part de missenyora abadessa ^d; de la subpriora, que es troba molt delicada de salut ^e; de lo nostre pare ^f i de Maria Eulàlia ^g. Li comunica que va escriure al bisbe de Vic ^h. S'acomia amb les frases següents: «Sobretot no us oblideu de dir a Jesús que em faci tota seva, que el sàpiga estimar de debò i que no l'ofengui més; primer morir, mare meva. La més pecadora i indigna filla vostra, que veritablement us estima. Unim-nos, mare i filla, dins la llaga del costat de Crist clavat en creu.»

Se n'ha perdut l'original. Escrita en dimarts. NONELL I, pp. 468-470.

^a La santa estableix les Germanes Carmelites a l'hospital i casa d'ensenyament de Cardona per l'octubre de 1831 i signa el contracte l'1 de novembre.

^b Robert Torregrossa, abat de Valldigna, fou vicari general de la Congregació Cistercenca de Catalunya, Aragó i Navarra des de 2 de maig de 1831 fins al mes de març de 1840 en què morí.

^c Antonio de Echanove i Zaldívar, arquebisbe de Tarragona (29 maig 1828-15 novembre 1854).

^d Ídem, carta 62, lletra c.

^e Sobre Maria Beneta de Moxó, de la qual parlarem en la carta següent, Maria Teodora diu a la seva mare: «Encomanin a Déu a missenyora subpriora, perquè sofreix molt i encara la martiritzen més. Quina ànima més venturosa! Perquè crec que ho sofreix amb paciència i així anirà amb el diví Espòs, com espero.» Morí dos mesos després.

^f Antoni Gilabert, ex-abat de Labaix, fou director espiritual del cenobi des del 7 de febrer de 1831 fins a primers de març de 1856.

^g La donada Maria Eulàlia Baiget vestí l'hàbit l'any 1826 i passà a la glòria el 1871.

^h Ídem, carta 79, lletra a.

[Vallbona, 20 desembre 1831 ?]

Junt amb la carta precedent anaven unes lletres de Maria Beneta de Moxó i de López ^a, subpriora del monestir, a la qual s'ha referit Maria Teodora. Les dirigeix a la santa, i són un testimoni de l'opinió

de virtut que les monges de Vallbona en tenen i del gran afecte que també li professen.

Comença alludint al fet que, per culpa del conflicte esmentat, es troben sense església i, per tant, sense humor. La felicita amb motiu de les pasqües del naixement de Déu, fet nen pel nostre amor, el qual ella contemplarà dins el cor de la santa, que no dubta s'haurà convertit per a rebre'l en una fornall espurnejant de caritat.

Li diu que creia que, quan va ser a Cardona, s'hauria arribat a Vallbona, puix que ho desitjava per tenir un esplai amb ella de les coses de l'esperit. Després afegeix: «No s'oblidi de la germandat que vàrem contreure, doncs jo mai m'oblidaré de vostè. Les filles de vostè són les meves delícies i crec que seran el bàcul de la meva vellesa. Han fet el seu pessebre i el Nen es complaurà amb les seves noves esposes...» Acaba donant records per a «la graciosa donya Agnès» i per a les monges carmelites, filles espirituals seves.

Se n'ha perdut l'original. Escrita en dimarts ? NONELL I, pp. 470-472.

* Vestí l'hàbit el 1800, professà el 1805 i morí el 1832, ostentant el càrrec de priora. Fou secretària de la comunitat de 1817 a 1830. (Vegeu la carta anterior, nota e.)

84

Felicitaçió nadalenca que la santa envia als fills, donant-los oportunes normes sobre l'educació dels néts. Els recomana que cuidin molt de les amistats i que durant la primera infància, a través d'un tracte assidu entre pares i fills, vigilin atentament les males inclinacions que es manifesten i les corregeixin «ara que l'arbre és de bon tòrçer».

És una de les pàgines més belles de la seva pedagogia espiritual.

Escrita en dijous. NONELL I, pp. 472-473 (parcialment).

Vic, 22 desembre 1831. Viva Jesús!

Caríssim fill: Lo Coronel traginer d'esta te porta un saquet de farina de blat de moro. Fins lo present no era prou sec per fer-lo fi com te l'envio. Mengeu-lo amb salut, i lo saquet, gordeu-lo, que, con jo vindré, que serà per lo febrer, ja me l'emportaré, que no és meu.

Lo Senyor te donia unes santes festes, en companyia de ta esposa i amats fills, mos estimats néts, que si bé no só àvia que los fàcia moltes festes, no los perdo de vista amb mos súplices, dirigides a que los tenga lo Senyor sempre de sa mà i sàpien, ells junts i cada un d'ells, seguir les santes inspiracions, i sàpien seguir los hilbos ^a del Bon Pastor i nostra Pastora Divina. Pues que, si aixís ho fan, seràs tu i Roseta felixos pares, i pues perquè tota la Santíssima Trinitat nos oiga, a pares i àvia, és precis, primerament, los nostres cors sien límpios de tot' espècie de pecat i después no nos moga altre fi que dar glòria a Déu i san-

tificar ses ànimes. Segonament, ara que hi sou a temps, no permeteu cap company, per bo que vos parèixia sia, pues que si és bo i vostres fills tenien algun defecte que corretgir i los altres se l'apagaven, també n'havíeu de tenir pena i sentiment; és a dir: que los fills amb los pares i los pares amb los fills, és lo que convé, ara que veureu totes les niales inclinacions i se podran corretgir, ara que l'arbre és de bon tòrçer.

Josep: daràs de ma part les festes als Justos; digues a la Francisqueta que no me trobo d'humor per escriure com li convindria escriure.

Déu vos beneesca, com li suplica vostra humil mare,
hermana Joaquina del pare St. Francesc.

* Xiulets.

Des de l'última lletra de la santa ha transcorregut un període llarg. El país es troba en plena convulsió. El 20 de juny de 1883 és jurada hereva del tron la futura Isabel II.^a El 29 de setembre mor Ferran VII.^è Els antics reialistes proclamen rei l'infant Carles, amb el nom de Carles V.^è Així comença la guerra civil apellada «dels set anys».

El 17 de febrer de 1834, el bisbe de Solsona, Juan José de Tejada (1832-1838), escriu a la santa dient-li que prepari cinc germanes per a posar-les a l'hospital militar carlí de Berga. A Barcelona, Josep Joaquim treballa, des del principi de l'alçament, a favor de la causa absolutista, fins que per l'octubre del mateix any és confinat a Vic. El 4 de juliol de 1835, després d'arrendar per quinze anys el patrimoni que li resta, es passa a la zona carlina amb la seva esposa i quatre fills; té, entre altres, per ordre d'Ignasi Brujó, el càrrec odiós de «secuestrador y administrador general de los bienes de los revolucionarios, que se secuestraron en el corregimiento de Vich» (NONELL I, pp. 521 ss.).

Això, junt amb altres fets, va comprometre la santa, la qual, la nit del 12 d'abril de 1837, fou detinguda a Vic en represàlia. Posada en llibertat el dia 17, li aconsellaren que anés a Barcelona, per tal de passar desapercibuda.

85

Vic, 6 abril 1837.

Pocs dies abans de la detenció, escriu unes lletres a Maria Teodora ^a, monja de Vallbona, que són una mostra de la seva pau d'esperit. Malgrat els trasbalsos de la guerra civil, tampoc la filla no havia perdut

la calma. Traduïm de *Nonell el contingut, molt breu, d'aquesta carta*:

«Caríssima i amada filla: Per la teva carta em sembla veure que frueixes de tranquil·litat, i això et dóna pau interior. Sí, filla de la meua ànima: la tranquil·litat i la pau es troben en el Cor de Jesús, de manera que hem de morar sempre i viure en aquest dolç centre de la més santa habitació.

»Anem a prostrar-nos i a adorar mil vegades les cinc llagues, font del pur amor, i en els seus dolls ens abrandarem cada vegada més en l'amor pur.

»Joaquima del pare sant Francesc d'Assís.»

Se n'ha perdut l'original. Escrita en dijous. NONELL I, p. 524.

^a Segons la tradició, la santa escrivia tots els mesos a les filles de Vallbona. Però aquestes missives no s'han conservat, perquè el primer director secular que tingueren les monges, mossèn Francesc Capdevila i Giralt (1878-1899), va manar a Maria Teodora que, si es volia despendre de tots els afectes terrens, cromés les cartes de sa mare. Això degué succeir després de la mort de Maria del Carme (16 setembre 1882) i, com és natural, abans del traspàs de Maria Teodora (4 agost 1885), i amb aquesta acció imprudent, que avui lamentem tots, es va perdre un tresor espiritual de valor incalculable.

No veient-se segura a Barcelona, a causa de les activitats polítiques del fill i de la seva pròpia significació religiosa, per l'agost de 1837 la santa es trasllada a Berga. A més, sembla que el bisbe Juan José de Tejada li va confiar l'organització dels serveis de l'hospital de sang.

Convertida Berga en la capital del bàndol carlí, serveix de refugi a moltes famílies i també a les germanes carmelites que, en nombre de setze, s'hi anaren reunint o ingressaren al noviciat que la santa va organitzar. Testimoni d'aquesta època és la carta que s'esmenta a continuació.

86

Berga, 10 abril 1838.

Alludint ensems a les calamitats de la guerra civil i al temps litúrgic de penitència, amb mirada sobrenatural Joaquina de Mas s'adreça a la seva filla Maria Teodora, monja de Vallbona, per dir-li: «Aquests dies són molt bons per obtenir gran misericòrdia de nostre bon Déu i Senyor... Anem, filla molt estimada, a acompanyar nostra dolcíssima Mare al peu de la creu...» I, referint-se a l'eucaristia, afegeix que no ens hem de moure mai del costat del sagrari, «sense gustar altra cosa que amor i més amor, desitjant cremar com llànties enceses a la seva presència».

Li encarrega que trameti aquests sentiments a la seva germana Maria del Carme.

Se n'ha perdut l'original. Escrita el dimarts de la Setmana Santa. NONELL II, p. 12.

En acabar-se la guerra civil, amb el triomf del partit liberal, la santa — i les monges i postulants que l'acompanyaven — abandona Berga, el 3 de juliol de 1840. Amb les tropes carlines en retirada, segueix l'itinerari de Castellar de N'Hug a Prada, passa la frontera el dia 5 i s'estableix a Perpinyà, on fa arribada el 15, vigília de la festa de la Mare de Déu del Carme. No retorna a Espanya fins 1843.

Per dissort, no es conserven les cartes d'aquesta època adreçades als fills. Però trobem algunes referències en les que escrivia a les monges. Així, per exemple, en una que data a Perpinyà, el 13 de setembre de 1842, diu a la mare Veneranda Font que la seva néta Teresa d'Argila, exilada a Besiers, es fa monja de Jesús Infant (*Dames negres*) i que la mare general se l'ha enduta al noviciat de París. En una altra que porta data de Balaguer, del 3 d'agost de 1848, assabenta la mare Maria de Sant Antoni que les seves filles i les monges de Vallbona desitgen veure els bisbes de Vic * i de La Seu d'Urgell **, en cas que vagin a Tarragona per a la consagració, i que Maria Teodora ha brodat un pas de la passió en un àmit, que només li falten els rams dels quatre cantons i que espera el model que tenia l'Agnès. I finalment, en una de datada a Barcelona el 22 de gener de 1849, informa a la mateixa religiosa que ha rebut el vestit i altres coses destinades a l'Agnès.

Després de venir de França, l'any 1846 funda els hospitals i cases d'ensenyament de Balaguer i de Les Borges Blanques. Aquesta darrera fundació fou promoguda a instàncies d'un ajuntament presidit per Domènec de Dalmau (MASCARÓ, p. 147), germà de l'abadessa de Vallbona.

* Es refereix a Lluçia Casadevall i Duran, que aquells dies havia de ser consagrat bisbe de Vic (1848 † 1852), després d'haver estat, durant dotze anys, governador eclesiàstic amb seu vacant. Sembla que l'àmit que brodava Maria Teodora era per a obsequiar-lo a ell.

** El bisbe de La Seu, Simó Guardiola (1828-1851), era oncle de la monja vallbonina Maria Lluïsa Boquer i Guardiola (vest. 1830 † 1884).

87

Carta de Rosa Poudevida, de Mas, al seu fill Josep Alexandre, resident a Marsella. Es dedueix que ella ha arribat fa poc de l'exili, acompanyada dels seus fills Lluís Joaquim, Joaquim Carles i Dolors. El seu espòs, Josep Joaquim, encara roman a Perpinyà, però està tramitant el permís per a poder venir aviat a la pàtria.

La mare pateix, perquè sap que a Marsella s'ha declarat la pesta i també perquè la preocupen els perills morals que envolten el fill.

209 × 153 cm. Escrita en diumenge.

Vich, 28 octubre 1849.

Mi querido hijo: recibí tu carta, la que estaba esperando con grande ansia, pues ya puedes pensar que si pasan algunos días sin tener carta tuya, estoy con una pena la más grande del mundo, pensando siempre si te abrá susedido alguna cosa. Si tú sabías lo que yo padesco de berte espuesto aquí y seperado de nosotros, tú que sabes mi genio y lo mucho que os amo a todos, ya te afigurarás cómo está mi corasón.

No tengo otra confiansa que con la Virgen Santíssima, que con mis pobres oraciones le encomiendo te guarde del alma y cuerpo. Sobratodo, tú no te olvides de acudir a tan Santa Virgen y ofraserte a ella de todo corasón, para que te guarde de este contagio y de caer en ningún otro defehto.

De mucha satisfachsión me a serbido lo que me dises en tu carta. Por Dios, querido hijo, as que continuas y no buelbas nunca a lo que tantas penas me a causado a mí y a ti. Mucho me gusta lo que me dises, que hirás a pasar los domingos a casa Mme Clebre: le aseludarás y a toda la familia, y les entregarás esta carta, y le dirás que por mí sería la a'egría más grande que podría tener de berla, y que pienso mucho con ella.

En cuanto a tu padre, ya está presentada la petisión a general, y digo que la despacharía pronto y de la manera que deseamos. Ya se lo tengo escrito en Perpiñán. Nosotros bamos siguiendo en el Escrcial con muchas penas, por lo mucho enrredado que está todo. Pero tenemos muchas bisitas, porque todos los de Vich se an mostrado muy contentos de que bolbiésemos, sin echsaptuar partidos.

De Mariano^a tube carta, que estaba bueno, pero tiene mucho trebago. Dios quiere que cuanto antes podemos reonirnos todos, pues yo no bibo. Aseluda a Remón y a su esposa. Quimet te aseluda y la niña sienpre dise: «que no be may an Jusep?» Procurate a conserbar y escribame a menudo por triquilisarme un poco, y aseluda a M. y M.^{ma} Gallart, y tú no te olvides de lo mucho que te ama tu madre y berte desea.

Rosa de Mas.

[P. S.:] Els mobles que te quedin, guarda'ls, i sobretot la sopera i els coixins de ploma i travesser del llit. Assaluda a Galceran.

Arxiu Bertran.

^a Fill de Josep Joaquim i Rosa Poudevila, que donà origen a la línia Bach, de Buenos Ayres. També devia residir a França.

88

Lluís Joaquim de Mas i Poudevila afegeix unes lletres a la carta anterior que la mare adreça al seu germà Josep Alexandre. Li desitja que es guardi de la pesta i li dóna alguns encàrrecs per a les seves amistats de Marsella.

[En el mateix full de la carta anterior:]

Querido hermano:

Deseo vivamente que te conserves y guardes del cólera, te agradeo mucho lo bien que has cumplido el encargo que te hice y te ruego que continúes de ver que Mr Chargé lo apesure. Al mismo tiempo Mr Armangol me encarga te diga que veas, si puedes ver disimuladamente, si los retratos que hiban con los espejos si están también dañados y si aún quedan en buen estado; pero que no se entienda que es un encargo de Armangol. Y lo escribirás al mismo tiempo que escribas lo que sepas de qué aguardan para pagar los daños a dicho señor Armangol.

Querido hermano: ya otra vez te escribiré más largo, pues tengo mucho que hacer y no te digo más.

A Dios, espresiones a los amigos. Tu hermano, ques de corazón, te ama.

Te abrazo,

Luis de Mas.

[P. D.:] Veas a Mr Charavel y dile que dentro algunos días le escribiré, pues mis asuntos no me han permitido hacerlo antes.

Arxiu Bertran.

89

Aquesta és la darrera carta conservada de les que la santa adreça als fills.

Durant els dotze anys transcorreguts han succèit molts fets, però n'hem d'assenyalar un que ens indica que santa Joaquina de Mas ha iniciat el pendís de la seva vida, el retorn definitiu a la pàtria: pel setembre de 1849, trobant-se a Vallbona, li va sobrevenir el primer atac d'hemiplexia. De l'època d'aquest episodi dolorós hem descobert una prova testimonial eloqüentíssima, amb la dedicatòria que va posar

al primer volum del llibre *El alma al pie del Calvario* *, donat a Teodora, que es guarda a l'arxiu de l'esmentat monestir; diu el següent:

«*María Teodora: si quieres
amar a Jesús, en
el padecer ha de ser y
abrasarte con la cruz.*»

Una altra data important és la tornada de Josep Joaquim, que sembla que es va repatriar de França a últims de 1849, després de deu anys d'absència, i s'installa al mas Escorial. És aquí on la mare adreça la carta, a la qual fem referència, des de la Casa de Caritat de Barcelona. Ens descobreix tot un món nou. Aquell Lluïset que hem vist esperar i néixer l'any 1824, aviat farà vint-i-sis anys i treballa com a professor de dibuix a l'acadèmia oberta a l'antic convent dels pares mercedaris. Magdalena d'Argila ha entrat monja carmelita al convent de l'Encarnació, traslladat a Les Corts de Sarrià. La santa s'ha fet vella i sent molt el fred, etc.

Escrita en dissabte. NONELL II, pp. 312-313.

Barcelona, 12 enero de 1850. ¡Vive Jesús!

Carísimo y amado hijo: a su día recibí tu carte, en lo que me noticias que Luis, tu hijo, mi amado nieto, ya enpasado enseñar en la colocación de maestro de dibujo, lo que estoy muy contenta. Y el Señor le consederá la gracia nesesita para complir su obligaci6n; que Dios le gustan mucho los omildes y obedientes a sus padres y oyó [oyen] los consejos de aquellos que le consejan bien.

Hijo: nadas me desías de la Dolores, tu hija, y de Joaquín Carlos; deseo saber de todos, si estáys buenos. Tu hermana Ynés a hecho cama dos días, pero ya a salido de casa; pero ase algunos días que no le bisto: le bi en las monjes carmelitas el día que fué a ber la Madelenita, que fuy a berle. Las de Pedralbes aún no he hido, que en ésta también ase frío; ya los enbié un recado que aún no hiría por el pronto.

No sé si te an remitido Just lo que deseabas, ni aun yo lo he bisto. Pide al ángel san Rafeel que lo cuyde también todo, que tendrás una buena aiyuda, que es la mejor. Suplico a Dios que bos dé lo que más te conbenga a tú y tu esposa e hijo, toda la familia. Tu madre,
Joaquina de Mas i de Vedruna.

[P. S.:] La M. Veneran[da] i demés a tots saluden.

* *El alma al pie del Calvario, considerando los tormentos de Jesuchristo, y hallando al pie de la Cruz el consuelo de sus penas.* Libro traducido del francés por don MANUEL VELA Y OLMO... Nueva edición (Madrid, 1796), 2 vols. (Amb un gravadet al t. I, representant la Crucifixió, per N. Como).

La santa dormí en la pau del Senyor, després d'una vida de fatigues i heroiques virtuts, el dia 28 d'agost de 1854, a la Casa de

Caritat de Barcelona, regentada per les monges del seu institut. A les tres del matí va ser víctima d'un altre atac apoplètic, al qual es donà poca importància. Però a dos quarts de set li va sobreviure una forta afecció de còlera, del qual hi havia mortal epidèmia a Barcelona. A mig matí cessaren els vòmits i va poder rebre el Viàtic. Expirà plàcidament a un quart de dotze. Tenia poc més de setanta-un anys.

90

Carta de Teresa Antònia de Mas, monja clarissa de Pedralbes, al seu germà Josep Joaquim, establert temporalment a Barcelona. La postdata segona és de la seva germana Anna, monja del mateix monestir.

198 × 141 mm. Escrita en diumenge.

Pedralbes, 15 marso de 1863. J. M. J.

Mi muy amado hermano: ésta sirve para felicitarte los días de tu santo patrón y nuestro protector el glorioso S. José, el que deseo selebres con fervor y debosión en compañía de Luys, Elvira y de todos, grandes y pequeños, con todo el placer sea posible en esta vida mortal. Y si tienes el gusto de tener en vuestra compañía a tu hijo, mi sobrino, te servirás darle también los días de parte de todas las tías; pues que Teodora nos a escrito y no te habrá escrito, porque me dice no save si tú estás en Barcelona^a, y así yo la he contestado que sí, y que si no sabe el sobre, como el número, o si tiene alguna dificultad, me mande la carta a mí, que nosotros ya te la mandaremos.

Tú procura estar bueno y memorias a todos, y recive los días de mi señora Abadesa y demás, y de la madre Rosa Callís^b, y dispón de tu hermana que te ama,

Sor Teresa Antonia de Mas Vedruna.

P. D.: Aquí te incluyo estas cartas, harás el favor de hacerla a manos de la carmelita, que es para su madre; ya la podrás leer.

P. D.: Estimat germà, desijo també que, lo mateix que la germana, felix dia de St. Josep.

Ana Mas.

Arxiu Bertran.

^a Per la carta es dedueix que, des del mas Escorial, s'havia traslladat a Barcelona i que viu amb els fills Lluís de Mas i Poudevida i Elvira Nadal.

^b Rosa Callís i Pigem entrà a Pedralbes el 1819 i professà l'any següent. El 20 de juny de 1864 fou elegida abadesa i exercí el càrrec tres anys. Va ocórrer el seu traspàs el 12 de novembre de 1869, als setanta tres anys d'edat.

91

Carta que Maria Teodora de Mas, monja cistercenca de Vallbona, dirigeix al seu germà Josep Joaquim, el qual passa una temporada amb els seus fills Bertran, establerts a Vic.

209 × 134 mm. Escrita en dimarts.

Vallbona, 29 enero 1867. V. J. M. y J.

Mi muy amado y querido hermano: recibí tus líneas, con la de Bertrán, y no estrañéis no os haya contestado antes, pues te digo emos pasado unas fiestas muy fúnebres, y en seguida pasé un resfriado muy fuerte, que me fue presiso guardar algunos días de cama. Y luego de esto emos tenido el disgusto y centimiento de la inprebista muerte de nuestra cara prima Concha, que te digo nos a cido muy cencible, pues, pobre Arnaldo, a tenido el más cencible centimiento. No dudo que Ynés ya te lo habrá escrito como yo ce lo decía te lo dijese, así no hay más que conformarse y te pedimos, tanto Joaquina como yo, que la encomiendes a Dios.

Nos alegramos mucho de buestra carta, pero más nos alegraríamos de beros. Nada me decías de Luis ni Elvira y demás familia de casa, pues nunca me olvido de ninguno de tus hijos y pido a mi buen Dios nos concede la gracia de poderos ber algún día todos reunidos al cielo, que es lo único que nos inporta.

Tantícimas de cosas de Carmen, mi señora Abadessa ^a y demás, pero muy en particular de Joaquina ^b y Margarita ^c. Y tú cúidate bien y escribenos donde están todos tus hijos y, mientras, puedes disponer de ésta tu más af.^{ma} hermana que te ama en el dulce corazón de Jesús,
María Teodora de Mas y de Vedruna.

Arxiu Bertran.

^a Idem, carta 78, lletra e.

^b Joaquima Preciado de Vedruna, néta del germà gran de la santa.

^c Margarida Molins i Domènch, religiosa donada (1862-1909).

92

Carta que Maria Teodora de Mas escriu als seus nebots Miquel Bertran i Dolors de Mas i Poudevida, de Bertran, residents a Vic. Els diu que les ties de Vallbona tenen ganes de conèixer Bertran, perquè els sembla que té els mateixos sentiments que elles, i expressa la temença que, quan els faltin els germans, no perdin la relació amb els nebots.

[En el mateix full de la carta anterior:]

Mis muy apreciabes sobrinos, Bertrán y Dolores: recibí su apre-

ciada carta, de la que nos alegramos mucho; mas nuestro buen Dios, a pesar de ser las fiestas más alegres del año, no las hemos pasado muy alegres, sino fúnebres, como ya lo explico a mi caro hermano, nuestro señor padre. Así no hay más que conformarnos con las santas disposiciones del Señor, que todo lo permite para nuestro bien, y desprendernos de todo lo de esta miserable vida, para reunirnos únicamente con su divina Magestad.

Con todo, amados sobrinos, nos alegraríamos mucho de tener el gusto de conocer a Bertrán, tanto Carmen como Joaquina y Teodora. porque me parece tiene los mismos sentimientos que nosotras, de lo que nos alegramos mucho las tías. Porque confiamos serán más eficaces las obras que las palabras, así le pi[do] encarecidamente que podamos tener el contento de ver sus afectos y, al mismo tiempo, le encargo con todas beras, a mi estimado hermano, pues algunas veces pensamos que si nos falta el hermano [e] Ynés, ya los sobrinos no se acordarán jamás de las pobres tías de Vallbona. Dime, cara Dolores, ¿qué, será así? No, pues nosotras nunca nos olvidamos de ninguno de la familia y en especial de ti y todos tus hermanos. Y ahora tu esposo, que ya le miramos como uno de los mismos. Así los dos podéis disponer y contar con el cariño de esta más af.^{ma} tía que os quiere de beras

María Teodora de Mas y de Vedruna.

Arxiu Bertran.

93

Carta de Maria Jacobé d'Argila i de Mas, monja del convent de la Visitació de Nostra Senyora, de Madrid, adreçada a les seves cosines Dolors de Mas i de Poudevida, de Bertran, i Elvira Nadal, de Mas, residents a Vic. S'hi fa referència al naixement del primer fill de la Dolors — Josep Bertran de Mas — i als cinc fillets de l'Elvira.

210 × 195 mm.

[Madrid, vers 1868] V. † J. De nuestro primer monasterio de la Visitation de Santa María.

Queridas primas: ya que os halláis juntas, voy a deciros cuatro palabritas de cariño, que os asegurarán que, no obstante mi silencio, os tengo cada día muy presentes en mis pobres oraciones, pidiendo a Nuestro Señor para vosotras y vuestros hijos una felicidad más grande de lo que podéis pensar.

Voy, en primer lugar, a felicitar por mí misma a Dolores, por verse ya madre, y le recuerdo de ofrecer muy a menudo su hijito a Nuestro Señor, para que lo prevenga con los tesoros de sus gracias, las más predilectas, y a María Santísima, para que lo tome, desde ahora, bajo su poderosa protección; a lo que añado que se cuide bien para poder cumplir con su obligación de madre.

A Elvira también tengo de felicitar, por haber Nuestro Señor llenado sus deseos, pues hace ya tiempo que disfrutes, en compañía de Luis, de las dulzuras de la familia, y a Luis también doy la enhorabuena, y a ambos encargo hagáis un cariño de mi parte a Joaquina, Antonieta, Teodoro, Luisito y Elvira, pues a todos amo muchísimo en los Sagrados Corazones de Jesús y de María.

Vuestra afma. prima Teresa,

Sor María Jacoba de Argila
De la Visitación de Santa María.

[P. S.:] Dolores acariciará por mí a su amado Pepito. Y la que me quiera más de las dos primas, me mandará un retrato de nuestra venerable abuela, pues las hermanas no me volvieron el mío, después habérselo solamente prestado. Espresiones a todos los parientes.

Arxiu Bertran.

94

Carta de Josep Joaquim de Mas i de Vedruna, resident a Barcelona, al seu nét Josep Bertran i de Mas, domiciliat a Vic.

219 × 135 mm.

Barcelona, 21 junio . . .

Sr. D. Pepe Bertrán.

Muy querido sobrino y nieto [y e hijo] Bertrán: como es conveniente prepararse con tiempo y, deseando comer las peras con toda calma, te encargo que, por conducto de Clara, hagas con la prontitud posible recoger el sillón del Escorial y mandarlo poner a tu gusto, para que con el otro podamos sentarnos los dos, para comer las peras. Hoy he encargado a José, carpintero, que, poniendo un sobre y una carta, me remitáis el mapa de España; hacedlo también. Expresiones y manda a tu abuelo que mucho te quiere,

José Joaquín de Mas.

[P. S.:] Espresiones de todos, en particular de Rosita.

Arxiu Bertran.

95

Carta de Joaquina de Mas i Nadal — filla de Lluís de Mas —, datada a Barcelona i dirigida a la seva tia Dolors de Mas i Poudevida, de Bertran, resident a Vic.

[En el mateix full de la carta anterior:]

Mi querida tía: desearía que el recibir ésta se allase de cabal salud, como es la nuestra, a Dios gracias; menos mamá^a, que estado mal al-

gunos días, a causa de un gran calor, pero ahora se encuentra mejor, gracias a Dios.

Por el carpintero hemos sabido que querían poner bloqueo otra vez, y le hemos encargado que les dijera que nos mandasen tosino, que ya lo acabamos, tan pronto como les sea posible; pues sería lástima que, teniéndolo, hubiésemos de comprar, y tan caro que ba.

El abuelo ^b también encarga que le manden el mapa de España, que lo dejó en el cajón del tocador de Vd.; tiempo ha que lo pide y nunca pensábamos a decirlo a Vd. En el cesto que mande todo esto me hará el favor de poner aquel brasaete de piedras encarnadas, que es de mamá; está en el cajón de arriba de la cómoda, al entrar a la sala del Escorial, y está metido a dentro de una cajita, en el rincón de más cerca del balcón; si Vd. le viene bien hirlo a buscar.

Encarja a Francisco que cuide bien las flores, que no les falte nada.

Reciba espreciones de todos, en particular de mamá, y Vd. los dará de mi parte al tío, Clara y a casa Mirabed. Vd. disponga de ésta su sobrina que le quiere y B. S. M.,

Joaquina de Mas.

Arxiu Bertran.

^a Elvira Nadal, de Mas.

^b Josep Joaquim de Mas i de Vedruna.

96

Carta de Teresa Antònia de Mas i de Vedruna, monja de Pedralbes, adreçada a la seva neboda Dolors de Mas, resident a Vic. L'acompanya al sentiment per la mort de dos fills, probablement bessons, nou nats.

209 × 136 mm. Escrita en diumenge.

Pedralbes, 15 septiembre de 1872.

Muy amada sobrina Dolores: mucho me he alegrado el ver letra tuya, pues ya nos partisiparon tus penas y conosco las has llevado con una entera conformidad a la voluntad de Dios. Y no dudes que las aflicciones son vigilia de consuelo, pues todo eso será para mejor bien.

Yo, por mi parte, te deseo con esto muchas gracias y especialmente un felís y dichoso día de tu fiesta de la Virgen de los Dolores por muchos años, en compañía de Bartrán, que tome ésta por propia; y procurad los dos en ser constantes y ser buenos y no os faltará la divina asistencia. Ya que Dios os ha dejado vuestro hijo Pepito ^a, procurat sepa ser bueno, como vosotros, y más y más cada día, y unámonos todos para pedir y amar a Dios, suplicando todos, y aprobechemos el tiempo que es muy presioso.

Dirás a tu señor padre que aunque se vulve viejo, no por eso ens[es]

bagamundo^b, sino que deve descansar en la oración y pregar con todos y por todos; yo tengo de acer lo mismo.

Y expresiones, y también las recibiré, y todos juntos de parte de mi señora Abadesa y demás. Creo que Josepito ya os daría expresiones a todos; también a Elvira y, todos juntos, recibit el afecto os profesa ésta tu tía que te aprecia,

Sor Teresa Antonia de Mas y Vedruna.

Arxiu Bertran.

^a Josep Bertran i de Mas.

^b Per aquesta carta i la següent, es veu que Josep Joaquim de Mas signava, en broma, amb el pseudònim d' «El Bagabundo», per indicar que es torna vell i que ja no serveix per a res. La seva germana li diu que ha de descansar fent oració i pregant per tots.

97

Carta escrita al dors de l'anterior, per Anna de Mas i de Vedruna, monja de Pedralbes, i adreçada igualment a Dolors de Mas. Li expressa el condol per la mort dels dos albats, amb unes lletres que traspuen la més autèntica joia franciscana.

Escrita en dilluns.

[Al dors de la carta anterior:]

[Pedralbes], dia 16 setembre de l'any 1872.

Estimada Dolors: Vàrem rebre la tua apreciada. Me vas alegrar de veure que encara te recordes de les pobres ties, que de veres pensen amb tu i demés de la família.

Fora llàgrims, alegria amb Déu! Ell los ha volgut, d'Ell eren; no tornarien, no, en est món d'enredos. Si haguessen viscut, tal vegada t'haurien dat molts sentiments, i tal vegada s'haurien commennats^a, i ara estan gosant de Déu. Oh dia ditxós que mos podem veure tots allà! Oh feliç pàtria!

Adiós; tantes coses al Sr. Vagamundo de par de la iaia treballadora. I saluda el Sr. Bertran, i demés de casa, i tots rebran fines memòries de la mare Abadesa i demés. Que de cor t'ama esta ta tia,

Ana Mas.

P. D.: Recados a la Margarida Torreta, que és vella com io, i estem de massa per velles.

Arxiu Bertran.

^a «Commennats» = *condemnats*.

98

Fragments d'una carta de Maria Jacobé d'Argila, monja de la Visitació, adreçada a la seva cosina Dolors de Mas.

213 × 155 mm. Escrita en dilluns.

Madrid, 9 marzo 1874.

....

Hoy he escrito a Joaquina, de Vallbona; la tía Teodora ha estado bastante mal y con peligro; mas ahora, gracias a Dios, está mejor. La tía Carmen sigue todavía con el cargo de presidenta^a. Encomiéndalas a Dios.

....

Mis afectuosos recuerdos a las Hermanas Terciarias, sobre todo a la Rda. M. Paula y a las antiguas.

....

Arxiu Bertran.

^a Fou priora president de la comunitat de Vallbona des de 7 de novembre de 1872 fins al 20 d'abril de 1874, i del 20 d'octubre de 1879 fins al 20 d'octubre de 1880.

99

Carta de Maria Teodora de Mas, monja de Vallbona, a la seva neboda Dolors de Mas, amb motiu de la mort del seu marit Miquel Bertran i Gavarró, ocorreguda a Vic el dia 1 del mateix mes.

209 × 133 mm. Escrita en dimarts.

Vallbona, 9 octubre de 1883. V. J. M. y J.

Mi muy amada y estimada Dolores, sobrina mía: mucho me a sorprendido la carta de tu hermano, mi caro José, con la fatal noticia del fallecimiento de tu caro esposo, cuya noticia me a cido muy censible; la que te digo he centido muchísimo, especialmente por verte a ti tan sumamente afligida, con tus tiernecitos hijos.

Mas, hija, debes conformarte a la voluntad de Dios, pues tal vez el Señor lo vio en buena disposición y lo quiso llebar concigo. Así debes consolarte, a su divina precencia, conciderando la Santísima Virgen al pie de la cruz, sin poder dar a su divino hijo Jesús el más pequeño alibio, biéndolo morir en un mar de penas y dolores; así únete con ésta, afligidici[ma] madre de dolores, y berás como ce te mitiga tu centimiento y pena.

Tienes un buen hijo, que confío te alibiará cuanto le cea pocible tu centimiento de la pérdida de tu caro consorte. Así, ámate, por Dios, y créame, aslo por tus hijitos, que todos te acompañan en tan cencible pérdida.

El Señor cuidará de ti y de toda tu familia. Tú procura rebestirte de ánimo, para que no pierdes la salud, y todo por el bien de ti misma y de tus caros hijos.

Recibirás el pésame de parte de Joaquina, que las dos te acompañamos en el centimiento y no olvidaremos de rogar al Señor por el descanso del alma de tu caro esposo (q. e. p. d.).

Mientras tanto puedes disponer de ésta tu más afectísima tía que te ama de beras,

María Teodora de Mas, *cisterciense*.

[Al peu afegeix:] A mi estimada sobrina Dolores.

Arxiu Bertran.

100

Fragment d'una carta de Lluís de Mas i Poudevida a la seva germana Dolors de Mas, vídua de Bertran.

210 × 134 mm. Escrita en diumenge.

Vich, 16 enero 1887.

[Demana una col·locació per modesta que sigui], «porque el buscar trabajo de dibujo . . . soy viejo, el pulso me tiembla^a cada día más y la vista se me acorta mucho . . . ».

Arxiu Bertran.

^a Segons hem pogut comprovar, el pols tremolós era una característica de la família Mas.

101

Fragments d'una carta de Maria Jacobé d'Argila, monja de la Visitació, a la seva cosina Dolors de Mas. Aquestes nétes — representants de les dues grans branques dels descendents directes de la santa — foren les qui més es distingiren per recollir, amb una extraordinària finor espiritual, els testimonis i records que acrediten la santedat de l'àvia; llur col·laboració, junt amb la de Maria Teodora, fou notablement valuosa.

217 × 129 mm. Escrita en dissabte.

Madrid, 16 noviembre 1889.

. . . ya te abrá dicho mi hermana como el Sr. Forés^a, arzobispo de Sevilla, está ocupándose en escribir la vida de nuestra venerable abuela. Pues bien: te pido igualmente me digas todo lo que sepas o hayas oído hablar a tu padre^b (q. e. p. d.) o a mi madre^c, de nuestra venerable abuela, de sus devociones, etc., en fin, todo lo que hayas sabido de ella.

. . . .

Con este mismo motivo de la vida de la abuela, acabo de escribir a tus hermanos y por esto no te digo nada por ellos.

....

Arxiu Bertran.

^a El cardenal Benet Sanz i Forés, arquebisbe de Sevilla, és autor de l'obra: *Vida de la madre Joaquina de Mas y de Vedruna...* (1892), que esmentem en la bibliografia d'aquest treball.

^b Josep Joaquim de Mas i de Vedruna.

^c Agnès de Mas i de Vedruna, d'Argila.

(Continuará)